

142. Torstaina 14 päivänä marraskuuta 1996

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi lintatarkastuskunnasta annetun lain ja asetuksen kumoamisesta 4492

Hallituksen esitys 119/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1996 vp

2) Hallituksen esitys vuoden 1997 veroasteikkolaiksi 4496

Hallituksen esitys 104/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1996 vp
Lakialoite 43/1996 vp
Toivomusaloite 24/1996 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta 4519

Hallituksen esitys 105/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1996 vp
Lakialoite 5, 6, 8, 12, 58, 63/1995 vp, 10, 12, 24, 36, 40, 42, 44, 47, 60/1996 vp
Toivomusaloite 34, 43, 45, 49, 50, 56/1995 vp, 17, 19, 22, 25, 36, 39, 41, 43/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi varallisuusverolain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 107/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta 4519

Hallituksen esitys 193/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 22/1996 vp

6) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 194/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 23/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta 4521

Hallituksen esitys 141/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi puutavaranmittauslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 140/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

9) Hallituksen esitys laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain muuttamisesta 4522

Hallituksen esitys 137/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1996 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi työsuojeluhallinnosta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta „

Hallituksen esitys 178/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Ainoa käsittely

11) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1994..... 4524

Kertomus 7/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 6/1996 vp

12) Hallituksen esitys Pohjoismaiden Investointipankin ympäristöinvestointilainojen valtiontakauksista „

Hallituksen esitys 216/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 39/1996 vp

Lähetekeskustelu

13) Lakialoite laiksi Suomen Pankista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 4525

Lakialoite 61/1996 vp (Mikko Elo /sd ym.)

14) Lakialoite laiksi tuloverolain 23 §:n muuttamisesta 4529

Lakialoite 64/1996 vp (Matti Saarinen /sd ym.)

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Alho, Backman, Brax, Heinonen, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Karhunen, Karpio, Kautto, Korkea-osa, Kortenieni, Koskinen Jari, Krohn, Lax, Leppänen P., Lindroos, Markkula-Kivisilta, Nurmi, Ojala O., Ojala R., Paasilinna, Paasio, Piha, Pykäläinen, Rajamäki, Rehn, Saapunki, Saari, Seppänen, Soininvaara, Suhola, Tiuri, Tulonen, Vanhanen ja Viitamies.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Saapunki, Saari, Isohookana-Asunmaa ja Karpio.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Karhunen, Karpio, Kortenieni, Lindroos, Soininvaara, Tulonen ja Vanhanen, tästä ja huomista päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Backman, Heinonen, Jari Koskinen ja Tiuri sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aho ja R. Ojala sekä tämän kuun 21 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Alho.

Euroopan parlamenttiin valittujen edustajien edustajantoimet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että edustajat S-L. Anttila, O. Ojala, Paasilinna, Paasio, Piha, Seppänen ja Väyrynen ovat eduskunnan työjärjestyksen 3 a §:n mukaisesti ilmoittaneet ryhtyvänsä toimimaan edustajina Euroopan parlamentissa. Valtiopäiväjärjestyksen 8 a §:n ja eduskunnan työjärjestyksen 3 a §:n perusteella edellä mainittujen edustajien edustajantoimen hoitaminen keskeytyy silloin, kun heidän sijaansa varamiehinä tulneiden edustajien valtakirjat on tarkastettu.

Ed. Väyrysen osalta hänen ilmoituksensa merkitsee sitä, että hän jatkaa toimimistaan edustajana Euroopan parlamentissa. Siten ed. Mölsä jatkaa edelleen edustajantoimen hoitamista ed. Väyrysen varamiehenä. Muiden Euroopan parlamenttiin valittujen edustajien osalta eduskunnan sihteeri ilmoittaa asiasta eduskunnan työjärjestyksen 63 §:n 2 momentin mukaisesti asianomaisten vaalipiirien keskuslautakunnille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi laintarkastuskunnasta annetun lain ja asetuksen kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 119/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen

jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan kautta kiertävistä asioista täällä eduskunnassa puhutaan hyvin harvoin. Ehkä se johtuu siitä, että se on niin kovin tasaista taaper-
tamista ja siellä käsiteltävissä asioissa ei ole sel-
laista poliittista dynamiittia. Näin ollen saattaa
olla, että vaikka koko lakivaliokuntaa ei olisi
täällä ollenkaan, niin huomaisiko kukaan vuo-
teen, että sellainen valiokunta puuttuisi, vaikka
se kuitenkin tekee omaa arvokasta työtään yleis-
sen lainsäädännön alueella.

Ajattelin kuitenkin tästä laintarkastuskunnan
lakkauttamisesta muutaman sanan lausua. Ei
tästäkään kovin värikästä puheenvuoroa kyllä
saa, niin kuiva ja toisaalta vähämerkityksellinen-
kin tämä asia on. On siinä kuitenkin jotakin
erikoista sikäli, että tämä laki on siitä erikoinen,
että sitä on pikkuisen lakkautettu jo kolme vuot-
ta sitten, toisin sanoen 1993 ... (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies:
Anteeksi, ed. Aittoniemi, ihan pieni keskeytys.
Pyydän todella edustajia hiljentymään ja käy-
mään mahdolliset tarvittavat keskustelut salin
ulkopuolella. Ed. Aittoniemellä on nyt puheen-
vuoro.

Puhuja: Kiitoksia, rouva puhemies, ei mi-
nua täällä kukaan muutenkaan kuuntelisi! (Nau-
rua) Mutta onhan se tietysti mukavampi puhua,
kun ei ole kovin kova hälinä salissa, se antaa
arvokkaamman taustan tälle asialle.

Tosiaan kolme vuotta sitten laintarkastuskun-
ta lakkautettiin väliaikaisesti. Nyt sille sitten an-
netaan lopullinen kuolinisku täällä eduskunnas-
sa, ei toki tässä istunnossa, mutta ensi viikolla
kuitenkin kolmannessa käsittelyssä.

Laintarkastuskunta perustettiin ja se aloitti
toimintansa vuonna 1960. Sen tehtävänä oli tar-
kastaa ja esittää näkemyksiä suurisuuntaisista
hallituksen esityksistä, lainsäädäntömuutoksista,
sellaisista muutoksista, joilla oli laajaa vaikut-
tusta yhteiskunnalliseen elämään tai jotka olivat
muuten vaikeasti sovellettavia. Tähän laintar-
kastuskuntaan kuului kaksi oikeusneuvosta kor-
keimmasta oikeudesta ja yksi hallitusneuvos kor-
keimmasta hallinto-oikeudesta. Sen lisäksi he
voivat käyttää vielä korkeimman oikeuden jäse-
niä jossain määrin avukseen työskentelyssään.

Korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus saivat
tietyllä tavalla kompensaationa ylimääräisiä vir-
koja, että nämä laintarkastuskuntaan määrättyt
henkilöt olisivat voineet vapaasti tätä työtään
suorittaa.

Kuitenkin jostakin syystä on käynyt niin, että
vuosikymmenien varrella laintarkastuskunnan
merkitys on osoittautunut varsin vähäiseksi,
muun muassa viiden viimeisen vuoden aikana
sillä oli vain 3—5 lakiesitystä tutkittavanaan ja
tarkastettavanaan. Näin ollen silloin vuonna
1993 havaittiin, että se on tietyllä tavalla tarpee-
ton, se lakkautettiin väliaikaisesti ja nyt sitten
lakkautetaan lopullisesti.

Oikeastaan se, minkä vuoksi tulin tänne ko-
rokkeelle puhumaan, on siinä, että kun laintar-
kastuskunta lakkautetaan, jotakin muuta pitäi-
si keksiä tilalle, huomattavasti toimivampaa,
laintarkastustoimintaan. Mehän sen täällä
eduskunnassa tiedämme, kun usein moitimme
siitä, että tänne tulevat hallituksen esitykset
ovat erinomaisen huonosti valmisteltuja, jopa
niin huonosti, että ei niistä saa kalua korjaa-
mallakaan valiokunnassa, vaan joskus on ta-
pahtunut niin, että hallituksen esitys on lähetet-
ty takaisin asianomaiseen ministeriöön uudel-
leen valmisteltavaksi. Lainsäädännön taso on
joissakin tapauksissa erinomaisen hyvää mutta
epätasaista, ja suureksi osaksi siinä on paljon
huomauttamista.

Minä olen väittänyt lainsäädäntötason heik-
kouden syyksi sitä, että ministeriöiden lainval-
vontaosastoihin tulee sellaisia nuoria lainsää-
däntöneuvoksia, joilla ei ole mitään muuta koke-
musta kuin se, mitä yliopiston penkki takapuol-
lelle antaa. Sen jälkeen hyvin vähäisellä käytän-
nön kokemuksella tullaan lainsäädäntötyöhön.
Tulos on monta kertaa varsinkin kovassa kiirees-
sä aika surullista luettavaa eikä mitenkään kun-
niaksi lainsäädäntötyölle.

Tämä ongelma meillä tässä nyt on. Laintar-
kastuskunta nyt lopetetaan, eikä sillä olisi sen
toiminnan perusteella, mitä sillä vuoteen 93 oli,
paljon ollut merkitystä lainsäädännön tason ko-
rottamisessa. Mutta "jotakin pitäis tehdä", niin
kuin entinen mies sanoi, tämän asian hyväksi,
joko perustaa jokin vastaava, huomattavasti pa-
remmin toimiva elin kuin laintarkastuskunta oli
taikka sitten kiinnittää huomiota lainvalmisteli-
joiden tasoon ministeriöissä, nimenomaan lainsä-
däntöneuvosten tasoon, heidän kokemuk-
seensa ja siihen, että he pystyvät todella teke-
mään uutta hyvää lainsäädäntöä. On nimittäin
sillä tavalla, että saattaa olla vaikka kuinka hyvä

juristi, mutta lainsäädäntötekstiä ei pysty tekemään, ja se on silloin ongelma.

Siis joko kiinnitetään huomiota lainvalmistelun tasoon henkilötasolla ministeriöissä taikka ryhdytään harkitsemaan sitä, että yhteiskuntaan perustetaan jokin sellainen elin, jonka kautta mittavat lainsäädäntöhankkeet kulkevat ja jossa on asiantuntevaa kokemusta ja joka sitten tietyllä tavalla seulan tavoin merkitsee sitä, että eduskuntaan tuleva lainsäädäntö on korkeatasoista. Sen käsitteleminen on silloin täällä meillä helpompaa. Me saamme täältä hyviä lakeja ulos huomattavasti nopeammin ja huomattavasti helpommin kuin tänä päivänä.

Oikeusministeri Häkämies: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä ei ed. Aittoniemi-kään ollut eri mieltä. Laintarkastuskunta on vuosien varrella käynyt tarpeettomaksi tai se ei ole oikeaa roolia itselleen löytänyt. Täytyy kuitenkin muistuttaa siitä, että vaikka laintarkastuskunta lakkautetaan, se ei sitä tarkoita, etteikö hallituksen esityksiä tarkistettaisi. Oikeusministeriössä edelleen tulee säilymään laintarkastustoimisto, jonka resursseja on myöskin kyetty hie-man viime aikoina lisäämään.

Ed. Aittoniemi sinänsä puuttui tärkeään asiaan eli lainsäädännön valmistelutasoon. Hallituskin eduskunnan viestit on ottanut vakavasti ja ottanut yhdeksi keskeiseksi tavoitteekseen nostaa lainvalmistelun tasoa. Asiaa varten on erillinen ohjelmakin valmisteltu.

Sinänsä en kyllä allekirjoittaisi sitä, että suomalaisten lainvalmistelijoiden taso olisi jotenkin heikompi kuin jossakin muualla. Myöskin kokemusta löytyy, mutta usein esimerkiksi aikapula aiheuttaa sen, että hallituksen esitysten taso ei ole oikean laatuinen. On myöskin tiettyjä oikeuden alueita, joilla yksinkertaisesti kokeneita lainvalmistelijoita ei löydy, vaan osaaminen löytyy hyvin nuorten ihmisten keskuudesta, esimerkkinä vaikkapa Eurooppa-oikeus.

Ed. Kuisma: Arvoisa puhemies! Voi olla hyvinkin, että laintarkastuskunta sinänsä ei ole se elin, jonka välttämättä tarvitsee tästä asiasta pitää huolta. Itsestäni on ollut hyvinkin pöyristyttävää, miten huonotasoisia lakeja on säädetty tai hallitus esittänyt. En puhu niinkään asiasisällöstä. Niissäkin on ollut paljon virheitä. Ne varmaan vaihtelevat ministeriökohtaisesti ja asia-kohtaisesti, mutta erityisesti olen kummeksunut sitä, että niin huonoa suomen kieltä käytetään. Itse asiassa monissa lakiesityksissä on siansaksaa

enemmän kuin suomea. Erityisesti ilmeisesti EU-jäsenyys on johtanut siihen, että joissakin ministeriöissä käännetään EU:n direktiivejä ja vastavia tekstejä ja sitten suomen kieleen tuodaan sellaisia puolikielisiä termejä, joista ei kukaan ymmärrä, mitä ne tarkoittavat, ja jotka eivät suomen kieleen kuulu.

Muistan hyvin, kun edellinen oikeusministeri Niinistö esitteli perustuslakivaliokunnassa, jonka puheenjohtaja silloin oli nykyinen oikeusministeri Häkämies, projektia, mihin ilmeisesti ministerikin äsken viittasi. Todellakin siihen projektiin eli lainvalmistelun tason nostamiseen ja nimenomaan kielellisen tason nostamiseen on suuri tarve. Toivoisi, että se näkyisi myös niissä lakiteksteissä, jotka eduskuntaan tulevat. Aivan viime päivinäkin olen huomannut erittäin heikkoja, nimenomaan kielellisesti heikkoja, esityksiä.

Oikeusministeri Häkämies: Arvoisa puhemies! Ed. Kuisma puuttui sinänsä hyvin oleelliseen kysymykseen tai ainakin tietyssä tilanteessa oleelliseen kysymykseen. Lakien sisällön täytyy olla tietysti hyvää suomen kieltä, sekä lakien että niiden esitöiden todella suomea eikä jotain puolikielisyttä, niin kuin ed. Kuisma totesi. Tässä suhteessa nimenomaan Euroopan integraatioon liittyvissä kysymyksissä varmaan kaikissa ministeriöissä on toivomisen varaa.

Jos tässä yhteydessä nyt jonkin viestin voisi lähettää, eniten parantamisen varaa tässä suhteessa on ulkoministeriössä, josta tulee aivan liikaa englanninkielestä mukailtuja, ikään kuin väkisin suomen kieleen keksittyjä uutuussanoja, ei niinkään ehkä lakien piirissä mutta erilaisten muistoiden yhteydessä. On ihan hyvä, että eduskuntakin asiaan kiinnittää huomiota.

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Olin pyytänyt tämän puheenvuoron, ennen kuin ministeri Häkämies pyysi omansa ja tietenkin ministerinä sen sai.

Minusta kansanedustaja Kuisma kiinnitti huomionsa aivan olennaisen tärkeään asiaan: kielikysymykseen, kielipuolisuuteen tahi puolikielisyyteen, miten sitä kutsutaankaan. Minusta tässä salissa pitää voida ja saada käsitellä sellaista tekstiä, joka ilman nimenomaan väärintulkittamisen vaaraa avautuu kaikille, myös sellaisille, jotka eivät ole koulutukseltaan juristeja.

Kun ministeri Häkämies mainitsi ulkoministeriön jonkinlaisena puolikielisyyden kehtona, se epäilemättä pitää paikkansa. Mutta todennäköistä on kyllä se, että liittymisemme Euroopan

unionin jäseneksi on saanut aikaan sen, että se ruuhka, se asioiden ja samalla kielen ruuhka, joka Euroopan kautta Suomeen tulee, on tehnyt käytännössä melko mahdolltomaksi ihan työvoimapolitiittisista syistä laatia sellaista suomen kieltä, mitä me ansaitsisimme täällä Suomessa.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Minusta on aivan paikallaan, että tämä laintarkastuskunta lakkautetaan, sen vuoksi että sehän on koko historiansa aikana kokoontunut ani harvoin ja silloinkin ainoastaan, kun on erittäin merkityksellisiä, laajakatteisia ja sellaisia lakeja tekeillä, jotka elävät useita kymmeniä vuosia, jopa 50—100 vuotta. Sellaisia lakeja varten se on eikä suinkaan tarkoitettu miksikään laintarkastuselimeksi, jollaisen oikeusministeri sanoo ministeriössä olevan. Kyllä lainvalmistelu suoritetaan nimenomaan ministeriöiden virkamiesten toimesta.

Kiitos sen, että viime kaudella perustuslakivaliokunta kiinnitti lainvalmistelun tasoon jyrkkää huomiota, siellä on nyt tapahtunut selvää edistymistä tämän hallituksen aikana. Ei ehkä ole aivan niin kiire saada itselle mieleisiä lakeja läpi kuin oli Ahon hallituksen aikana.

Olisin vielä todennut, että kyllä lakien kielen pitää olla täsmällistä, mutta ei niin pitkävirkkeistä, kuin on Suomessa tullut tavaksi — kapulakielisana peräti pilkkanimeksi. Lakitekstin pitää olla selkeitä, eivätkä ne saa suinkaan mitään poliittisen muistelmateoksen tyyliä olla. Kyllä niiden tulee olla kuivia ja asiallisia tyyliään.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun ed. Vähänäkki viittasi Ahon hallitukseen, häntä jäi kyselytunnilta vähän rasittamaan työttömyyden kehitystä koskeva selkeä, Ahon hallituksen suuntaan osoittanut positiivinen keskustelu.

Mitä tulee ed. Kekkosen puheenvuoroon, hän totesi, että lainsäädännön tulee olla selkeätä. Haluan hiukan virne huulipielessä todeta kyllä sen, että oikein ”hyvä” lainsäädäntö on niin selkeäkielistä, että tavallinen ihminen ymmärtää, mitä lakipykälässä tarkoitetaan, mutta siihen täytyy niin paljon sisältyä tulkinnanvaraisuuksia, että juristit voivat oikeudessa riidellä ja nostella palkkojaan, kun jostakin pienestä sanantavutuksesta voidaan riidellä useissakin oikeuden istunnoissa. Tällainen on oikein ”huippulainsäädäntöä”!

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Tähän oikeakielisyydjuttuun sen verran puuttuisin, että

kun lakikieli perinteisesti on aina vain enemmän muuttunut myös siksi kieleksi, jonka tulkit rahastavat eniten ja oikeastaan ovat siirtyneet enemmän ja enemmän, voisi sanoa, vääryyden ja epäoikeudenmukaisuuden puolelle yhteiskunnassamme, en voi mitenkään käsittää ministeri Häkämiehen viittausta ulkoministeriöön, koska minun on vaikea nähdä, miten ulkoministeriössä rahastetaan näillä asioilla, hallitaan, hamutaan liikaa tai enemmän valtaa.

Enemminkin minä näen Euroopan suomalaisille mahdollisuutena saada lopultakin jonkunlaista korkeampaa oikeudenmukaisuutta. On hämmästyttävää, jos meidän nyt jo etuoikeutetut tahomme käyttävät tätä huonoa suomen kieltä tai käsittämättömää kapulakieltä tai, sanotaanko, meidän indoeurooppalaisten kielten ymmärtämättömyyttämme jonain uutena keinona alistaa kansaa ja kansalaisia. Tässä mielessä minä koen Euroopan lain kannaltakin uudenaikaisena mahdollisuutena saada oikeutta enkä missään nimessä semmoisena keinona, jolla meidän nykyinen eliittimme pakenee aina vain käsittämättömämpään soopaan. Siitä on kyllä esimerkkejä meidän poliittisessa liturgiassamme jo muualtakin. Eli toivoisin, että tosiaan muissakin valiokunnissa saataisiin nämä esitykset selkeämmiksi sitä kautta, että satsattaisiin tulkkien ammattitaitoon enemmän, ja tällä alueella varsinkin, johon me tukeudumme, pitäisi olla tosi huolellinen.

Ed. Saapunki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minäkin hiukan virne suupielessä saan vastata ed. Aittoniemelle. Ed. Aittoniemi muistaa hyvin henkilön nimeltä Napoleon Bonaparte, joka määritteli perustuslain sillä tavalla, että perustuslain tulee olla lyhyt, mutta epäselvä. Havaitsen, että ed. Aittoniemi on lain suhteen hyvin bonapartistisella linjalla. En tosin ollenkaan epäile, että hän olisi sellaisella linjalla missään muussa yhteydessä.

Ed. Saari merkitään läsnä olevaksi.

Oikeusministeri H ä k ä m i e s : Arvoisa puhemies! Täällä on annettu vähän sellainen kuva, että nykyinen lainsäädäntö olisi vaikealukuisempaa, vaikeammin ymmärrettävää kuin joskus ai-

kaisemmin laadittu. Tämän väitteen ehdottomasti kumoaisin. Kaivakaa esiin lakikirja ja katsokaa voimassa olevaa lainsäädäntöä, joka on hyväksytty vaikkapa 50- tai 60-luvulla, ja verratkaa sitä lainsäädäntöön, joka on hyväksytty 80- tai 90-luvulla. Nimenomaisesti lakien vaikeaselkoisuuden suhteen on menty parempaan suuntaan, eli lait ovat yksinkertaisempaan muotoon kirjoitettuja.

Sille tietysti ei voi mitään, että niiden yhteiskunnallisten ilmiöitten määrä on lisääntynyt, jotka ovat kaivanneet sääntelyä, ja monet niistä ovat sinänsä asioina jo kovin vaikeita tajuta ilman erityiskoulutusta.

Ed. Virtanen ymmärsi puheenvuoroni ilmeisesti jollain lailla väärin, kun puhuin siitä, että on hyvä, että Suomessa kirjoitettaisiin suomen kielellä. Tarkoitin nyt vain sitä, että kun käydään keskustelua, niin käydään "keskustelua" eikä kirjoiteta, että käydään "debattia", kun suomenkielinenkin sana on olemassa.

Ed. Kuisma: Arvoisa puhemies! En malta olla jatkamatta keskustelua. Olen tähän monta kertaa muun muassa perustuslakivaliokunnassa puuttanut. Tietenkin voi olla, että parannusta on tapahtunut. Itse en hyvin tarkkaan voi sitä sanoa, koska en ole ollut kansanedustaja aikaisemmin. Mutta juristina tietysti olen näitä lakikirjoja paljon lukenut.

Minusta tässä kyllä on huonompaakin kehitystä tapahtunut. Siihenkin on luonnollinen selitys: Meillä 70-luvulla tehtiin periaatepäätös, että ruvetaan yhä enemmän harmonisoidaan uuttaikin lainsäädäntöä EU:n tai silloisen Eec:n mukaiseksi. Minusta sen jälkeen kyllä on huonoakin kehitystä tapahtunut kohta 20 vuotta. Eli kun meidän kieleemme lauserakenne ja käsiterakenne poikkeavat eurooppalaisista kielistä, on väen väkisin tuotu sellaisia rakenteita ja muodostettu käsitteitä, joilla on pystytty kääntämään vieras-kielisiä tekstejä suomen kielelle, ja tämä on tehnyt hallaa suomen kielelle ja tehnyt lakikielen monimutkaisemmaksi ja turhia käsitteitä käyttäväksi. Tämä on nimenomaan johtunut siitä, että suomen kielen rakenne poikkeaa muista eurooppalaisista kielistä. Tämä on pidemmän aikaa ollut nähtävissä.

Minusta sinänsä eivät kaikki juristit ole huonoja kielen käyttäjiä. Itse aina ihailin ja voin vieläkin ihaila edesmennyt presidentti Kekkonen, joka oli lakitieteen tohtori ja loistava suomen kielen käyttäjä ja nimenomaan ei syyllistynyt vierasperäiseen käsitteeseen.

Ed. Virtanen: Rouva puhemies! Sen verran vielä kommentaisin — tai keskustelin — ministeri Häkämiehen kanssa, että teen väitöskirjaani suomalais-ugrilaisen mielen ja kielen syvyytpsykologiasta ja yhtyisin edellisen edustajan puheenvuoroon siinä, että kun suomen kieltä käytetään todellisista asioista ja meidän kokemuksemme ja käsityskykymme rajoissa, niin me tajuamme, mistä on kyse.

Kyllä lakiteksti on muuta. Ajatellaan sitä tapaa, millä meille on mainostettu lakia ja oikeutta aikoinaan, esimerkiksi entisen Venäjän aikoina. Kun se kaksipäinen kotka ahdistelee Suomi-neitoa, jolla on se kuuluisa opus kädessään, tulee mieleen, että se on enemmänkin joku kaksihääräinen käärme tai joku käärmeen pää, joka iskee sinne tänne, ja välissä on vielä joku käsittämättömän munkkilatinaksi oleva toivo Suomi-neidolla.

Siis jotenkin minä näen enemmänkin tällöisen kokonaisvaltaisen lain väärinkäytön loogisen jatkumon tässä Eurooppa-kielen pakenemisessä. Me ennen kaikkea tarvitsimme tänä päivänä oikeudenmukaisuutta, todellista lain turvaa Suomessa, jopa ns. Euroopan kapulakieltä vastaan. On väärin, jos suomalainen lainsäädäntö lähtee hyödyntämään nykyistä valta-asemaansa niin, että se vähentää entisestään kansan mahdollisuutta ymmärtää meidän ainoaa turvaamme.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys vuoden 1997 veroasteikkolaiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 104/1996 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1996 vp

Lakialoite 43/1996 vp

Toivomusaloite 24/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 3) asiasta.

Yleiskeskustelu:

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Viime kesänä ennen elokuun budjettiriihtä käytiin vilkas keskustelu kotitalouksien mahdollisuuksista tarjota uusia työpaikkoja sekä jakaa työtä uudella tavalla. Työryhmistään huolimatta hallitus ei päässyt asiasta sopuun, sille tyypillisellä tavalla. Näin on käynyt monen muunkin asian kohdalla. Toiset halusivat verovähennyksiä, toiset palveluja tarjoavien yritysten tukemista. Niinpä budjettiin vain kirjattiin, että ensi kesänä aloitetaan kokeilu, joka koskee kotitalouksia työnantajina. Kuitenkaan minkäänlaista esitystä tänne eduskuntaan ei ole tullut siitä, millä tavalla tämä budjettiin merkitty raha käytettäisiin.

Mielestäni tällaiseen jatkailuun ei ole enää mitään tarvetta, vaan juuri tämän asian kohdalla eduskunnalla on mahdollisuus ratkaista asia niin, että kotitalouksille annetaan verovähennyksen kautta yritysten kanssa tasa-arvoinen mahdollisuus luoda työpaikkoja.

Käsittelyyn tulee ed. Saaren ja keskustan eduskuntaryhmän lakialoite, jossa ehdotetaan, että kotitalous voisi vähentää 30 prosenttia maksamistaan palkkakustannuksista, kuitenkin enintään 25 000 markkaa kotitaloutta kohti vuodessa. Tämä merkitsee noin 100 markan verotukea yhtä työpäivää kohti. Valtiontalouden kannalta tämä vähennys on varsin neutraali. Teetetyt työt siirtyy pimeästä taloudesta verottajan kirjoihin ja kansiin. Työntekijä joka tapauksessa maksaa omista tuloistaan veronsa, eikä tämä ole kotitaloudelle mikään erikoishyöty, vaan tasa-arvoinen kohtelu yritysten kanssa. Ei yritystenkään tarvitse maksamistaan palkoista kahteen kertaan veroja maksaa.

Työtähän kodeissa on. Etenkin perheet, joissa molemmat vanhemmat ovat töissä ja joissa on pieniä lapsia, ovat monesti aivan uupuneita, kun työelämässäkin työtahti koko ajan kiristyy. Tämä verovähennys rohkaisisi heitä jakamaan myös kodin piirissä tehtäviä töitä, siivoustöitä, kodin kunnostusta, lastenhoitoa jne. Paitsi että näin syntyisi uusia työpaikkoja jopa 20 000—30 000 myös perheiden, erityisesti työssä käyvien naisten, arkipäivä helpottuisi ja elämänlaatu parani.

Perinteisten kotitöiden lisäksi on paljon muitakin tehtäviä, joihin kotitalous voi palkata ulkopuolisia. Hyvä esimerkki tästä on kielten opetus.

Samaten vanhusten parissa on varmasti paljon työtehtäviä, joihin he voisivat käyttää ulkopuolista työvoimaa. Valitettavasti kunnallisten palvelujen kapasiteetti ei ole niin laaja, että kaikkia tehtäviä voitaisiin sitä kautta hoitaa.

Kotitalouksien palkkakulujen verovähennysoikeuden ympärillä on käyty erittäin kummallista ns. piikakeskustelua. Pidän kunnallisen kotiavustajan tai siivoojan työtä erittäin arvostettavana ja ammattitaitoa vaativana. Kaikkia tarpeellisia tehtäviä ei kuitenkaan todella kyetä kunnan palvelujen kautta hoitamaan. Siksi tällainenkin verovähennys on tarpeen. Vähättelevä suhtautuminen kodin piirissä tehtäviin töihin on lopetettava. Keksitään sitten vaikka kotiapulaiselle joku uusi nimi, jos se auttaisi asiaa eteenpäin.

Lisäksi henkilöpalvelusektori on Suomessa kaiken kaikkiaan liian heikosti kehittynyt. Eräskin professorityöryhmä arvioi, että henkilöpalvelujen vähäisyys laskee kansantalouden tuottavuutta, kun kalliin erikoiskoulutuksen saaneet ihmiset käyttävät useita tunteja viikossa henkilökohtaisten palvelujen tuottamiseen itselleen. Asian voi sanoa kyllä yksinkertaisemminkin: Palvelujen puute ja korkea hinta aiheuttavat monenlaista väsymistä ja jaksamisen puutetta suomalaisen yhteiskuntaan. Työn kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa. Työssä käyvät ovat uupuneita ja työttömät joutilaana.

Tämä verovähennys on yksi keino saada työn kysyntä ja tarjonta kohtaamaan paremmin ja niin, että pimeä työ vähenee. Verovähennys on tähän kaikkein tehokkain ja helpoin keino. Se ei suinkaan sulje pois osuuskuntien tai yritysten teettämää työtä. Yhtä hyvin näiltä ostetun työn kustannukset voidaan vähentää. Jos sen sijaan tuki hallituksen julkisuudessa esitettyjen kaavajulujen tavoin rajataan vain yrityksiltä ostettavaan työhön, ratkaisu on liian kapea eikä tuota toivotua tulosta.

Eduskunnassa monet hallituspuolueidenkin kansanedustajat ovat tehneet asiasta aloitteita, muun muassa edustajat Juha Karpio, Tuija Nurmi, Irja Tulonen, Anne Knaapi ja Osmo Kurola. Toivon, että tekin olette nyt puheittenne takana ja kannatatte uuden 127 a §:n lisäämistä tuloverolakiin kotitalouden työllistämistä vähennyksestä. Tämä vähennys on yksi esimerkki keskustan työllistävästä verolinjasta. Sen lisäksi olennainen osa verolinjaa on se, että ns. kannustinvähennys suunnataan uudelleen paremmin pieni- ja keskituloisia hyödyttävällä tavalla.

Nyt hallituksen veroale on työllisyyden kannalta tehoton, koska se sirottelee veroalennuksen

liian laajasta eri tuloluokkiin. Pidemmällä tähtäimellä tulee päästä siihen, että pienimmistä tuloista ei makseta veroja lainkaan. Se on paitsi työllisyyden kannalta hyvä myös oikeudenmukaista. Tällä hetkellä osa sosiaaliturvasta murenee koko ajan veronmaksuun ja tämä lisää toimeentulotuen tarvetta. Tätä ongelmaahan hallituksen verositys vain pahentaa, koska hallitus esittää työttömien verotuksen kiristämistä.

Ed. Penttilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aulan esittämä malli verovähennyksestä kotityönantajalle on selvästi liiakahdus oikeaan, työllistävämpään suuntaan. Täydentävänä ajatuksena lisäisin siihen mallin, jossa voitaisiin verovähennys antaa suoraan työntekijälle, lähteä jopa siitä, että kotityönantajalle työtä tekevä ei maksaisi lainkaan palkkaveroa, ainoastaan työnantaja suorittaisi normaalit työnantajakustannukset. Tämä olisi vielä työllistävämpi ja kuitenkin sosiaaliturva tulisi hoidettua.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ottamatta muutoin kantaa ed. Aulan puheenvuoroon haluan todeta kuitenkin, että minusta vähän liian voimakkaasti korostui epäilyksien talouksien kiinnostuksesta harmaan eli pimeän talouden edistämiseen. Minusta ed. Aulan puheenvuorossa suorastaan syyllistettiin perheitä siitä, että käytetään tällaista pimeätä työvoimaa; hän käytti tätä termiä. On aivan selvää, että kuititonta työtä tehdään, sitä on aina tehty ja tullaan tekemään. Ehkä sen torjumisessa saattaisi olla enemmän luovuutta suomalaisessa yhteiskunnassa yleensä.

Rouva puhemies! Otan erään esimerkin, missä on vähän eri tavalla ajateltu kuin ed. Aulan puheenvuorossa. Tehdään esimerkiksi vaikka keittiöremonttia 10 000 markalla yksityiseen perheeseen. Jos siitä halutaan kuitti, yrittäjä sanoo, että se on 14 000 markkaa, mutta ilman kuittia saat sen 8 000 markalla. Saattaisi olla paikallaan, että yhteiskunta sallisi jonkinlaisen verovähennyksen tällaisesta yksittäisen perheen hyväksi tehdystä työstä, jolloin varmasti myös yhteiskunta voittaisi.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin haluan keskustaa lämpimästi kiittää siitä, että se varauksetta tukee hallituksen esitystä asteikkolain muuttamiseksi niin, että tuloverotusta kevennetään hallituksen esittämällä tavalla. Mikäli oikein ymmärsin, näitä asteikko-

alennuksia keskusta vielä syyskuussa arvosteli, mutta onneksi nyt valiokuntakäsittelyn yhteydessä on myös keskustassa on todettu, että asteikkoesitys on oikea ja oikean suuntainen. (Ed. Pekkarinen: Väärä tulkinta!)

Mitä tulee kotitalouden työllistämisvähen-nykseen, voi sanoa, että keskustan ajatus sinänsä periaatteessa on oikean suuntainen. Haluan kuitenkin ehdotuksesta todeta sen, että en ole aivan vakuuttunut sen teknisestä oikeellisuudesta.

Ensinnäkin on todettava se, että silloin kun vähennys laajennetaan myös kunnostustöihin, näissä tilanteissa kyllä syntyy tiettyjä kilpailuongelmia pienen rakennusalan yrityksen ja yksittäisen työntekijän välillä. Nämä kilpailuongelmat tulisi kyllä vielä selvittää, ennen kuin soveltamisalaa laajennetaan näin pitkälle.

Toinen asia on se, kun esitetään, että vain 30 prosenttia palkasta ja siihen liittyvistä kustannuksista saisi vähentää verotuksessa. Käytännössä se merkitsee sitä, että suurin piirtein sosiaalikustannusten verran saisi vähentää. Tietysti pitäisi selvittää, olisiko tarkoituksenmukaisempaa mennä vanhaan Sasin malliin, jossa sai aikoinaan vähentää sosiaalikustannukset ja pelkästään ne.

Kannustusvaikutukset pitäisi selvittää vielä tarkemmin. Olen sitä mieltä, että hallituksen tulisi lähikuukausina tulla tarkkaan harkitulla ja punnitulla esityksellä, jossa lähdetään siitä, että silloin kun kotityöhön palkataan työvoimaa, tässä yhteydessä myös voitaisiin verotuksessa tehdä selvä vähennys. Se olkoon vaihtoehtona sille, että maksetaan suoraa tukea. Sen jälkeen voidaan käytännössä nähdä, kumpi näistä malleista on oikeampi, toimivampi ja oikeudenmukaisempi.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula on siinä aivan oikeassa, että verovähennysoikeus voisi luoda työpaikkoja 20 000—30 000. Se helpottaa perheiden arkea. Se vaikuttaa harmaaseen talouteen myös sitä vähentäen. Myös se on osa työnjakoa.

Mutta kun valtiovarainvaliokunnan verojaostossa asiaa on käsitelty, on valitettavaa, että vaikka hallituspuolueiden kansanedustajat, kokoomuksen kansanedustajat, ovat tehneet täällä hyviä aloitteita, kuten ed. Aula totesi, niin minäkään näköistä todellista vastakaikua tämä aloite ei ole saanut, vaikka tämä perustuu nimenomaan kotitalouden työllistämistyöryhmän esityksiin. Tämä on aivan valmis malli, mikä ed. Saaren ja keskustan eduskuntaryhmän toimesta on tehty. Ongelma näyttää olevan se, että hallituksessa ei

tässäkään asiassa löydy yksimielisyyttä. Tämä konkreettinen keino, jolla todella voitaisiin nopeasti parantaa työllisyyttä, makaa hallituksen pöydällä ja mitään ei tapahdu.

Arvoisa puhemies! Kokoomus pettää kotitaloudet ja Suomen kodit, vaikka perinteet velvoittaisivat aivan muuhun tässä asiassa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että kokoomuksessa on keskustan esitykselle kyllä vastakaikua, mutta haluamme, että hallituksen budjettipäätös, jossa lähdettiin siitä, että tällainen vähennysoikeus voitaisiin saada, hyvin huolellisesti valmistellaan. Tällainen hätäinen valmistelu valiokunnassa ei ole mielestämme riittävä. Uskomme kyllä, että hallitukselta tulee viimeistään talven aikana sellainen esitys, jolla kotitalouksien työllistämistä myös verovähennyksen avulla edistetään. Pyrimme voimakkaasti pitämään huolta siitä, että näin myös todel'a tapahtuu.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ed. Sasilta aika outoa perustelua se, että asiaa selvitetään. Tämä selvittelyhän aloitettiin viime keväänä, muistaakseni touko — kesäkuussa. Nyt on selvitetty jo aika monta kuukautta ja vielä pitäisi selvittää ensi kesään asti. Samaan aikaan hallituksen tavoite työttömyyden puolittamisesta karkaa käsistä juuri siitä syystä, että te ette saa mitään aikaiseksi. Aina vain selvitetään ja ollaan niin erimielisiä, ettei mistään saada mitään lopputulosta aikaiseksi, vain joitakin hengettömiä kompromisseja, joista ei ole kenellekään miksikään.

Äänestäkää nyt ed. Saaren aloitteen puolesta, niin saadaan sekä työttömille töitä että kodeille helpotusta arkeen ja elämänlaatua paremmaksi. Silloin ei tarvitse enää mitään selvittää. Tämä on erittäin hyvin valmisteltu ja mietitty myös taloudelliselta kannalta. Tämä olisi valtiontalouden kannalta neutraali eli ei alenna valtion verotuloja lainkaan.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! ”Suomalainen on sellainen, joka kysyy, kun ei vastata, ja vastaa, kun ei kysytä”, jotakin tähän tapaan kirjoitti Jorma Etto runossaan suomalaisesta. Suomalaisia vasemmistolaisia kansanedustajaystäviäni voisin kritisoida siitä, että he puhuvat veroasteikoista silloin, kun niistä ei päätetä, ja ovat niistä hiljaa silloin, kun niistä päätetään. Täällä käytiin muutama päivä sitten oikein hyvälinjainen verokeskustelu, mutta silloin ei tehty mitään

päätöstä eikä ollut minkään päätöksen paikkaan, ed. Elo. Nyt päätetään.

Ensimmäinen päätöspaikka olisi ollut hallituksen budjettiriihen aika. Silloin olisi pitänyt vasemmiston vaikuttaa siihen, minkälainen verolinja ensi vuodeksi valitaan. Silloin kokoomus kuitenkin vei tahtonsa läpi, voi sanoa, yksi yhteen ja koko verokevennys painottuu suurituloisiin.

Nyt on se toinen vaikuttamisen paikka, kun eduskunta päättää lopullisesti veroasteikoista. Luulisi, että me keskustelisimme aina silloin, kun asiasta päätetään. Mutta on tietenkin se profiilitarvekin olemassa ja ehkä sitä profiilia on parasta korotella silloin, kun ei joudu saman tien äänestämään toisin. Vai mitä, ed. Elo? (Ed. Elo: Minä vastaan!) Hallitushan sallii tietysti kovankin suun, kunhan sormet ovat nöyrät. (Ed. Elo: Ei mitään tunteella!)

Itse sisällöstä, mitä hallitus esittää, totean, että se todella selvästi suosii nyt suurituloisia. Se on jopa äärimmäisen pahasti suurituloisia suosiva, tämä hallituksen veroasteikko. Minulla on tässä eräs laskelma, joka osoittaa, mistä on kysymys. Jos vuositulo on 50 000 markkaa eli hyvin pieni, verohelpotus on 940 markkaa vuodessa käteen, jos on 100 000 markkaa, verohelpotus on 1 560 markkaa, jos saa 500 000 markkaa vuodessa eli on ministeri tai piispa, saa 9 120 markkaa vuodessa, ja jos saa miljoona markkaa eli on yritysjohtaja isossa yhtiössä, saa jo 18 330 markkaa vuodessa lisää käteen. Eli nämä markat, jotka käteen tulevat, menevät ihan väärin. Kaiken huippu on tietysti se, että työttömien verotus kiristyy ensi vuoden alusta, koska kannustinvähennystä ei työttömille myönnetä (Ed. Pekkari: Ja sairastavien!) — Muittenkin tulonsiirtojen varassa olevien verotus kiristyy siihen joukkoon kuuluvat, niin kuin ed. Pekkarinen mainitsi, muun muassa juuri sairastuneet.

Kyllä tässä nyt on kokoomus selkäväännön ottanut, onnittelet vain sinne ed. Sasille, joka veropäällikkönä ilmeisesti taustalla heiluu. Te saitte kaiken, mitä haitte, ja vaalissakin se sitten näkyi. Te pärjäsitte, ja vasemmiston väki passiivoitui, koska kyllä nämä viestit ymmärretään, kuka vie ja kuka vikisee.

Olemme sitä mieltä, että tähän pitää vielä yrittää vaikuttaa, ja ehdotankin, että käsittelyn pohjaksi otetaan tekemääni lakialoitteeseen n:o 43/1996 sisältyvä ehdotus veroasteikkolaiksi. Tässä esityksessä lähtökohtana on se, että kevennys veroihin on 150 000 markkaan sama kuin hallituksen esityksessä, välillä 150 000—200 000

markkaa veronkevennys on pienempi kuin hallituksen esityksessä, mutta yli 200 000 markkaa saaville veronkevennystä ei tule ollenkaan.

Kysymys on varsin isoista rahoista, jotka voidaan toisella tavalla ohjata, jos halua on. Yli 200 000 markkaa saaville annettava verohelpotus, mitä hallitus esittää, merkitsee valtion kassassa miljardia markkaa. Se on varsin iso summa. Sillä voi hyvinkin petrata pienituloisten verohelpotusta, tai voidaan käyttää se muihin tarkoituksiin, jotka ovat sosiaalisesti oikeudenmukaisia. Kannattaa muistaa, että esillä olevan verohelpotuksen edeltäjiä ovat olleet hyvin rujot leikkaukset kaikkein köyhimmiltä ihmisiltä.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin, jos sallitte, vastaan hyvin lyhyesti vielä ed. Aulan puheenvuoroon siltä osin, että ei maksane vaivaa tutkia, miten pitkään hänen erityisavustaja-aikanaan työryhmät työskentelivät. Uskon, että napakammin tulee tämä kotityön korvaamismahdollisuus ja ratkaisu kotityöhön ministeri Alhon työryhmästä.

Ed. Tennilän puheenvuoroon siltä osin, kun hän sanoi, että on helppo puhua, mutta äänestään toisin, totean, että olen arvostellut sitä, että tämä helpottaa kohtuuttomasti suurituloisia ja on epäoikeudenmukainen lähinnä keskituloisille. Kannustusvähennyksestä olen tyytyväinen, sen työllistämisaikutuksesta. Jos on viety ja vikistytässä asiassa, niin tämä ei ole tämän eduskunnan ainoa verokorjaus. Meillä on vielä kahdesti mahdollisuus sitä tehdä, ja toivon, että seuraavissa tilanteissa — enkä pelkästään toivo, vaan uskon — olemme valppaampia. Tätä yötä emme voineet ennakoita, milloin nämä asteikot pistettiin kiinni, koska emme sitä kesäkokouksessamme edes tienneet.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä todeta ed. Tennilälle se, että pääosa tuloverokevennyksestä sovittiin ammattiyhdistysliikkeen kanssa, myös SAK:n kanssa. Ne lisäelementit, mitkä hallituksen budjettiriihessä tulivat tähän ratkaisuun, olivat ne, että ansiotulovähennystä korotettiin olennaisesti, mikä suosii pienituloisia, ja tuloveroasteikkokevennystä pyörästettiin ay-liikkeen kanssa sovitusta 0,8:sta täyteen prosenttiyksikköön. Kokonaisuudessaan tämä ratkaisu oli, voiko sanoa, pienituloisia suosivampi kuin se ratkaisu, josta ay-liikkeen kanssa oli sovittu.

Jos ajatellaan ratkaisua kaiken kaikkiaan, niin tässä on SAK:n kaavio, jonka voim. Tennilälle

näyttää. Kaiken kaikkiaan suhteellisen tasaisesti prosentuaalisesti tämä kevennys tulee kaikille, noin 3 prosenttiyksikköä kautta linjan palkan-saajien osalta.

Jos katsotaan vielä Stakesin selvitystä siitä, millä tavalla meillä verotuksen ja sosiaalisten tulo-siirtojen tulonjakovaikutukset ovat kehittyneet, niin tulonjaon tasausta on suoritettu vuosi vuodelta entistä enemmän varsinkin viime vuosien aikana. Tässä suhteessa voi sanoa, että ei pitäisi kovin paljon tyytymättömyyttä olla, kun todetaan, että Suomessa tulonjako kuitenkin on ehkä kaikkein tasaisimpia teollistuneista länsimaista.

Arvoisa puhemies! Kokoomus tietysti kiittää lämpimästi äänestäjiä siitä, että saimme vaalivoiton viime vaaleissa ja kansa tuki meitä. Mutta uskon, että myös kansa tuki sitä ratkaisua, jonka kokoomus omalta osaltaan sai hallituksessa aikaan, että vihdoin tuloverotusta kevennettiin.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Sasi jälleen kerran toi esille kokoomuslaisen oikeudenmukaisuuden, joka on sitä, että suurille tuloille annetaan suuria verohelpotuksia ja pienille tuloille annetaan pieniä verohelpotuksia. Tätähän prosentuaalinen veronalennus aina tarkoittaa.

Kyllähän sosialidemokraatit ehkä hallituksessa olevia joitakin ministereitä lukuun ottamatta ovat olleet varsin yksimielisiä siitä, ettei tässä nyt kovin hyvään tulokseen sosialidemokraattien kannalta päästy. Sitä on tietysti pidettävä erittäin valitettavana.

Mitä kannustinvähennykseen tulee, niin siitä puhuimme viime tiistaina. Minä pidän epäoikeudenmukaisena sitä, että vähennystä ei annettu työttömille ja eläkeläisille. Epäoikeudenmukaisista on myös se, ettei pieni- ja keskituloisille eläkeläisille annettu tätä 1 pennin sairausvakuutusmaksun alennusta, joka annetaan suurituloisille, yli 20 000 markkaa ansaitseville eläkeläisille. Vielä yksi suuri epäkohta, johon ministeri Niinistö esimerkiksi ei täällä reilusti vastannut, on se, että suurituloiset pääsevät pääomaveroprosenteilla kiertämään verotusta. 29 miljoonan tuloista maksetaan 26 prosenttia veroa, joka vastaa suurin piirtein tuollaisen 8 000—9 000 markan kuukausitulon — anteeksi vielä alemman kuukausitulon — veroastetta.

Mitä vaikuttamiseen tulee, ed. Tennilä, niin ed. Tennilä on täällä vuosien mittaan hallituspuolueen edustajanakin painanut punaista napia. Minä vain kysyn ed. Tennilältä, kuinka pal-

jon hän todellisuudessa on vaikuttanut niiden lakiesitysten sisältöön. Punaista nappia aina voidaan painaa. Minusta ehkä puheilla sittenkin, ed. Tennilä, vaikutetaan enemmän varsinkin tulevaan linjaan, johon ainakin minä pyrin vaikuttamaan.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliittisessa elämässä veroista puhuminen on sikäli toivotonta, ettei siinä oikein kukaan pääse voittajaksi profiloitumaan, kun kukaan ei haluaisi ylipäänsä verojaan maksaa. Kysymyshän onkin siitä, paljonko veroja kerätään ja kuka niitä loppujen lopuksi joutuu maksamaan.

Tässä keskustelussa ei ole vielä kukaan tuonut esiin sitä Veronmaksajain Keskusliiton selvitystä, jonka mukaan tämä veronkevennys ja tuloveron alennus on tasapuolinen, eikä sitä selvitystä, mitä se on markkoina. (Ed. Pekkarinen: Se on yhtä kuin kokoomus!) Nyt me propagoidimme niillä markkoilla, jotka liittyvät veronalennuksiin. Voisiko joku propagoida niillä markkoilla, jotka liittyvät viime vaalikauden veronkorotuksiin? Markkamäärät ovat huomattavasti suuremmat. En halua profiloitua tässä himoverottajaksi, mutta kiinnitän huomiota siihen, että veropolitiikassa pitäisi vähän pitemmällä ajanjaksolla myös katsoa, mistä ollaan tulossa ja mihin suuntaan ollaan menossa. Hyvin helppo on propagoida yksittäisen hetken kohdalla jollakin suurella tai pienellä markkamäärällä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasille totean, että kyllä te olette onnistuneet. Kokoomus on ihan oma itsensä, ja kysymys on minun mielestäni siitä, että vasemmisto erehtyi luulemaan kokoomusta joksikin muuksi, kuin mitä se on silloin, kun hallituksen ohjelmaa tehtiin. Hyvin pidätte puolenne eli isotaloisten puolta.

Mitä tulee ed. Elon lähtökohtaan, milloin voi vaikuttaa ja miten voi vaikuttaa, niin ainakin ed. Puisto totesi, ettei sosialidemokraattinen ryhmä ikinä ehtinyt edes käsitellä koko veroasteikko-asiaa. Sitä se vaikuttaminen oli tällä kertaa.

Minä olen toisaalta ihan tyytyväinen, että tämä keskustelu on lähtenyt liikkeelle ja oikeudenmukaisuuden näkökulma nousee esille. Näinhän sen pitää tietysti olla. Mutta tietysti on se toinen puoli, että ei tämä saa puheeksikaan jäädä, koska meiltä odotetaan nyt sitä, että tämä selvä oikeistovyörytys pysähtyy ja saadaan oikeudenmukaisuutta näihin ratkaisuihin.

Ed. Saariselle totean vain sen, että minä en ole ikinä ollut veropopulisti sillä tavalla, että lähtisin siitä, että veroja ei kerätä. Veroja on kerättävä, jotta voidaan sosiaalivaltio pitää yllä. Kysymys on vain siitä, keneltä peritään ja minkä verran ja kenelle helpotuksia annetaan ja minkä verran. Jos katselee esimerkiksi kehittyneitä Oecd-maita, niin ihan suoraan näkee, että mitä matalampi on bruttoveroaste, sitä matalampi on sosiaaliturvataso. Se on näin.

Ed. A l a - N i s s i l ä: Arvoisa puhemies! Esittelen lyhyesti keskustan verolinjaa, joka on paitsi oikeudenmukaisempi kuin hallituksen linja mutta, mikä tärkeintä, työllistävämpi. Mielestäni tässä keskustelussa puhutaan aivan liian vähän siitä, että meidän pitää verotuksen liikkumavara käyttää työllisyyttä edistävasti. Silloin puhutaan totta kai nimenomaan matalapalkkaaloista ja pieni- ja keskituloisista.

Keskustan veromalli on muuten hieman erilainen kuin ed. Tennilän esittämä. Me lähdemme siitä, että käytetään kannustinvähennystekniikkaa, jota viime vuonnakin esitimme, voimakkaasti pieni- ja keskituloihin ja matalapalkkaaloille. Sillä tavalla saamme paremmin vielä kohdistettua veronkevennysvaran sinne, minne se kuuluu.

Ed. Sasi on siinä aivan oikeassa, että me hyväksymme veroasteikkoesityksen. Keskustan mallihan lähtee siitä, että työn verotusta pitää voida nyt keventää, mutta juuri kannustinvähennystekniikalla ja sairausvakuutusmaksun porrastus säilyttämällä ja nostamalla sitä suurituloisempien suuntaan linjamme on myös selvästi oikeudenmukaisempi. Se johtaa siihen, että kevennämme verotusta enemmän 15 000 markan bruttokuukausituloihin saakka ja sen jälkeen selvästi vähemmän, kuin hallitus esittää, kuitenkin niin että kaikkien tuloverotus on keveämpää ensi vuonna kuin tänä vuonna.

Meillä veropolitiikassa ehkä liikaa puhutaan verotuksen neutraliteetista, ja tässä suhteessa verolinjaa pitäisikin muuttaa kohti työllistävää verotusta. Holkerin hallituksen aikana aloitettiin verovähennysten karsinta, jossa oli omat perusteensa, mutta tänä päivänä kuitenkin verotus huomioi ihmisten erilaiset elinolosuhteet varsin huonosti. Verovähennysten karsinta aiheuttaa osaltaan tulo- ja kannustinloukkuilmiöitä.

Arvoisa puhemies! Haluan, ennen kuin menen yksityiskohtiin, vielä korostaa sitä, että veronkevennysvara on työllisyysyistä painotettava pieni- ja keskituloihin ja matalapalkkaaloille. Tä-

hän on kolme syytä. Ensimmäinen syy on se, että uudet työpaikat syntyvät juuri pääasiassa matalapalkka-aloille ja sen takia niiden verokiilaa olisi tehokkaasti leikattava. Toinen syy on se, että pieni- ja keskituloisten käytettävissä olevan tulo parantaminen tehokkaimmin elvyttää kotimaista kulutusta ja siten työllisyyttä. Kolmas syy on totta kai se, että kun tuloerot muuten ovat yhteiskunnassa kasvussa, niin verotuksella ja väärällä leikkauslinjalla ei pitäisi tuloerojen kasvua vauhdittaa.

Ed. Aula puhui ansiokkaasti kotitalouksien verovähennysoikeudesta, jonka vähennyksen keskusta esittää mallissaan tehtäväksi verosta. Kotona tehtävän työn markkina-arvon Suomessa on laskettu olevan peräti 200 miljardia markkaa. Kotitöiden teettäminen todellakin helpottaisi perheiden arkipäivää, olisi tehokas keino jakaa työtä ja voisi todellakin tuoda 20 000—30 000 uutta työpaikkaa. On käsittämätöntä, miksi tätä ehkä ainoa nopea keino parantaa työllisyyttä ei oteta käyttöön, koska on valmiit työryhmän esitykset olemassa, vaan asiaa edelleen selvitetään. Mielestäni on suorastaan vastuutonta politiikkaa, että tätä keinoa ei nyt käyttöön nopeasti oteta. Asetan tästä aika suuren vastuun kokoomukselle, jonka perinteisesti pitäisi kantaa murhetta kotitalouksien tilanteista ja yrittäjyydestä ja omatoimisuudesta. Ymmärrän, että vasemmisto tässäkin suhteessa ideologisesti näkökulmista ei ole niin kiinnostunut tämän työllistämismahdollisuuden hyväksi käytöstä.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulemme esittämään kotitalouden työllistämisen hyväksymistä esittämällä lakiin uuden pykälän ed. Saaren ja muiden aloitteen johdosta. Tulemme myöskin esittämään kannustinvähennysten selvää painottamista pieni- ja keskituloihin noin 500 miljoonalla markalla. Tällöin todella voidaan matalapalkka-alojen tilannetta helpottaa.

Haluamme myöskin matkavähennyksen ylärajaa korottaa. Sehän on ollut toistakymmentä vuotta ennallaan ja on reaalisesti puolittunut. Kuitenkin me tiedämme, että niin taajamissa kuin haja-asutusalueilla on pitkiä työmatkoja. Kun työsuhteet ovat entistä enemmän lyhytaikaisia ja kun vaimon työpaikka saattaa olla toisella paikkakunnalla, ei ole kohtuullista olettaa, että muutetaan heti työn perään. Kun työmatkakustannukset ovat nousseet, kun bensiinin hintaa on nostettu ja on tullut ajoneuvovero, olisi totta kai kohtuullista, että edes tällainen 2 000 markan tarkistus ylärajassa voitaisiin tehdä. Toivon, että tämä esitys tulee hyväksytyä.

Erityinen ongelma on henkilöyhtiöiden tilanne. Mehän tiedämme, että siirtymäsäännökset ovat poistumassa, joita verolaissa oli yhteisöverouudistuksen yhteydessä. Tässä yhteydessä yksityissiirtojen arvostamisessa hallitus esittää siirtymistä käypään arvoon. Se tulee merkitsemään tarpeetonta byrokratiaa, vaikeuttaa yrityksen rahoitusrakenteen parantamista. Valtiontaloudelle tällä muutoksella on tuskin mitään merkitystä, ehkä 5—10 miljoonan markan merkitys.

Henkilöyhtiöiden, elinkeinonharjoittajien ja ammatinharjoittajien asemaa olisi parannettava kehittämällä lainsäädäntöä siten, että niiden omien pääomien lisääntymistä ja työllistämismahdollisuuksia edistetään. Pääministeri Lipponenkin aiwan oikein pääministerin haastattelutunnilla totesi, että Emu-oloissa puskurina voisivat nimenomaan olla yritysten omat pääomat. Näin todella on. Vahvat taseet ja hyvä oma pääoma ovat ainoita tehokkaita puskureita mahdollisissa integroituvissa rahatalouden oloissa. Siksi on käsittämätöntä, että meillä henkilöyhtiöitä verotetaan nyt sillä tavalla, että ne ovat poistumassa sikäli, että niitä hyvin nopeasti muutetaan osakeyhtiöiksi. Kuitenkin tämä merkitsee paitsi sitä, että oman pääoman kertymismahdollisuudet näissä yhtiöissä ovat huonot, niin ennen kaikkea sitä, että samalla nostetaan yrittämisen kynnystä. Osakeyhtiölaki, jota täällä uudistetaan, osaltaan nostaa yrittämisen kynnystä. Nyt meillä henkilöyhtiöt ja yksityiset toiminimet eivät toimi joustavina portaina yrittäjyyteen.

Kun me tarvitsisimme kymmeniätuhansia uusia yrityksiä Suomeen, on käsittämätöntä, että yrittämisen kynnystä nostetaan, on käsittämätöntä, että pienyrityksille ei anneta mahdollisuuksia parantaa niiden omien pääomien rahoitusrakenteita tilanteessa, jossa niiden työllistämisedellytyksiä pitäisi parantaa, ja tilanteessa, jossa ollaan menossa kohti integroituvia rahatalouden oloja. Välttämättä tarvitsisimme omien pääomien vahvistamista pienillä ja keskisuurilla yrityksillä. Sen takia keskusta tuleekin esittämään selkeän ponsiesityksen. Olisi hyvä, että eduskunta nyt lausuisi jälleen kerran selkeän tahdonilmaisun siten, että edellyttäisimme, että hallitus valmistelisi nopeasti esityksen henkilöyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien jakamattoman voiton verotuksen muuttamiseksi osakeyhtiöihin rinnasteisiksi niin, että henkilöyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien omien pääomien lisääntymistä ja työllistämismahdollisuuksia edistetään.

Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa oli aloite talkootyön verotuksen selkiyttämisestä

yleishyödyllisten yhteisöjen osalta. Siinä erityisesti urheiluseurat olivat esillä. Joku sanoi, että siinä oli miltei 200 allekirjoittajaa, mutta ei tainnut ihan niin paljon olla. Valtiovarainvaliokunta lisäsikin lausuman tältä osin, että tilannetta pitäisi selkiyttää, mutta kyllä tämä vaatisi tuloverolain selkiyttämistä. Tulemmekin esittämään yksityiskohtaisessa käsittelyssä, että tältä osin tuloverolakia selkiinnytettäisiin.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että eduskunnassa on käyty laajaa veropoliittista keskustelua verotuksen linjan saattamisesta työllistävämmäksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Huomenna, kun nämä esitykset tulevat äänestykseen, meidän on todella mahdollista toimia tähän suuntaan.

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan edustajien Aula ja Ala-Nissilä esille ottamaan ajatukseen siitä, että kotitalouksiin luotaisiin noin vain 20 000—30 000 uutta työpaikkaa. Olisi mielenkiintoista kuulla, ed. Ala-Nissilä, minkälaisia työpaikkoja, esimerkiksi minkälainen ansiotaso näillä henkilöillä olisi. Jos ajatellaan, että esimerkiksi palkka olisi 5 000 markkaa kuukaudessa, siitä sitten sosiaaliturvakustannukset ja muut, minkälaiset perheet esimerkiksi palkkaisivat näitä jne? Joka tapauksessa jo 5 000 markan kuukausipalkkan on niin matala, että pelkästään sillä palkalla ei elä. Tässä on ilmeisesti kysymys vähän amerikkalaisesta mallista. Amerikassahan sanotaan helposti, että on syntynyt kolme miljoonaa uutta työpaikkaa, minullakin on niistä kolme, kun tarvitsee käydä kolmessa työpaikassa pystyäkseen elämään.

Mitä tulee ed. Ala-Nissilän Emu-ajatteluun, omalta osaltani yhdyn siihen ajatteluun, että meillä tarvitsee oikeastaan yhtenä ehdotuksena olla, että valtion budjetti on vähintään tasapainossa, mieluummin ylijäämäinen Emu-tilanteessa. Yhtiöiden omia varoja pitää lisätä. Mutta se, mitä ammattiyhdistysliike ajaa rahastojen suhteen, on se, että ammattiyhdistysliike myöskin pääsisi yhdessä yrittäjien kanssa hallitsemaan näitä rahastoja. Nythän yrittäjät saattavat jossakin suhdannetilanteessa sanoa, että me erotamme näin ja näin paljon työntekijöitä, koska meillä ei ole rahaa ja haluamme säilyttää tämän yrityksen nykyisen omavaraisuuden. Rahastojatutus si-

nänsä minusta pitää edelleen pitää mukana Emu-keskustelussa.

Mitä tulee ed. Ala-Nissilän ajatukseen pienenä keskituloisten verohelpotusten vaikutuksesta kansantalouteen, siinä yhdyn kyllä ed. Ala-Nissilän näkemykseen täysin. Pieni- ja keskituloiset käyttäisivät täysimittaisesti tämän yhteiskunnan palveluihin ja tuotteisiin, suomalaisiin tuotteisiin ja palveluihin, lähes täysimittaisesti nämä rahat. Nyt kun suurituloiset ihmiset saavat näitä, ilmeisesti käy niin kuin entinen valtiovarainministeri Viinanen sanoi, että säästetään ja käytetään ulkomaanmatkoihin näitä suurituloisten ihmisten rahoja.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Talkootyökysymys ensin lyhyesti. Se lakialoite, joka valtiovarainvaliokunnassa tässä yhteydessä hylättiin, koski tuloverolain muuttamista. Siinä oli kaksi nimeä. Se lakialoite, mihin ed. Ala-Nissilä viittasi, koski enakkoperintälakia. Siinä oli 174 nimeä. Tuloverolakialoite, joka talkootyöhön aivan oikean suuntaisesti ja oikein halusi puuttua, tuli kaksi päivää ennen valtiovarainvaliokunnan lopullista näiden lakien mietinnön hyväksymistä. Ei ollut mitenkään mahdollista siinä aikataulussa asiallisesti tätä lakialoitetta käsitellä. Minun esityksestäni mietintöön tuli kehoitus selvittää asiaa. Tänä iltana listalla on ed. Saarisen tekemä tuloverolakialoite, joka tämän ongelman tulee poistamaan, kun se asiallisesti valmistellaan ja asiallisesti ehditään käsitellä. On ihan oikein se, mihin ed. Salo aloitteellaan on pyrkinyt, että talkootyötä pitää suosia ja tällainen mahdollisuus yleishyödylliseen tarkoitukseen etuja suunnata.

Toinen koskee kotityötä. Kannatan ehdottomasti, että kotitalouksille luodaan mahdollisuuksia parantaa työllistämisedellytyksiä. Mutta liian vähän tiedetään nykyisistäkin mahdollisuuksista. Aika vähän on tiedossa se, että 5 000 markkaa voi maksaa esimerkiksi saunaremontista tai jostakin tällaisesta kotikeikasta ilman mitään työnantajan sivukuluja siten, että työntekijä vain maksaa omat veronsa. Tätäkään mahdollisuutta ei tarpeeksi ole ehkä tiedonpuutteen takiaakaan käytetty. Se antaa kuitenkin pieneen remonttiin aika hyvät mahdollisuudet kotitalouksille.

Ed. Viitanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osittain ed. Elo jo käsittelee sitä problematiikkaa, mitä aioin omassa vastauspuheenvuorossani keskustapuolueelta sekä ed.

Ala-Nissilältä tiedustella liittyen kotitalouksien työllistämismahdollisuuksiin. Nimittäin väkisinkin tulee pieni epäily siitä, liioitellaanko, kun puhutaan tällaisesta 20 000—30 000:sta, ja mitä oikeastaan sillä tarkoitetaan.

Ed. Ala-Nissilä epäili, että vasemmisto ideologisista lähtökohdistaan vastustaisi ylipäättään tätä ajatusta. Tämähän ei todellakaan paikkaansa pidä. Vasemmiston ideologiaan kuuluu erittäin voimakkaasti oikeudenmukaisuus ja tasavarvo, niin kuin ainakin näiden puheiden perusteella myös keskustapuolueen. Sen vuoksi me haluamme olla varmoja siitä, että kaikilla perheillä, niin suurempituloisilla kuin todella pienituloisillakin perheillä, on mahdollisuus saada kotiapua. Minä henkilökohtaisesti tunnen perheitä, joissa on pieniä lapsia ja niin kertakaikkisen pienet tulot tällä hetkellä, että millään vähennykselläkään he eivät pystyisi sellaiseen prosessiin, että he palkkaisivat jonkun kotiapulaisen.

Sen sijaan he ehkä voisivat palkata joltain yritykseltä muutamalla kymppillä päivittäin aina silloin tällöin, kun sitä tarvitsee, tällaisen apulaisen.

Sen takia en haluaisi naulata ainakaan omia kantojani vielä tässä vaiheessa lukkoon vain yhden mallin taakse, varsinkin kun epäilen, että tämä malli olisi kaikkein eniten hyvätulaisia suosiva. Sen vuoksi uskon, että tämä hallitus pyrkii vielä katsomaan muutaman kuukauden aikana, miten löydetäisiin mahdollisimman oikeudenmukainen ja tasapuolinen malli kotitalouksien työllistämismahdollisuuksissa.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitaloustyöhön haluaisin tuoda yhden näkökulman esille. Nimittäin kotitalouksien läpi kulkee tällä hetkellä noin 270 miljardia markkaa rahaa. Se on erittäin suuri määrä. On hyvin tiedossa, miten kotitalouksissa on paljon tekemätöntä työtä, sellaista työtä, jota voitaisiin ulkopuolisille antaa. Hoitotyön lisäksi siellä on palvelusektorille kuuluvaa työtä, siivousta, ruoanlaittoa jne. Minusta on kyllä aika kummallista, jos ajatellaan sillä tavalla, niin kuin ed. Viitanen totesi, että jos on pienituloisen eikä voi palkata kotiapua mihinkään kotitalouden töihin, ei voi sitten antaa sitä mahdollisuutta muillekaan. Tämä on juuri se ideologinen näkökulma, joka tässä näköjään sittenkin vaikuttaa, vaikka te sen kielsitte. Minusta kateus ei saisi olla nyt esteenä sille, että kotitalouksille annettaisiin mahdollisuus työllistää.

Ed. Elo, jos 5 000 markan palkalla ei lähdetä töihin, minusta se on aika kummallista. On ainakin alueita ja seutuja, missä varmasti saa työvoimaa 5 000 markkallakin. Tietenkään kaikki eivät lähde, mutta tässä voidaan saada harjoittelu- paikkoja jne. Ja, ed. Elo, kyllä minusta täytyy myöskin arvostaa sitä, jos kotitaloudet työllistävät osa-aikaisesti. Tärkeätä olisi se, että ne, jotka ovat työttöminä tällä hetkellä, saisivat jonkinlaisen mahdollisuuden harjoitteluun ja työhön, ja se, että kotitalouksissa jaetaan sitä taakkaa, joka erityisesti meidän naisten harteilla on. Onhan tiedossa se, että kotitalouden töistä noin 70 prosenttia on naisten tekemiä. Meillä on kaksinkertainen taakka, ed. Elo.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Uotilalle voin todeta, että sinnehän tuli lausuma, kun keskusta tuki voimakkaasti teidän näkemyksiänne tältä osin. Mutta se ei riitä, vaan täytyy pykälää vielä selvittää.

Todellakin, kotityössä meillä on 200 miljardin markan markkinat. Tilastollisen vuosikirjan mukaan Suomessa miehet käyttivät vuonna 1987 kotitöihin 14 tuntia ja naiset 25 tuntia viikossa. On varmaan niin, että kotitalouden työllistämismarkkinat ovat tavallaan vielä osin kehittymättömät, mutta ne varmasti kehittyvät, kun mahdollisuuksia annetaan. Esimerkiksi siivous- ja korjaustyö, kun sen tekee ammattilainen, on kansantaloudellisesti edullisinta.

Mikäli olen oikein ymmärtänyt, ministeri Alho on vastustanut kotitalouden verovähennysmallia. Ja kun kuuntelen ed. Elon ja ed. Viitanen puheenvuoroja, niistä tulee esiin tällainen sosialidemokraattinen, käyttäisinkö sanaa, kateusajattelu, joka estää tässä asiassa etenemisen. Kiinnitän huomiota siihen, että keskustan aloitteesta tämä vähennys tehdään nimenomaan verosta. Se suosii näin ollen myös pieni- ja keskituloisia. Kysymys on vain poliittisesta tahdosta.

Arvoisa puhemies! Me olemme laskettaneet tämän mallin sekä VM:n vero-osastolla että Veronmaksajain Keskusliitolla. Tämä on valtiontalouden kannalta jopa positiivinen, eikä vielä huomioida sitä seikkaa, kuinka paljon harmaa talous tässä vähenisi. Sen takia, jos meillä on poliittista tahtoa luoda uusia työpaikkoja, tämä pitää toteuttaa heti.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Minäkin sanon pari sanaa lähinnä ed. Viitaselle tästä kotityön verotusmenettelystä, mitä keskus-

ta esittää. Te kovin moittitte sitä ja sanotte, että se ei kelpaa pienituloisille ja se jotenkin ulottuu vain hyvin pienipalkkaiseen työhön. Todellakin, kysymys teidän tapauksessanne on sellaisista ennakoluuloista, että minä ymmärrän, että kun perehdytte tähän aloitteeseen, hyvin fiksuna ja hoksaavana kansanedustajana tuota pikaa huomaa, että teidän käsityksenne ovat nyt vähän vääriä ja olette, näin uskon, valmis käsityksiänne tarkistamaan. Toisin on laita, ed. Viitanen, teidän hallituksenne esityksien esimerkiksi näissä veroratkaisuissa, jotka ovat niin rakennettuja, että ne ovat tulosta tehtyjä kevennyksiä, jotka antavat eniten niille, joilla eniten on. Tämä malli, jonka keskusta kotityön, sanoisiko, edesauttamiseksi on rakentanut, lähtee siitä, että se, ed. Viitanen, antaa kaikille yhtä paljon. Ei niin, että äveriäs työllistää saa progressionsa mukaisesti eniten, niin kuin on teidän verolinjanne, vaan niin, vielä kertaalleen, että markkamääräisesti etu on sama, koska se tehdään verosta.

Ed. Ala-Nissilä tunnetulla havainnollisella tavallaan sen aiemmin jo tässä selvitti, mutta halusin vielä varmemmaksi vakuudeksi näillä sanoilla ryydittää kokonaiskuva.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessäkin antaa tunnustusta niille ennen kaikkea sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän kansanedustajille, jotka tiistaina tässä salissa — kylläkin kokonaan aivan toisen asian yhteydessä, sivumennen sanoen, elikkä tämän vuoden lisäbudjetin yhteydessä, mutta kuitenkin — ottivat hyvin voimakkaasti kantaa nyt käsillä olevaan asiaan. Toki meillä olisi ollut se toive keskustassa, että sosiaalidemokraattiset kansanedustajat ottavat tähän asiakohtaan kantaa nyt, kun siitä asiasta ollaan tekemässä päätöksiä, lyömässä kiinni näiden lakien, sekä taulukkojen että tulo- ja varallisuusverolain elikkä TVL:n, sisältöä, mutta parempi sekin kuin ei mitään, siis se, että tiistaina ottivat kantaa, koska kyllä me sen muistamme, mitä tiistaina tuli sanotuksi.

Tiedän sen toki ja olen aivan varma ja vakuutunut siitä, että esimerkiksi ed. Elo ja monet muut kansanedustajat, jotka täällä käyttivät tiistainakin puheenvuoroja, ovat aidosti ja rehellisesti ja rehdisti sitä mieltä, mitä ovat sanoneet. Hyvin ymmärrän sen, että tämä linja, ed. Elo, mitä täällä hallitus nyt on viemässä läpi, ei voikaan vastata teidän näkemyksiänne, ei voi vastata sosiaalidemokraattisia näkemyksiä. Sen verran, kun 17 vuotta tai kuinka monta, 18, vuotta täällä on tullut oltua, on nähnyt sosiaalidemokraattien linjoja, että hyvin voin kuvitella, että se, mitä nyt

tapahtuu, ei vastaa kaikin osin sosiaalidemokraattisia linjauksia.

Sillähän, mitä tiistaina täällä keskusteluja käytiin, saivat monet edustajat aikaan sen, että nimi tuli lehteen. Eräänkin maakuntalehden pääkirjoituksessa kerrottiin oikein nimeltä mainiten, kuinka nämä ja nämä edustajat ovat yrittäneet tehdä parhaansa tässä asiassa. Mutta minä neuvon teitä, että ottakaa vielä korkeampi profiili. Voi olla, että kaikki lehdet eivät tee niin, että ne unohtavat sen jälkeen, kun ne ovat ensin keuhneet viime tiistain keskustelun perusteella, että te olitte ryhdikkäitä. Voi olla, että joukossa on sellaisiakin lehtiä, jotka muistavat sitten, kun huomenna on äänestetty ja kun te olette huomissa äänestyksessä tukenet hallituksen väärää linjaa. Voi olla, että jotkut kuitenkin muistavat sen, että te muutama päivä sitten olitte toista mieltä. Eli rohkaista teitä nyt kilvoittelemaan ensi yön ajan vielä tykönänne niin, että huomenna rohkeus voittaa ja voitte tulla opposition linjoille näiden keskeisten esitysten osalta, joista nyt käsittelyssä nimenomaan oleva tulo- ja varallisuusverolaki on se kaikkein tärkein.

Haluan, menemättä yksityiskohtiin tässä nyt enempää, minäkin sanoa ed. Sasille, joka sanoi, että me hyväksyimme asteikot, että me hyväksyimme ne, mutta kuten ed. Ala-Nissilä toi esille, kokonaisverotushan ei muodostu asteikosta, minkä erityisen hyvin tietää korkeasti kunnioittamani verojaoston puheenjohtaja, joka on ammattimies alallaan, vaan siihen vaikuttaa toki TVL ja myös muut, välilliset kustannukset kuten sava. Näistä syntyvä kokonaisuus, mikä keskustan veromalliksi on rakennettu, on todella sitä, että meidän mallimme keventää noin 15 000 markan ja vähän ylikin menevään kuukausituloon asti enemmän verotusta kuin hallituksen malli ja sitten me rohkeasti olemme valmiita kiristämään asteittain, kun tulot kasvavat siitä korkeammaksi, hallituksen esitykseen nähden verotusta näiltä kaikkein parhaimmassa asemassa olevilta kansalaisilta. Tämä ei ole sellaista touhua, jossa me vain keventäisimme joidenkin verotusta, vaan me otamme vastuun myös siitä, että me sanomme selvästi ja reilusti, että eräiden toisten eli yhteiskunnan parhaassa asemassa olevien, suurempituloisten, verotusta hallituksen esitykseen nähden meidän mallimme kiristää, ei toki nykyiseen tilanteeseen verrattuna, mutta hallituksen esitykseen verrattuna.

Haluankin tämän keskustan linjan vielä kytkeä lopuksi siihen uunituoreeseen tietoon, minkä tämän päivän työttömyyslukemat ovat kerto-

neet. Kuten tiedämme, viimeisten tilastojen mukaan työttömien määrä on 424 900 henkeä. Kun vajaat kaksi vuotta, runsaat puolitoista vuotta sitten, Lipposen hallitus lähti liikkeelle, työttömien määrä oli noin 449 000. Kohta kaksi vuotta on mennyt, ja työttömyyslukemat asiallisesti ottaen jonnaavat ja jannaavat edelleen lähes samoissa lukemissa. Nekin vähät työttömyyslukemien laskut, mitkä ovat tapahtuneet, ovat valtaosaltaan erilaisten tempputyöllistämistoimien, sallinnetta käyttäen tällaista ilmaisua, toimesta tapahtuneita vähentymisiä. Mielestäni ed. Viitanen eräissä televisiokeskustelussa aivan oikein sanoikin, jos oikein ymmärsin, että näin on käynyt. Erilaisten työmarkkinoilta pois imevien toimien kautta on voitu edes vähän vähentää työttömien määrää. (Eduskunnasta: Koulutus!) — Aivan oikein, ne toimet ovat lähinnä koulutukseen liittyviä ja työllisyyskoulutukseen, kurssitukseen ja muuhun tällaiseen lyhytaikaiseen tempupuoleen liittyviä.

Mitä työttömyystilanteella on tekemistä nyt käsittelyssä olevan tulo- ja varallisuusverolain kanssa? Mielestäni hyvinkin paljon, ja se paljon on nimenomaan sitä, että kysymys kuuluu, miten se kevennysvara, joka nyt on verotuksessa, nimenomaan henkilöverotuksessa, pitäisi käyttää. Olen aivan varma, mihin ed. Ala-Nissilä oivassa puheenvuorossaan viittasikin, että kohdentamalla se nimenomaan keski- ja pienituloisiin saatisiin aikaan työllisyyden kannalta paljon suotuisampi ratkaisu, kuin on tällä ratkaisulla syntymässä.

Kun mainittuihin kohteisiin kevennysvara täysimääräisesti kohdennettaisiin, se merkitsisi niiden ihmisten kulutuskysyntämahdollisuuksien lisääntymistä, joiden kulutuskysynnän lisääntyminen kohdistuu valtaosaltaan välttämättömyyshyödykkeisiin, valtaosaltaan kotimaassa tuotettuihin välttämättömyyshyödykkeisiin. Kun kulutuskysynnän lisä kohdistuisi sinne, sillä olisi työllisyyttä parantava vaikutus ilman muuta.

Sellainen puolen miljoonan tai miljoonan tulot ansaitseva kansalainen, joka nyt saa monen kymmenentuhannen markan kevennykset vuotuisen verotaakkaansa, ei käytä näitä kymmeniätuhansia veromarkkoja näiden välttämättömyyshyödykkeiden lisäostamiseen, koska nyt jo kuluttaa niin paljon niitä kuin suinkin mahdollista. Tällainen käyttää nuo rahat joko sijoitustoimintaan, kiinteään hankintaan taikka muuhun, ehkä sellaiseen kulutustarvikkeistoon, joka valtaosaltaan on valmistettu Suomen rajojen ulko-

puolella, ja sitä kautta kenties aiheuttaa vaihtotaseen epätasapainoa tuollaisilla toimillaan.

Olen varma siis, vielä kertaalleen sanoen, että työllisyyden kannalta nyt käsittelyssä olevassa asiassa, sekä asteikko- että tulo- ja varallisuusverolakiesityksissä, toinen linja, ennen kaikkea keskituloisia kannustavampi mutta myös pienituloisille oikeutta tekevämpi, olisi se tie, joka tuottaisi työllisyyden kannalta paremman tuloksen.

Minä lopettelen sanomani siihen, että kun nämä esitykset esiteltiin alkusyksystä, siinä yhteydessä muun muassa keskustan toimesta sanottiin, että tämä kokonaisuus on kokonaisuus, joka ei anna penniäkään yli puolelle miljoonalle heikoimmassa asemassa olevalle suomalaiselle. Nyt joudun nostamaan tuota lukemaa selvästi tuolloin sanotusta puolesta miljoonasta. Nimitäin niiden ihmisten määrä, jotka eivät saa penniäkään vaan joista monet jopa menettävät, on huomattavasti suurempi kuin mainittu puoli miljoonaa henkilöä. Yksin eläkeläisiä on yli puoli miljoonaa.

Olin havaitsevinani, että hallituksen johto oli pillastua tunnetusti ja monien varmasti hyvin muistamalla tavalla, kun me rohkenimme arvioida tätä puolta miljoonaa täällä näiden lakien käsittelyn yhteydessä — pillastua, sanoisin. Nyt olen aivan varma, että esimerkiksi jaoston puheenjohtaja ei pillastu vaan joutuu tunnustamaan, että näin on asianlaita. Näin tässä käy.

Kaiken lisäksi tapahtuu se, mitä jo kertaalleen tuotiin esille, että esimerkiksi merkittävän työttömien joukon kohdalla käy niin, että verotus kiristyy syistä, joihin enää en yksityiskohdin käy, tai sairauspäivärahalla olevien kansalaisten kohdalla verotus kiristyy tai äitiyspäivärahalla kotona lastaan hoitavien äitien kohdalla verotus kiristyy. Näin käy näiden ratkaisujen seurauksena. Yhteensä — eläkeläiset yhteen laskien äsken mainitsemiäni ryhmien kanssa — ollaan lukemassa, joka on hyvin paljon yli puoli miljoonaa suomalaista.

Mikä osa suomalaisista kysymyksessä on? Se osa, josta osa sosiaalisin perustein kaipaisi edes kutakuinkin oikeudenmukaisen kädenojennuksen, ja toinen osa sitten — viittaa nyt työttömiin ja sairaus- ja äitiyspäivärahalla oleviin — jonka kohdalla ihan sosiaalipoliittisin perusteinkin ja myös veropoliittisin perustein sama kädenojennus kuin muillekin olisi ollut kaikin tavoin perusteltu.

Minä huomasin ennen kaikkea kunnallisvalalien alla, että näistä asioista hallituksen piirissä yritettiin vääntää aivan vääränlaista rakennel-

maa. En tiedä, kuinka moni teistä oli salissa viime tiistaina, kun todettiin — minä nyt olen valmis uskomaan, että ministeri Niinistön puheenvuorossa vahingossa tuli esille se asia — että vain sellaiset eläkeläiset jäävät ilman veronkevennystä, jotka eivät maksa kunnallis- ja valtionveroa, ja tähän ei pitänyt paikkaansa. Noin 300 000 eläkeläistä on sellaisia, jotka maksavat veroa mutta eivät saa penninkään kevennystä verotukseensa tämän ratkaisukokonaisuuden seurauksena.

Kaiken lisäksi tiedossa on, että tänään valtioneuvostossa hyväksytty ja huomenna tasavallan presidentin esittelyssä hyväksyttävä energiaverokokonaisuus tulee asiantuntijan meille tänään kertoman tiedon mukaan merkitsemään noin 320—350 markan, ei nyt sen enemmän mutta sen suuruista, lisälaskua vuodessa — ei sen suurempaa, korostan, kuitenkin tämän suuruista lisälaskua — keskimääräiselle suomalaiselle kotitaloudelle.

Arvoisa puhemies! Näillä muutamilla sanoilla ja ajatuksilla haluan tukea niitä ajatuksia, joita edustajat Aula ja Ala-Nissilä ovat esittäneet. Huomenna esityksistämme sitten äänestetään. Vielä kertaalleen toivon, että sosialidemokratien riveistä ainakin jotkut uskaltavat jollakin tavalla näyttää sen vilpittömän tahdon, jonka tiedän aivan ehdottomasti ed. Elon ja monien muiden mielessä tässä asiassa liikkuvan. On nimittäin niin, että vuoden 1998, siis tulevien verolakien ja seuraavan vuoden verolinjan kannalta, uskoakseni sillä on merkitystä, jos rohkeutta on näistä puheista hieman pitemmälle vielä astua. Uskon, että sillä todella on merkitystä.

Ed. Viitanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen kertoi, että teidän ratkaisunne kotitalouksien työllistämismahdollisuuksista on sen vuoksi oikeudenmukainen, että se antaa kaikille yhtä paljon. Mutta jos ed. Pekkarinen olisi kuunnellut tarkemmin, mitä yritin viestittää, viestini sisältö oli se, mitkä ovat todelliset mahdollisuudet. Totta kai perheillä, jotka ovat varakkaampia, on mahdollisuus varsinkin kyseisen vähennyksen myötä helposti palkata ulkopuolista työvoimaa kotiinsa, mutta perheissä, joissa on todella jokainen markka ja jokainen kymppi tälläkin hetkellä tiukalla, jonkinlainen verovähennysoikeus, joka aktualisoituisi ehkä joskus vuoden lopulla tuloiksi ja kaikkea muuta, ei kerta kaikkiaan turvaa sitä, että perhe voisi todella hyödyntää tätä sinänsä ehkä, en tiedä, hyvää etuutta.

Jos nyt oikein ryhdytään saivartelemaan eli kaikille yhtä paljon, silloin olisi oikeudenmukaisinta, jos te olisitte samalla linjalla kuin verotuksessa, että teidän mallinne pitäisi olla niin pitkälle viety, että pienituloiset saisivat isomman vähennyksen, suurituloiset saisivat pienemmän vähennyksen ja loppujen lopuksi todella suurituloiset eivät saisi ollenkaan vähennystä. Miksei teillä tässä asiassa ole samaa logiikkaa kuin verotuskysymyksessä?

Se, mikä todella pahasti kalskahti korvaani useankin keskustalaisen suusta, oli sana ”kateus”. Minusta on aika hurjaa se, että jos kiinnittää huomiota siihen, onko kaikilla, myös todella vähävaraisilla, mahdollisuus tehdä jotakin, sama mahdollisuus kuin joillakuilla muilla, heti se leimataan kateudeksi. Poliittisessa kielenkäytössä on aivan liian usein puhuttu kateuspykälästä ja kaikista muista. Näistä kateuspykälästä on puhuttu juuri silloin, kun vasemmisto yrittää ideologiansa mukaisesti edes joskus turvata sen, että myös vähävaraisemmilla olisi samat oikeudet kuin muilla.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edelleen minäkin jatkan ihmettelyä siitä, minkälaisia työpaikkoja keskustan mallissa nyt ollaan tekemässä. Ilmeisesti kysymys on alipalkatuista, naisille tarkoitetuista töistä. Ihmettelen erityisesti ystävääni, kansanedustaja Tytti Isohookana-Asunmaata, joka on voimakkaasti nyt puolustamassa tätä mallia. En minä usko, että Oulun vaalipiirissä ihmiset haluavat pienemmällä palkalla tehdä töitä kuin Turun ja Porin pohjoisessa vaalipiirissä. Ihmiset haluavat kunnan palkan itselleen.

Mitä tulee tähän malliin, rouva puhemies, sehän tarkoittaa suurin piirtein sitä, että jos on esimerkiksi 5 000 markan kuukausipalkka, sosiaaliturvakustannus siihen päälle, se on 8 000 markkaa. Missä on tällaisia perheitä, kuinka paljon niitä Suomesta todella löytyy, jotka pystyvät tällaisenkin summan edes antamaan siihen? Minä en usko tähän kovinkaan paljon. Me olemme tekemässä, jos tähän malliin mennään, alipalkkattuja, naisille tarkoitettuja töitä. Minä en miehenä ole tätä linjaa suosimassa. Jos löydetään sellainen malli, jolla kunnallinen keskivertotulo voidaan naisille turvata, hyvä on.

Rouva puhemies! Ed. Pekkarinen on hyvin asiantunteva ja myös hyvin asiansa ilmaiseva kansanedustaja, mutta silti en malta olla muistuttamatta, että viime kaudella ed. Pekkarinen oli yhdessä ed. Sasin kanssa luomassa huippukireää

verotusta, joka sitten johti omalta osaltaan myös huippukireän korkopolitiikan kanssa siihen, että työttömyys räjähti käsiimme, niin kuin olen mooneen kertaan todennut. Verotuksella ja työttömyydellä on aivan selvä syy-yhteys.

Vielä kerran totean, että pieni- ja keskituloisille annettu suurempi verohelpotus, kuin nyt tapahtuu, olisi kansantalouden kannalta varmaan ollut paljon järkevämpi ratkaisu. Meidän veroajatteluamme on hyvin pitkälle myös ed. Pekkarisen ministerikautena hallinnut valtiovarainministeriön kamreerijattelu, jossa ei ole ollenkaan nähty dynaamisia vaikutuksia.

Muuten — kaikista vioista huolimatta — olen sitä mieltä, että nyt ainoa oikea tapa parantaa työllisyyttä on lisätä ihmisten ostovoimaa.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitaselle toistan vielä, että ei ole viisasta, että muita rangaistaan siitä, jos kaikki eivät voi tehdä ja saada kaikkea. Tarkoitan tällä sitä, että jos pienituloiset eivät voi palkata perheisiin aputyövoimaa, ei se silti saa estää muita tätä mahdollisuutta käyttämästä, niin kuin nyt on.

Minä ihmettelen, ed. Viitanen, teidän näkemystänne. Te puolustatte tässä kohdassa pienituloisia mutta toisaalta olette ollut hyväksymässä päivähoitokustannuksiin 200 markan maksua kaikkein pienituloisimmille. (Ed. Elo: Ei ole vielä hyväksytty!) — Sosialidemokraattinen puolue on ollut hallituksessa hyväksymässä sitä. Toivon mukaan te tässäkin sitten käännätte ... (Ed. Elo: Eduskunta muuttaa!) — Se on hyvä asia, että te muutatte hallituksen huonoja esityksiä, mutta logiikka täytyy olla. — Tässä nyt ainakin näyttää siltä, että hallituksen esityksillä ei ole logiikkaa myöskään sosialidemokraattien tukemina, kun toisaalta estetään tiettyjä asioita ja toisaalta pienituloisten verotusta, niin kuin ovat edustajat todenneet, kiristetään ja myös muita keinoja, kuten lastenhoitokeinoja, muutetaan siten, että pienituloiset joutuvat maksamaan. Sen lisäksi tulevat energiaverorasitukset perheille ja kotitalouksille. Tämä on ennenkuulumatonta.

Olen ed. Elon kanssa aivan samaa mieltä siitä, että verotuksella ja työttömyydellä on selvä yhteys. Jos laskemme verotusta sekä yrityspuolella että kotitalouksien puolella, aivan varmasti syntyi työpaikkoja. Toivoisin, että näin todella sosialidemokraatit toimisivat eivätkä vain puhuisi.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen osoitti kritiik-

kiä hallituksen veroratkaisua kohtaan. On tunnustettava, että pitävät paikkansa ne puheet, joita tiistaina pidettiin ja tänään on kuultu. On totta, että ei tämä veroratkaisu vasemmistoa, sen paremmin sosialidemokraatteja kuin vasemmistoliittoakaan, todella tyydytä. Paremmin olisi tietysti asiat pitänyt pystyä ratkaisemaan. Ne tulivat yllättäen, ja tältä osin voin sanoa, että vähän huonosti meidän kannaltamme asiat tulivat hoidettua.

Mutta toisaalta, kun ed. Pekkarinen nyt vetoaa hallituspuolueiden kansanedustajiin ja samaan aikaan puhuu pitkistä valtiopäiväkokemuksestaan, kyllähän aivan tosi on, että varmaan 18 vuoden aikana on käynyt ilmi se, että ei oppositioedustaja kuitenkaan, vaikka kuinka kauniisti puhuu ja vetoaa, kovin paljon asioita tässä salissa pysty muuttamaan. Päätöksenteko kuitenkin toimii niin, että hallituksen valmistelussa vaikuttaminen tapahtuu. Toivottavasti näiden veroratkaisujen osalta se tapahtuu tästä eteenpäin oikeudenmukaisempaan suuntaan ja hyvin pitkälti niiden linjausten mukaan, joita monessa puheenvuorossa on tullut esiin. Tältä osin tilanne on näin.

Kun ed. Pekkarinen viittasi siihen, kuinka paljon on menettäviä tai niitä, jotka eivät mitään kevennyksiä saa, heitä on varmasti liian paljon, mutta täytyy samalla muistaa, kuinka monta miljoonaa, kuinka monta sataatuhatta suomalaista koki veronkiristykksiä silloin, kun Esko Ahon hallitus tätä maata johti.

Ed. Saارينen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarisen aivan loistavan puheenvuoron johdosta haluan kommentoida seuraavaa.

Jos me hyväksymme sen, että vaikeina aikoina prosentuaalisesti verotusta on kiristetty, niin korkeissa tuloluokissa tietysti markkamäärät ovat tuolloin olleet suuria. Voisimmeko hyväksyä sen logiikan, että sitten kun on kevennysvara, vastaavasti prosentuaalisesti myös kevennettäisiin. Tätä logiikkaa ei tunnu hyväksyttävän, mutta viittaan edelleen niihinkin perustesiin, joita Veronmaksajain Keskusliitto esittää. Niissäkin on jokin logiikka.

Keskustapuolueella on erittäin hyvä logiikka. Teidän verokiilannehan osuu erittäin hyvin hallituspuolueitten riveihin, ja se kiila näyttää toimivan. Hallitusyhteistyöllä, niin kuin te minua kokeneemmat tiedätte, on hintansa. Tästä lähes 6 miljardin markan verokevennyksestä kokoomus kuittaa sellaisille tahoille, jotka eivät tarvitsisi

markkaakaan verokevennystä, noin miljardin markan neuvottelutuloksen. Sitä voidaan perustellusti sanoa hallitusyhteistyön hinnaksi tässä yhteydessä. Turha sitä on kierrellä.

Mitä tulee meidän puheisiimme täällä, niin todettakoon, että kyllä me hallituspuoleen edustajat saamme venettä keikuttaa, muttei meillä vielä ole perusteita sitä kuitenkaan kaataa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikella on tietysti oma hintansa. Koetin tarkalla korvalla kuunnella ed. Pekkarisen laajaa selvitystä verotuksen eri tahtoilta.

Yksi taho siitä jäi kokonaan pois eli pääomatulot. Tällä hetkellä päänäkökulmasta peritään 28 prosentin vero, sijoituksista, omaisuuksista, joista tulee pääomatuloja. Kyllä ymmärrän ed. Pekkarisen unohtamisen siltä osin, koska ilmeisesti sillä laitaa salia näitä pääomia on huomattavasti enemmän ja pääomien edustajia. Ilmeisesti sieltä on tukea tullut ja jokainen lienee jonkin tyyppinen omistaja, omistaa jotain, josta voi tulla myös pääomatuloja.

Minusta koko linjaus pitäisi pitemmän päälle muuttaa sen tyyppiseksi, että työn verotuksen pitäisi olla halvempaa kuin pääomatuloverotuksen. Jos rahaa tulee tekemättä mitään, kun on sijoitettu joihinkin osakkeisiin tai on sellaista rahaa, minkä edestä ei tarvitse hien vuotaa, niin eikö sen pitäisi olla kovemmin verotettua kuin sen, jonka eteen tehdään käsillä töitä, raadetaan? Senhän pitäisi olla köykeäisemmin verotettua ja panna tyhjästä tuleva raha kovemmalle.

Sehän tiedetään, että emme Suomessa voi tehdä hirveän paljon sen eteen raastasti, mutta se pitäisi ottaa koko Eurooppa-politiikassa ja maailman laajuisesti näinpäin, että pannaan makava raha, se minkä edestä ei tarvitse enää mitään tehdä, maksamaan enemmän veroja.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee viime vaalikauden, kertaan sen, minkä monesti olen sanonut aiemminkin. Pidän aivan oikeana sitä, että Ahon hallitus kiristi suurituloisimpien verotusta ja kovasti. Ei ollut mitään mahdollisuutta ottaa kaikkein äveriäimmältä kansanosalta sellaisia varoja sosiaalipoliittisten leikkausten kautta, koska sinne sosiaalipoliittiset leikkaukset pääsääntöisesti eivät kohdistu, ja kun ei ollut, käytimme verotusta sitä kiristäen, ja se oli minusta aivan oikein. (Ed. Elo: Kiristi myös kaikilta muilta!) — Kiristi kaikkien verotusta, sekin pitää paikkansa, mutta

verotuksen kiristämisen profiilissa, ed. Elo, prosentuaalisesti, markkamäärästä puhumatta, totta kai se oli kireintä suurituloisimpien kohdalla edellisen hallituksen aikaan.

Mitä tulee vielä kotityön mahdollisuuksiin, niin on hirveän vaikeaa ymmärtää ed. Viitosen ajatuksen juoksuttelua, vaikka kuinka mielellään sen tekisikin. Ed. Viitanen, joka tapauksessa jonkunlaiseen kotityöhön jossakin vaiheessa elämänkaarta myös monet pienituloiset tarvitsevat ulkopuolista työtä, ja kun ulkopuolisen työn käytön osalta annetaan kevennys markkamääräisesti samanlaisena kaikille, niin ei kai aivan hassu ja aivan hullu esitys tällainen ole.

Mitä tulee siihen pelkoon, että tällä työllistettäisiin pienituloisia, jos, ed. Elo, teillä on varaa maksaa vähän enemmän palkkaa sille, jonka kotinne otatte, siitä vain. Ei missään ole sanottu, että tarvitsee vain vähän maksaa, voipi sitä maksaa vähän enemmänkin. Kaiken lisäksi tällä filosofiallahan esimerkiksi kauppaan ei voisi työntekijöitä ollenkaan päästää, koska siellä palkat ovat tunnetusti aika alhaiset jnp. Minusta tämä ajattelujuoksu, niin paljon kuin arvostankin ajatuksianne yleensä, ei nyt näiltä osin aivan toimi niin kuin ehkä toive olisi.

Arvoisa puhemies! Mitä pääomaveroasiaan tulee, niin varaan siitä kohta varsinaisen puheenvuoron.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvostamani puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että mielestäni kaikki työ on niin arvokasta, että ihmisten pitäisi tehdä sitä. Mutta valitettavasti meillä on tässäkin salissa ihmisiä, jotka ovat sitä mieltä, että esimerkiksi jos kaikkea työtä kaikki ihmiset eivät voi teettää, sellaista työtä ei saisi tehdä. Kun tällaista ajattelua tässä maassa on, meillä on työttömyyttä. Poliitikot ovat hyvin pitkälle luoneet sen työttömyyden, mikä tässä maassa tällä hetkellä on, ja se meidän pitäisi itse rehellisesti tunnustaa. (Ed. Elo: Amerikan malliko?) Mielestäni on tärkeää, että ihmiset tekevät työtä. Heidän toimeentuloaan voidaan täydentää sosiaaliturvalla. Minusta kaikki työ on niin arvokasta, että sen pitäisi mielestäni tulla tehdyksi tässä yhteiskunnassa, koska työtä meillä riittää, ed. Elo.

Haluan myös ed. Pekkariselle todeta sen, että oikeastaan ihmisen varallisuus, toimeentulo, hyvinvointi ei ole riippuvainen siitä, minkä tyyppistä tuloa hän saa. Jos saa vaikka ansiosidonnaista työttömyyskorvausta, ei se tarkoita sitä, että on köyhä. Siitä syystä ei pidä katsoa, minkä tyyppis-

tä tulo on, vaan kuinka suuri henkilön tulo on. Se on olennaista.

Haluan korostaa sitä, mitä tulee verotuksen kokonaisuuteen, että on totta, että tuloverolailla ja -asteikoilla, molemmilla, muodostetaan verotuksen kireys, mutta asteikoilla on kuitenkin tulojaon kannalta se keskeinen merkitys. Olen kyllä tyytyväinen siihen, että keskusta hallituksen esitystä tältä osin tukee.

Haluan korostaa sitä, mitä verotukseen tulee, miksi pitää puhua prosentteissa. Yksi syy on se, että yleisesti yhteiskunnassa on hyväksytty, että palkankorotuksetkin toteutetaan prosentteina. (Ed. Elo: Ei ole hyväksytty! Vasemmalla ei ole sitä koskaan hyväksytty!) Myös kun verotusta kiristetään, se tapahtuu prosentteina eikä suinkaan markkoina, kuten ed. Saarinen aivan oikein on todennut.

Jos todella olisi niin, että suurituloisia joka syksy olisi tässä salissa suosittu, niin täytyy todeta, että suurituloisten verotus olisi todella varmasti keveätä. Kuitenkin se on yksi kaikkein ankarimpia Suomessa tällä hetkellä.

Olen sitä mieltä kyllä, kun tuloukkoungelmaa ratkaistaan ja verokiilaa ratkaistaan, että riittävästi ei kiinnitetä huomiota siihen, että keskituloisten verotus kevenisi riittävästi, jotta keskituloisten työnteke olisi nykyistä kannattavampaa. Siellä se meidän todellinen ongelma on, jos työllistymistä ajatellaan.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Verohelpotusesitykset suurituloisille osoittavat kyllin selvästi kaikille, että Suomessa ollaan luopumassa ikivanhasta ja hyvästä periaatteesta, missä muiden Pohjoismaiden tapaan Suomessakin on yhteiskunnan suurena voimavarana pidetty kaikista huolehtimisen periaatetta. Nyt ollaan tekemällä tekemässä osasta suomalaisia selvää paa-rialuokkaa, mikä varsin konkreettisesti näkyi vaalikäyttäytymisessä. On vaarallista jatkaa samalla linjalla. Meidän tehtävämme kansanedustajina ei ole jakaa ihmisiä luokkiin, vaan huolehtia koko kansasta, kuten jo meidän tittelimme edellyttää.

Viime sodista lähtien ovat monet ylpeänä puhuneet, ettei kaveria jätetä. Nyt lähes kymmenen vuoden taloussodan jälkeen Holkerin vero-uudistusten näyttäessä lopullisia tuloksiaan ovat päättäjien asenteet ainakin hallituspiireissä muuttuneet huolestuttavaan suuntaan. "Kaveria ei jätetä" on muuttumassa pahaenteisesti periaatteeksi "kaverille ei jätetä". Varsinkaan puolustuskyyttömälle kaverille ei saa jättää

mitään. Muuhun johtopäätökseen ei hallituksen arvomaailmasta voi kerta kaikkiaan päätyä. Onko ymmärrettävää niin, että tämän eduskunnan puolitoistavuotinen säästötaival on ollut suunnitelmallista valmistautumista muun muassa tämän kaltaisiin suurituloisten verokevennyksistä? Tavallinen kansa ei näistä kevennyksistä kostu juuri mitään.

Viime maanantaina hyväksyimme Porin kaupunginvaltuustossa suuren joukon Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Kullaan metsäoppilaitoksen työntekijöitä Porin palkkalistoille. Sielläkin palkkoja määrättäessä osoittautui, että nyt esitetyistä suurista kevennyksistä valtaosa voi vain haaveilla.

Huono äänestysprosentti kunnallisvaaleissa osoitti selvästi, ettei kansa ole tyhmää eikä sitä voi huiputtaa sitä itseään konkreettisesti koskeissa asioissa. Kansan muisti ei ole niin huono, mitä poliittisen muistin kestosta yleensä ajatellaan. Jo tehdyt ja nyt syksyllä tehtävät säästöpäätökset päinvastoin parantavat muistia eikä mieli-kuva hallituksen armottoman kovasta suhtautumisesta häivyn pitkään aikaan kansalaisten mielistä. On kysyttävä, minkälaisia ovat oikeastaan niiden päättäjien arvomaailmat, jotka lyövät ainoastaan puolustuskyyttömiä. Eläkeläiset, työttömät, opiskelijat ja erilaiset muut sosiaaliturvan varassa olevat eivät voi lakkoilla. Heitä lyödään, koska näkyvää vastarintaa ei ole syntymässä. Näin kylmäpäisestä laskelmoinnista ei voi päättäjienkään omatunto jäädä puhtaaksi, paitsi tietysti kokoomuslaisilla, koska he ovat varsin kevyesti saaneet ajatuksiaan ja kannattajakuntansa etuja lävitse.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan nyt esitettävä linja on täysin epäsosiaalinen. Osasta tekemällä tehdään osattomia ja osaa hyysätään yltäkylläisyyteen. Tällaista en voi hyväksyä. Huomattavasti oikeudenmukaisemman mallin veroasteikoiksi tarjoaa ed. Tennilän lakialoite n:o 43, jota kannatan huomisen käsittelyn pohjaksi. Siinähan yli 200 000 markkaa ansaitsevat eivät saisi lainkaan verohelpotusta ja näin saatava miljardi markkaa jäisi pienempituloisten aseman parantamiseen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti haluaisin muutaman asian vain tässä kommentoida, ja yksi on se, että ed. Sasi — joka tällä hetkellä ei enää täällä ole, oli kyllä pitkään — totesi, että kansa on antanut kokoomukselle vaaleissa tukensa, niin kuin hän tuossa sanoi. Näinhän ei ole, vaan on niin, että hyvin

moni suomalainen jäi näissä vaaleissa kotiin, ei osallistunut, ei äänestänyt ja se heijastuu sekä vasemmalla että myös vihreiden kohdalla vaalitappiona enemmän tai vähemmän paikkakunnista riippuen, ja tämä on se ratkaiseva asia. Ihmiset äänestivät jäämällä kotiin. Kokoomuksen jäsenet tai mieluumminkin ne, jotka kokevat, että heidän etuaan on ajettu, kävivät äänestämässä, mutta pienituloiset ihmiset, työttömät vähemmän. Tämänhän me tiedämme jo äänestysprosentista.

Arvoisa puhemies! Täällä on Yhdysvaltoihin vedottu, ja itsekin totean vielä kerran sen, että kun on tutkittu, miten Yhdysvalloissa ovat työpaikat lisääntyneet, niin ne ovat nimenomaan liiketoimintajoiden työpaikkoja, vähittäiskaupan myyjiä, vartijoita, siivoojia, siis nimenomaan näitä alipalkkattuja tehtäviä. Näiden työpaikkojen määrä on lisääntynyt, ja myöskin ne ovat hyvin lyhytaikaisia työpaikkoja.

Suomi on todella pääomaverotuksen paratiisi, ja nykyinen, hallituksen esittämä verolinja ei ole sosiaalinen.

Lopuksi haluaisin todeta sen, että kun oppositio puhuu siitä, että hallituspuolueiden kansanedustajat eivät saisi kritisoida tai täällä ei kannataisi keskustella, niin se on mielestäni parlamentarismien halventamista ja hallituksen aseman liiallista korottamista. Kyllä eduskunnan tulisi kehittää nimenomaan sellaisia työtapoja, että tällä talolla on merkitystä ja sillä, mitä täällä sanotaan.

Ed. K a r j u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusanen puuttui puheenvuoronsa loppuosassa keskusteluun. On tosi tarpeellista, että me keskustelemme täällä eduskunnassa, mutta kyllä toivoisi tällaisessa työttömyystilanteessa, että vasemmistöedustajakin hakisivat hallitusta aktiivisemmin niitä todellisia ratkaisuja, joilla voidaan vaikuttaa työttömyysongelmaan. Tässä mielessä on varsin tosiasiallinen lähtökohta se, että meidän pitää Suomessa lähitulevaisuudessa hyväksyä laajemmin myös matalapalkka-alojen kehittyminen, jos aiomme työllisyysongelmaan todella käydä käsiksi.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Kun miettii viime kesän puheita, mitä ministerit lehtien palstoilla ovat lausuneet, silloin todettiin, että nyt ei ole suurten veroalennusten aika. Monien ministerien lausumana näin todettiin. Sitten budjettiriihessä yllättäen tulikin tällainen pa-

ketti, annettiin 5,6 miljardia markkaa verohelpotuksiin. Niin kuin tänä päivänä monesti on kuuluttu, hyväosaiset saivat suhteettoman ison potin. Se tuntui aika kylmältä suihkulta, kun ainakaan hallituspuolueiden kansanedustajat eivät tienneet etukäteen tällaista tulevaksi. Voi olla, että parempiosaisien edustajat sen tiesivät, mutta ainakaan ne, jotka istuvat tässä salissa, eivät etukäteen varmaan sitä tienneet.

Kuitenkin, mitä tapahtuu tavallisen ihmisen perheessä, jos meillä velka kasvaisi samaa luokkaa kuin valtion velka tällä hetkellä, lähes 30 miljardia vielä ensi vuonnakin, tänä vuonna paljon enemmän? Eikö silloin pitäisi toimia niin, kuin kesälliset ministerien puheet olivat, että nyt ei ole se veroalen aika ainakaan siinä mitassa, mitä tapahtui, vaan sitten, kun päästään siitä, että me emme syö valtiontalouden osalta enempää kuin tienamme?

Mutta valtiontaloudessa ja välttämättä kuntienkaan taloudessa ei näköjään kovin paljon kannetakaan vastuuta siitä, miten tämä yhteinen laiva aina menee, vaan jokainen eturyhmä vetää niin paljon itseensä päin kuin saa ja yhteinen hyvä unohtuu siinä. Elikkä silloin ei pidetä huolta eikä tunneta vastuuta sosiaalisesta ajattelusta, siitä jotta pidettäisiin yhteistä hyvää päällimmäisenä, vaan siinä jotkut muut edut astuvat etusijalle.

Vastauspuheenvuorossa ihmettelin, miksi kokonaisuutena ei pääomapuolen verotukseen ole puututtu eikä tässääkään salissa hirveästi ole keskustelua käyty siitä, jotta koko linja pitäisi muuttua. Työn verotus pitääkin saada alemmaksi, se on ihan totta, siinä määrättyssä aika-aulussa, kun meillä saadaan vain valtiontalouden kuntoon, ja sitä valtiontalouden kuntoon laittamista voitaisiin pääomatuloverotuksella korjata, nopeuttaa sitä, jotta velka ei kasvaisi, päästäisiin semmoiseen tasapainoon, jotta joskus voitaisiin lähteä jopa maksamaan velkoja pois, kun nekin on joskus maksettava. En tarkoita näillä puheillani sitä, että meidän tarvitsee kiristää verotusta työn verotuksen puolella tällä hetkellä, mutta sillä tavalla, niin kuin toivomusaloitteessa olen esittänyt, olisi pitänyt olla malttia, jotta suuremmat tuloluokat ja myös heidän edustajansa olisivat odottaneet sitä tilannetta, että sitten kun on varaa, sinnekin voisi antaa myös helpotuksia.

Tässä nyt on puhuttu lähinnä keskustaoppositiion taholta siitä, miten hallituspuolueiden edustajien pitäisi käyttäytyä. Ed. Pekkarinen niin kuin urheiluvallmentajana kehotti: Tulkaa mu-

kaan, tehdään hyvä juttu. Mutta kyllä siinä, niin kuin tänä iltana jotkut edustajat ovat todenneet, on sitä hintaa hallitusyhteistyöstä, mutta jatkossa toivoisi sen tyyppistä linjoitusta, jottei tuomaisia kömmähdyksiä, niin kuin nykäisyjä puhumatta mitään muille, hallitus tekisi antaen vain karkeasti esityksiä ja sanoen, että tämä on tässä ja tämä on hyväksyttävä.

Ed. Puhjo: Arvoisa puhemies! Pienen tekniikan ja valaisevan oppitunnin jälkeen täsmennän äskeistä puheenvuoroani niin, että kannatan ed. Tennilän ehdotusta lakialoitteeseen n:o 43/1996 vp sisältyvän lakiehdotuksen ottamisesta käsitteilyn pohjaksi.

Ed. Tiusanen: Arvoisa rouva puhemies! Yksi asia, jonka haluaisin vielä tuoda esiin — tämä pohjautuu myös siihen, mitä ed. Lahtela puhui — on laiska raha. Mielestäni tässä on aivan selvä kannustinloukku, kun pääomatuloverotuksessa voidaan pienemmällä verolla selvittää kuin työtä tekemällä. Silloinhan se kannustaa makaamiseen, kuponkien leikkaamiseen, passiivisuuteen, kuppilassa istumiseen eikä täällä isossa salissa olemiseen. Toisaalta työn tekeminen olisi ideoivaa, luovaa, uusia mahdollisuuksia aikaansaavaa jne.

Lopuksi tahtoisin kaikille matalapalkka-ammatin ihannoijille suositella paneutumista Yhdysvalloissa olevaan tilanteeseen. Esimerkiksi tulevaisuusvaliokunnassa olemme tällä viikolla saaneet varsin paljon ja varsin syvällistä ja analyyttistä tietoa. Ei voi olla päämäärä vain, että on näitä matalapalkkatehtäviä. Siihen liittyy paljon ongelmia eikä se sinänsä vie yhteiskuntaa eteenpäin.

Ed. Al-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusanen puhui matalapalkka-aloista. Nimenomaan mielestäni verokevennyksiä tulisi kohdistaa pieni- ja keskituloisille matalapalkka-aloille, jotka ovat paljolti myöskin naisvaltaisia aloja. Totta kai meidän pitää pyrkiä palkkatasoa nostamaan, mutta on tosiasia, että meillä on palkkaeroja Suomessa ja tulee aina olemaan. Naisten työttömyys esimerkiksi on erittäin huolestuttavasti kehittynyt. Jos me voisimme verotuksessa verokiilaa leikata matalapalkka-aloilta, se varmasti loisi osaltaan uusia työpaikkoja.

Tästä, ed. Tiusanen, on kysymys, ihmisten työllistämistä. Meillä veropolitiikassa tulisi ottaa työllistäminen selvästi paremmin vaihtoehto-

doksi. Pitemmän päälle, mikä on myöskin osa keskustan työreformia, meidän tulisi pyrkiä kehittämään jonkinlaista perusturvajärjestelmää, jolla voitaisiin mahdollisia matalapalkkalojen tilanteita huomioida siten, että ihmisten toimeentulo olisi riittävä. Väitän, että tämä on se tie, jolla voidaan ihmisiä työllistää Suomessa tulevaisuudessa, kun rajat ovat joka puolella auki ja kilpailu on kovaa. Meidän täytyy, koska matalapalkka-alat ovat olemassa, huomioida ne verotuksessa siten, että ihmiset voivat näihinkin tehtäviin työllistyä. Tämä ei tarkoita mitään amerikkalaista mallia vaan suomalaista mallia, jossa siinäkin palkkaerot ovat kuitenkin jossain määrin tosiasia.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Minä en aivan tarkkaan päässyt selville, kannattiko ed. Lahtela veronalennuksia tässä vaiheessa vai ei. Minulle jäi se käsitys, että hän näki veronalennukset turhaksi tuhlaukseksi tässä vaiheessa. Jos hän näin ajattelee, hän on väärässä, koska nyt ja nimenomaan nyt oli välttämätöntä saada nousujohtaisen kehityksen aikaansaamiseksi verotuksen puolella muutoksia.

Mutta kun hän sanoi, että suurituloiset saavat suhteettoman suuren potin, tämä on kateutta. En minä sillä tavalla asiaa näe, että suurituloiset saivat suhteettoman suuren potin. Ei siinä loppujen lopuksi niin suuresta asiasta ole kysymys. Ongelma on siinä, että vähätuloiset eivät saaneet mitään. Siinä on tämä ongelma. Voidaan tietysti ajatella sitä näinpäin. Jos myöskin vähätuloiset olisivat saaneet veronalennukset suhteessa siihen, mitä saivat suurituloiset, silloin olisi oltu oikealla linjalla.

Mitä tulee vielä ed. Lahtelan puheenvuorossa pääomaverotukseen, josta siitäkään en ole ihan varma, mitä hän tarkoitti, minun käsitykseni mukaan pääomaverotuksen prosentilla pelaaminen on turhaa. On tärkeätä, että se vakiintuu tietylle tasolle. Sen muuttamiseen ei ole perusteita. Sen sijaan pitää tarkkaan tutkia sitä, että pääomaverotusta ei käytetä tuloverotuksen kanavana, niin kuin tapahtuu näillä, joilla on kymmenien miljoonien tai miljoonien tulot. Ilmiselvästi siellä juoksutetaan tuloverotuksen piiriin kuuluvat tulot pääomaverotuksen kautta ja tätä kautta saadaa alhaiset veroprosentit. Tähän pitää kiinnittää huomiota ja katsoa, mitkä tulot sinne kuuluvat ja mitkä eivät, mutta pääomatuloverotuksen prosentti täytyisi pitää suhteellisen vakaana. Vakaus on yhteiskunnassa kaikilla aloilla erinomaisen hyvä asia.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemelle toteaisin niistä huijareista, jotka ovat osanneet toisia käyttää hyväkseen siten, että ovat kasanneet miljoonien, satojen miljoonien ja miljardien potit ja sijoittavat ne johonkin tuottamaan rahaa. Onpa se osakkeita tai mitä hyvänsä, siitä tulee korkoina, osinkoina ja eri tavoin rahaa. Minusta sen tyyppisen toiminnan pitäisi olla kovasti verotettua, ja sen, että on saanut perintönä valtavat määrät rahaa. Miksi sellainen laiska raha, minkä edestä ei tarvitse tehdä muuta kuin käydä ostamassa osakkeita ja tietysti vaivata vähän päättään, miten saisi paremman tuoton, voi olla edullisempaa kuin se, että käsin tehdään, työllä tulot hankitaan ja elää kituutetaan niillä?

Tiedän, että tähän ajatukseeni liittyy ongelmia sinällään toteutuksen suhteen, koska on väitetty, että rahat karkaavat jonnekin pois jne. Laajemmin pitäisi lähteä käymään keskustelua siitä, eikö oikeudenmukaisuus ole juuri sitä, että nämä laitetaan maksamaan enemmän maailman laajuisesti.

Ed. K a r j a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen verolinjaukseen. Monia käsityksiä täällä veroista on esitetty, mutta kun olen sitä mieltä, että se suurituloisille annettu verohelpotus tässä tilanteessa oli todellakin väärin, sanoisin ed. Aittoniemelle, että ei ole sellaista yhtälöä, jossa sekä suurituloiset että pienituloiset saavat verohelpotuksia, suurituloiset vielä enemmän, ja sen seurauksena ei jouduttaisi leikkaamaan pienituloisilta tulonsiirtoja. Minusta rehellisyyden nimissä on todettava, kun rahaa ei tule tyhjästä — se on aina joltakin pois — että suurituloisille annettu helpotus on pois pienituloisilta.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys vuoden 97 veroasteikkolaiksi on sinällään positiivinen avaus keskusteluun tuloverotuksesta ja oikean suuntainen. Nimittäin meidän on saatava tuloverotusta alemmaksi, jotta pystymme ratkaisemaan todella vaikean työttömyysongelman. Sen suhteen, onko tämä kohdennettu oikealla tavalla, minusta useissa keskustan edustajien puheenvuoroissa on tartuttu juuri siihen perusongelmaan, että painopisteen pitäisi olla vahvemmin pieni- ja keskituloisten verotuksessa.

Minusta olennaista on kuitenkin se, että meidän yhteiskuntamme ehkä suurin ongelma on työn korkea hinta ja työn korkeaan hintaan rat-

kaisun löytyminen koostuu sekä työn verotuksesta että työn sivukuluista. Näiden alentamisen kautta me luomme kilpailukykyisemmän lähtökohdan suomalaiselle työlle, ja se on mielestäni se asia, johon meidän pitäisi löytää laajaa poliittista yksituumaisuutta todella lähestyä tätä perusongelmaa, hakea ne kohdat, mistä voidaan tehdä läpimurtoa tämän perusongelman ratkaisemiseksi.

Täällä on useissa puheenvuoroissa esitetty se ajatus, että matalapalkkainen työ on jollakin tavalla vähempiarvoista kuin se työ, josta mahdollisesti maksetaan korkeampi palkka, mutta minusta näin ei ole. (Ed. Elo: Palkkahan osoittaa sen!) — Se ei ole näin. — Jos ajattelemme menestymistä avoimilla markkinoilla, sitä että pystymme ratkaisemaan työttömyysongelman, tarjoamaan työpaikkoja yhä useammalle, minä haluan ottaa näkökulman, jossa varmasti hallituspuolellakin on varsin pitkälle yksimielinen näkemys: Tulevaisuudessa yhä useammin työpaikan tarjoavat pienet yritykset, jopa itsensä työllistäjät. Minusta tässä tullaan nyt palkansaajayhteiskunnan, palkkatyön yhteiskunnan, ehkä suurimpaan harhakäsitykseen, että itsensä työllistäjät ja pienyrittäjät olisivat korkeapalkkaisia. Minä olen aikaisemminkin tähän viitannut. Niin kauan kuin tämä harha säilyy suomalaisessa yhteiskunnassa, me emme pääse keskustelemaan sillä tasolla, jolla voimme nöyrästi nähdä ja hyväksyä sen, että pääosa myös pienyrittäjistä, itsensä työllistäjistä, on nimenomaan matalan palkan toimijoita.

Silloin kun me puhumme työttömyysongelman ratkaisemisesta, meidän pitää lähestyä asiaa tätä kautta. Meidän pitää nähdä se, että monessa tapauksessa uuden työn syntymisen edellytys on se, että hyväksytään lähtökohdaksi matalan palkan toiminta. (Ed. Elo: Uusi yhteiskunta, matala palkka!) — Tähän liittyy toki myös se, että me kaikella tavalla edistämme myös sitä toimintaa, jossa ihmiset saavat mahdollisimman hyvän palkkatason. — Jumittuminen vanhakantaiseen ajatteluun matalapalkka vastaan korkea palkka me jatkamme suomalaisessa yhteiskunnassa samassa noidankehässä, missä me olemme jo vuosia olleet.

Minusta tähän liittyy myös keskeisesti asia, johon on muutamissa puheenvuoroissa viitattu, mitä merkitsee pääomatulon ja palkkatulon verotuksen ristiriita. Tällä hetkellä palkkatuloa verotetaan selvästi korkeammin kuin pääomatuloja, ja kuitenkin se, että me pääsemme työn verotuksessa alemmaksi, on täysin keskeistä, koska

tuleva työ ei synny samalla tavalla pääomaintensiiviseen toimintaan kuin on menneinä aikoina syntynyt, vaan enemmän osaamis- ja työntensiiviseen toimintaan.

Ed. Lahtela on useamman kerran jo tämän illan aikana viitannut siihen, mitä merkitsee se, että työtä tehdään käsillä. On arvokasta, että tehdään työtä käsillä myös tulevaisuudessa, mutta kuinka tärkeää onkaan se, että tehdään työtä myös päällä! Henkisen työn merkitys kaikella tavalla lisääntyy, osaamisintensiivinen työ lisääntyy. Jos ei nähdä myös sitä kautta työn verotuksen alentamisen merkitystä, että uudet työpaikat ovat yhä enemmän osaamisintensiivisessä henkisessä työssä eivätkä pääomaintensiivisessä työssä, niin me emme edes puhu niistä ratkaisuisista, joilla voidaan luoda edellytyksiä uudelle työlle.

Arvoisa rouva puhemies! Minusta tällä suunnalla meidän pitää edetä. Keskustan työreformin keskeinen alue on verotuksen uudistaminen, mutta kaiken kaikkiaan meidän pitäisi saada aikaan prosessi, jossa me etsimme määrätietoisesti kaikkia niitä keinoja, joilla me voimme alentaa työnteon ja yrittämisen kynnyksiä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karjula totesi, että veronkevennyksillä työttömyyttä voitaisiin jopa poistaa. Jos se olisi niin helppo juttu, että me verotusta keventämällä voitaisiin työttömyys poistaa, se pitäisi tehdä mahdollisimman nopeasti. Mutta se systeemi ei vain toimi sillä tavalla.

Veroista ja eri maksuistahan hyvin suuri osa käytetään niiden ihmisten elämiseen, jotka ovat työttöminä tai eivät ole koskaan pystyneetkään terveytensä puolesta tai jostakin muusta syystä osallistumaan yhteiskunnan toimintaan. Heille maksetaan sosiaaliset tulonsiirrot. Ne markat kyllä käytetään kokonaan kulutukseen. Jos me alennamme rajusti verotusta, silloin ei ole mahdollista tehdä sosiaalisia tulonsiirtoja. Jos me alennamme eri maksuja, sairausvakuutus-, eläke-, mitä hyvänsä maksuja, silloin meillä joudutaan väkisin puuttumaan myös niihin etuisuuksiin. Sen takia se pitää tehdä sillä tavalla, että meille tulee jostakin maksupohjaa lisää, joku muu maksaa.

Se ajattelu, mitä ed. Karjula totesi, pohjautui

semmoiseen ajatukseen, että Suomessa riittää palveluiden ostajia, kuluttajia, vaikka miten paljon. Meillä on rajalliset markkinat. Sekin tie on pystyssä pitkän päälle. Jonkin verran voidaan tehdä kotityön ja kaikkien muiden palvelujen osalta, mutta emme me sillä työttömyyttä poista. Kyllä me pitemmän päälle työn jakamisen keinolla saamme työttömyyden alas, emme veropoliittisin keinoin. Se on jo ihan utopistista ajattelua.

Ed. Karjula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lahtela viittasi siihen, että palveluissa on rajallinen määrä työtä, kotimarkkinoilla on rajallinen määrä työtä, juuri näin. Mutta avoimilla kansainvälisillä markkinoilla onkin kysymys siitä, millä tavalla suomalaisesta työstä tehdään kansainvälisesti riittävän kilpailukykyistä. Tätä kautta me lisäämme myös viennin määrää ja myös sen työn määrää, jonka me kohdennamme vientimarkkinoille. Tämän vuoksi siinä, että me saamme terveen talouden ja työn prosessit toimimaan, on keskeistä, että työn kokonaishintaa pystytään alentamaan, ja siinä verotuksen merkitys on täysin keskeinen.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! En vie pitkään edustajien aikaa, mutta halusin edustajatovereitani kohtaan näin kasvotusten keskustella ja keskustelua käydä. Totta kai arvoisaa puhemiestäkin minä voin aina vilkuilla, mutta näin käy päinsä paljon paremmin.

Arvoisa puhemies! Tässäkin keskustelussa, niin kuin monessa aiemminkin muutaman viime viikon aikaan pääomaverotus on noussut kovasti esille. Minusta on ihan paikallaan ja tärkeääkin, että juuri näiden asioiden yhteydessä tästä tärkeästä aihepiiristä käydään keskustelua. On aivan ymmärrettävää, että kun verotiedot ovat nyt julkiset jälleen kerran edelliseltä verovuodelta, ihmiset taivastelevat ja äimistelevät, kuinka on näin, kuin nämä tilastot kertovat.

Ehkä muutama sana siitä, miten asiat olivat ennen. Olivatko asiat verrattomasti paremmin? Oliko verotus aiemmin, siis viittaan aikaan ennen pääomaverouudistusta vuonna 93, verrattomasti paremmin kuin nyt? Miten erilaisia pääomatuloja ja verotettiin ennen tätä uudistusta? Erittäin kirjavalla ja epäneutraalilla tavalla. Pääomaverokanta, siis pääomien verotuskanta, vaihteli nollaverosta aina 70 prosentin veroon saakka. Näin hän oli asian laita aiemmin.

Millä tavalla tämä tapahtui, ja ketkä maksoivat nollaveroa ja ketkä korkeinta veroa? Nolla-

veroa yleensä maksoi tuolloinkin kaikkein äveriäin kansanosa, ne joilla oli mahdollisuuksia siirtää tuloja omiin yrityksiinsä tai omiin muihin firmoihinsa ja ottaa näin kertyneet varat tavalla taikka toisella, keinoja oli monia noihin aikoihin, ilman ensimmäisenkään prosentin suuruisia verokantaa. Näinhän tapahtui sen järjestelmän puitteissa, mikä silloin oli.

Edelleen tuossa vaiheessahan, niin kuin kaikki tiedämme ja muistamme, myös pankkitalletukset olivat verottomia. Myös se pääomatulo, minkä ne tuottivat, oli täysin verotonta. Sitten oli monta muuta erilaista verokantaa siinä välillä, niin että kaikkein ankarimmin verotettu osa oli normaalilla tulo- ja varallisuusverojärjestelmällä verotettavissa. Tosiasiallisesti pääomatuloon luettavan tulon verotus tapahtui ikään kuin henkilöverojärjestelmän kautta ja kaikki verot yhteen laskien tuo verokanta oli lähes 70 prosenttia aivan korkeimmillaan.

Tosiasiaa oli niin, että verotus ohjasi hyvin pitkälti vuoteen 93 saakka pääomien hakeutumista erilaisiin sijoituskohteisiin eikä suinkaan pääomien hakeutumisen tärkein ohjain ollut se, mitkä toiminnot olivat taloudellisesti tuottavimpia ja kannattavimpia jnp., minkä terveen talouden logiikalla täytyykin olla pitkän päälle ainakin ensisijainen ohjain, jolla pääomat avoimessa markkinataloudessa ohjautuvat. Mutta sellaista ohjainta ei ollut käytössä tuossa vaiheessa.

Pääomaverouudistus, joka toteutettiin sitten monien muiden taloudellisten melskeiden puitteissa, oli järjestelmä, jossa menttiin kertaheitolla kauttaaltaan yhtenäiseen, verokannaltaan 25 prosentin suuruisen pääomaverojärjestelmään. Minä myönnän, että olin itse sitä mieltä tuossa vaiheessa varsin tiukasti, että olisi pitänyt verokannaksi ottaa 30 prosenttia. Minusta 25 oli liian vähän. En pärjännyt siinä asiassa (Ed. Uotila: Lipposen hallitus nosti!) — Oli ihan hyvä, että myöhemmässä vaiheessa kantaa nostettiin.

Mitä vielä tulee siihen, että tuo uudistus tuossa vaiheessa tehtiin, sitä vielä vauhditti se tosiasia, että myös pääomamarkkinat olivat vapautuneet, rajat pääomien vapaalta liikkumiselta olivat poistuneet, ja noissa oloissa, kun noin kävi, ei ollut mitään mahdollisuuksia jatkaa vanhalla järjestelmällä. Aivan pakko oli joka tapauksessa pääomaverojärjestelmää uudistaa. Oliko oikein mahdollinen ratkaisu se, mihin päädyttiin, sitä on tietysti hieman vaikea sanoa. Ehkä jonkin verran erilaisia nyansseja muutoinkin olisi tuo järjestelmä voinut pitää sisällään. Nyt menttiin aika lailla puhdaslinjaiseen malliin. Tulihan sin-

ne esimerkiksi pankkitalletuksille tiettyjä siirtymäkausia. Ei menty heti pankkitalletusten osalta suoraan yleiseen pääomaverojärjestelmään.

Mutta paljon myönteistakin tämä uudistus piti sisällään. Tämähän merkitsi sitä, että pelaaaminen erilaisilla tuloksentasausmahdollisuuksilla loppui, muun muassa sitä se merkitsi. Veropohja laajeni erittäin tuntuvasti. Sellaiset tulot, jotka aikaisemmin eivät ollenkaan tulleet verotuksen piiriin, tulivat nyt, mikä oli aivan oikein ja välttämätöntä. Satojen miljoonien markkojen myyntivoitot esimerkiksi tulivat nyt verotuksen piiriin, mikä oli aivan oikein. Tosin ne olivat osittain tulleet jo aikaisemminkin Holkerin hallituksen verouudistuksen myötä, mutta tämä järjestelmä vei loppuun saakka näiltä osin tuon uudistuksen.

Veropohjan laajentamisestahan seurasi se, minkä nyt kaikki tiedämme tapahtuneen näiden muutaman vuoden aikana. Pääomaveroa maksetaan tänään enemmän kuin koskaan Suomen historian aikana pääomista on maksettu, oikein rutkasti enemmän kuin koskaan aikaisemmin on maksettu. Tämä on ollut tietyllä tavalla hyvä puoli, myönteinen osa, tätä ratkaisua.

Toinen myönteinen osa näkyi siinä vaiheessa, jossa Suomi tarvitsi noustakseen hullutuksen jälkeisen laman suosta ehdottomasti pääomia nimenomaan yritystoimintaan, myös vieraita pääomia Suomen rajojen ulkopuolelta. Suomi oli vetovoimainen sijoituskohde juuri tämän uudistuksensa seurauksena, ja pääomia tänne tuli. Se oli toinen tärkeä osa tätä uudistusta. Vielä kertaan: Toinen oli se, että kun veropohja laajeni, verotuotot kasvoivat erittäin runsaasti.

En väitä ollenkaan, että uudistus olisi kaikin tavoin ollut ongelmaton. Ongelmia siihen kyllä liittyi. Muun muassa ed. Aittoniemi kiinnitti, samoin kuin monet muut ovat aiemmissa yhteyksissä kiinnittäneet, huomiota siihen, että oli vaikea rakentaa sellaista järjestelmää, joka aukottomasti pitäisi tosiasialliset ansiotulot ansiotuloverotuksen piirissä ja estäisi niiden kanavoitumisen pääomaverokannalla verotettavien tulojen piiriin. Siinä kävi niin, että tällaisia aukkoja jäi. Yhdyn täysin niihin näkemyksiin, joita nyt eri puolilta salia on esitetty, että näiden aukkojen täyttämiseksi, joka ei ole muuten helppoa puuhaa, pitäisi nyt päästä eteenpäin ja estää mainittu asia, ansiotulojen ajautuminen nimenomaan pääomaverokannan piiriin.

Kaiken lisäksi se on asia, joka ei ole pieni- ja keskituloisten etuoikeus. Vain ani harva heistä pystyy käyttämään näitä aukkoja. Uskallan nyt

sanoa niitä aukoiksi tai porsaanrei'iksi. Eri syistä ani harva pieni- ja keskituloinen pystyy niitä käyttämään, syistä, joihin en nyt kajoa, vaan valtaosaltaan ne, jotka näitä porsaanreikiä pystyvät käyttämään hyväkseen, ovat yhteiskunnan kaikkein äveriäintä osaa. Tuohon ongelmaan pitää voida puuttua.

Toisekseen minusta ennen pitkää, lähitulevaisuudessa, Suomessakin on vakavasti harkittava paitsi ed. Ala-Nissilän täällä jossakin yhteydessä esille tuomaa aitamallia, joka on yksi tavallaan tekninen ja sisällöllinenkin tarkennus, myös sen tien arviointia, minkä Ruotsi on nyttemmin läpikäynyt. Ruotsikin uudisti omaa järjestelmäänsä kutakuinkin samanlaiseksi, kuin on Suomen pääomaverojärjestelmä, mutta Ruotsi tarkisti kohta ensi kokemusten jälkeen tätä puhdaslinjaista pääomaverojärjestelmää. Ruotsi on ottanut käyttöön osittain kaksinkertaisen pääomaverojärjestelmän.

Ruotsissa homma on rakennettu siihen malliin, että kun vero ensin pidätetään pääomatulon maksupäässä, niin sen jälkeen — kun Suomessa verovelvollinen ei maksa enää prosentinkaan veroa — Ruotsissa käy niin, että verovelvollinen joutuu maksamaan veroa, mutta voi lukea pääomatulon maksupäässä suoritettun veron osittain hyväkseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lopulliseksi efektiiviseksi verokannaksi ei jää esimerkiksi 28 prosenttia, vaan sen päälle, mikä peritään pääomatulon maksupäässä, tulee vielä muutaman prosentin lisäverokanta juuri siitä syystä, että pääomatulo on siellä osittain, kaksinkertaisesti verotettua.

Arvoisa puhemies! En mitään ehdotusta tee enkä ole mitään aloitetta tehnyt, mutta luulen, että Suomessakin joudutaan harkitsemaan sitä, pitäisikö pääomaverojärjestelmässä ainakin joidenkin pääomaverolajien osalta mennä osittain, ei tosin niin paljon kuin Ruotsissa, mutta osittain kahdenkertaiseen verotukseen.

Yhdyn ed. Elon näkemykseen siinä, että minunkin tietojeni mukaan Suomessa on kuitenkin edelleen Euroopan alhaisin pääomaverokanta, ilmeisesti läntisen maailman alhaisin, koska esimerkiksi Yhdysvalloissa se on monta kymmentä prosenttia kireämpi kuin Suomessa, niin kuin kaikki hyvin tiedämme.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Pekkarinen antoi hyvin havainnollisen selvityksen siitä, miten pääomaverotus on Suomessa kehittynyt ja varmaan pääasiassa oikeaan suuntaan. Kuitenkin kannattaa myös

muistaa, että pääomaveroprosentti on meillä myös sama kuin yhtiöveroprosentti. Jos yhtiöveroprosenttia tarkastellaan, niin se on vielä suhteessa, jos katsotaan esimerkiksi eurooppalaisia lukuja, aivan ylivoimaisesti Euroopan alhaisin. (Ed. Pekkarinen: Maailman alhaisin!) — Myös maailman alhaisin. (Ed. Pekkarinen: Läntisen maailman!)

Kyllä me minun mielestäni pääomaverotuksen osalta voimme edelleen liikkua. Muistan, kun käytiin keskustelua pääomaveron nostamisesta 25 prosentista 28 prosenttiin, esimerkiksi Rkp:läinen vero-oikeuden professori Edward Andersson varoitti siitä, että valtio saa vähemmän tuloja, jos nostamme veroa 3 prosenttiyksiköllä. Näin ei todellisuudessa ole käymässä, vaan me saamme, niin kuin on arvioitu, varmasti enemmän tuloja, koska veroprosenttimme on nyt korkeampi.

Kyllä jokin epäsuhta on siinä, että meillä on tuloverotus lähes maailman kirein ja pääomaverotus maailman kevyin. Minun mielestäni me tässä voimme liikkua. Minusta tällaisen vasemmistojohtoisen hallituksen pitää myös tässä uskaltaa lähteä, ei äärimmäisyyksiin, mutta kuitenkin nostamaan tätä jonkin verran, jotta voimme myös valtion velkaa sitä kautta lyhentää.

Rouva puhemies! Suurituloisten veronkierrosta olen jo puhunut, ja ed. Pekkarinen puuttui siihen. Minusta se on tärkeä asia. Ihmettelin kyllä vähän sitä, että ministeri Niinistö niin haaleasti suhtautui tähän keskusteluun. Minä nimittäin uskon, että jos valtiovarainministeriön johtavat virkamiehet haluavat löytää ne keinot, joilla porsaanreiät tukitaan, niin varmasti ne löytyvät. Ei tällainen haalea suhtautuminen näytä oikein siltä, että valtiovarainministeriössä haluttaisiin tukiä näitä porsaanreikiä.

Rouva puhemies! Vielä on eräs asia, joka on ollut kansainvälisessäkin keskustelussa, nimittäin pääomasiirrot, joita päivittäin rahamarkkinoilla tehdään noin 6 000 miljardin Suomen markan edestä. Tällaista kansainvälistä keskustelua on jo ollut jonkin verran siitä, että myös pääomasiirroille laitettaisiin vero.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarisen selvitys pääomaverotuksen uudistuksesta ja sen eri puolista oli erittäin valaiseva. Kun pääomaverotuksen tasostakin puhutaan, niin on tietysti muistettava se, että kun se asetettiin 25:een ja sen jälkeen nostettiin 28:een, niin se on ollut kuitenkin taso, joka on tuottanut erittäin hyvin veropohjan

laajentamisen kautta, mutta mahdollisesti taso on yksi syy myös siihen, että veronmaksuhalukkuutta on suhteellisen paljon ja se tuottaa hyvin.

Mutta nämä porsaanreiät ovat todellinen ongelma. Vero-oikeuden professori Kari S. Tikka totesi lehtihaastattelussa, että ainoa ratkaisu ei ole marginaaliverojen alentaminen ja tällä tavalla eron kaventaminen. Lainsäätäjällä on, mikäli se haluaa, myös mahdollisuus tukkia niitä käytäviä, joilla palkkatuloja pääomaverotuksen piiriin siirtyy. Norjassa se on tehty. Siellä se on monimutkainen järjestelmä. Yhdyn niihin mielipiteisiin, että tässä on laitettava virkamieskunta valmistelua tekemään ja porsaanreiät on saatava tukittua. Kun ne ovat — ja onneksi ne ovat — julkisuudessa, se vaikuttaa myös kansalaisten veronmaksumoraaliin ja yleensä sitoutumiseen koko yhteiskuntajärjestelmään, jos selvästi nähdään ja iltapäivälehtien sivuilta voidaan lukea, että porsaanreiällä ja keinottelulla voidaan aivan härskisti käyttää nykysysteemiä hyväksi.

Varmasti pääomaverotuksen tason nostoakin on harkittava, mutta yleisen tason nostamisen vaihtoehto on ed. Pekkarisen esittämä valikoiva malli, että katsotaan valikoiden niitä kohtia, joiden osalta huomattavasti kireämpikin pääomaverotus voisi tulla kysymykseen.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen haikaili Ruotsin mallia. Minusta Suomen ei pidä seurata Ruotsin mallia pääomaverotuksessa. Me olemme huomattavasti köyhempi maa kuin Ruotsi. Me tarvitsemme tänne ulkomaista pääomaa, jolla voimme pyörittää liike-elämää, saada uutta toimintaa. Meidän täytyy houkutella tänne uusia yrityksiä. Vain näin me saamme työllisyyttämme kuntoon.

Olen samaa mieltä siitä, että verotason pitää liikkua, mutta sen pitää nimenomaan liikkua tuloverotuksessa ja siellä alaspäin.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen suorastaan yllätynyt, kuinka saman suuntaisesti ennen kaikkea ed. Uotila tuntuu ajattelevan tästä asiasta. Havaitseen, että hänen ajatuksensa eivät kyllä ollenkaan noudattele niitä linjoja, mitä olen tottunut vasemmistoliton suunnalta aiemmin kuulemaan. Se on aivan niin kuin ed. Uotila sanoo.

Minäkään en esittänyt, niin kuin ed. Uotila aivan oikein kuuli, sitä, ettäkö välttämättä kultaaltaan pääomaverokantaa nostettaisiin, ei niin.

Jos otan vaikka yhden esimerkin, minusta pankkitalletusten verokannan nostaminen ei ole erityisen aiheellista. Esitin harkittavaksi sitä mahdollisuutta, että pääomatulolajista riippuen valikoidusti voisi tulla osittain kahdenkertainen verorajajärjestelmä, joka tarkoittaisi sitä, että verokanta silloinkin säilyisi nykyisellä tasolla maksupäässä, mutta verovelvollinen ei voisi niin kuin nyt sitä maksupäässä maksettua veroa ihan sataprosenttisesti lukea hyväkseen, vaan hänelle itselleenkin jäisi vähän veroa vielä maksettavaksi. Tämä menettely voisi varioitua nimenomaan pääomatulolajin mukaan.

Ed. Lahtela toi aiemmin esille ajatuksen siitä, että tuloveron pitäisi olla matalampi kuin pääomaverokanta ja pääomaverokannan pitäisi niin paljon nousta. Ei näin, ed. Lahtela. Ajatelkaapa esimerkiksi sitä, että kansalainen ansaitsee palkkatuloja, maksaa kovasti veroa, saa vähän käteen ja panee tulot pankkitilille. On aika kohtuutonta, jos jo kertaalleen rajusti verotettua tuloa, kun se sijoitetaan pankkiin, siellä verotettaisiin vielä rajummin, kuin ansiotulon piirissä on verotettu. Halusin tällä tavalla valaista sitä, että ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Pekkarinen!

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin lyhyesti puuttua sosiaalisia tulonsiirtoja saaneiden verotuksen muutoksiin. Näiltä osin eräissä tapauksissa on tapahtunut verotuksen kiristymistä ja välillinen verotus vielä lisäksi kiristää näiden tulonsaajien verotusta.

Kuitenkin kommentoisin pääomaverotuskeskustelua lyhyesti. Mielestäni pääomaverokantaa ei pidä Suomessa nostaa. Kiinnitän huomiota siihen, että pääomatulot ovat hieman erilaisia tuloja kuin ansiotulot. Ne ovat inflaatiovaikutuksille alttiita, ja sekin pitäisi ottaa huomioon. Yritysverotuksen osalta on tärkeää huomata, että meiltä poistettiin koko varausjärjestelmä. Näin ollen todellinen efektiivinen verokanta on selvästi korkeampi, kuin veroprosentti näyttää. Nythän yritysten osalta tuloverotuskertymät ovat myös kasvaneet ja itse asiassa verotus on kiristynyt. Sinällään pääoma- ja yhteisöverouudistus oli onnistunut verouudistus. Se edisti oman pääoman kertymistä yrityksiin ja poisti verotusinvestoinnit, joita meillä tarpeettomasti yrityksissä tehtiin.

Yksi seikka, mitä voitaisiin ajatella yritysverotuksen osalta, on se, minkä muun muassa professori Heikki Niskakangas näyttää esittäneen, että

voitaisiin harkita osinkoverohyvityksen leikkaamista. Joissain tapauksissa voidaan katsoa, että osinkoverohyvitysjärjestelmä tuottaa veronsajalle liian edullisen tilanteen. Mutta jyrkkä "ei" pääomaverokannan nostamiselle enää tästä nykyisestä. (Ed. Elo: Väärin! — Ed. Kokkonen: Uotila teille, Ala-Nissilä meille!) — Arvoisa ed. Kokkonen, mikä on siirtosumma?

Mitä tulee sosiaalisten tulonsiirtojen saajiin, niin tältä osin tapahtuu mielestäni räikein vääritys, joka pitäisi kyllä ottaa huomioon toisaalta sosiaalipolitiikassa, toisaalta verotuksessa. Ensinnäkin on eläketulonsaajat, joilla verotuksen kiristämistä tuloverotuksen puolella ei tapahdu, mutta niin kuin tiedämme, on 210 000 eläkeläistä, jotka maksavat veroa kunnalle, vaikka eivät maksa valtiolle. He saavat eläketulovähennykseensä vähäisen indeksikorotuksen, mutta mitään muuta tuloverokevennystä eivät saa. Sen sijaan, totta kai, energiaveron ja jätemaksun kiristys heidän verorasitustaan nostavat. Lisäksi on vielä hieman isompi joukko hyvin pienituloisia eläkeläisiä, jotka eivät maksa kunnallekaan veroa. Heidän osaltaan välillinen verotus toki kiristyy. Näin ollen heidän asemaansa ei voida veropolitiikalla helpottaa, vaan se on sosiaalipolitiikan asia.

Muita veronalaisia tulonsiirtoja kuin eläkkeitä saaville hallituksen ehdotus kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen suuntaamisesta palkka- ja yrittäjätuloihin voi merkitä nyt verotuksen kiristymistä tietyillä tulotasoilla. Hyväksyn tämän kannustinvähennyksen idean. Mutta nämä ryhmät, joiden verotus kiristyy, pitäisi nyt, niin kuin sanoin, sosiaalipolitiikan ja verotuksen kokonaisuudessa ottaa huomioon.

Sairauspäivärahaa saaneista noin 6 prosentilla on vuoden aikana päivärahalla ohella palkkatäi yrittäjätuloa niin vähän, ettei sen perusteella myönnettävä ehdotuksen mukainen ansiotulovähennys yllä voimassa olevan ansiotulovähennyksen määrään. Näin ollen, kun heillä tänä vuonna vielä on tämä pieni ansiotulovähennys, niin sairauspäivärahaa saaneista tämän joukon verotus kiristyy keskimäärin valtiovarainministeriön vero-osaston laskelmien mukaan 150 markkaa vuodessa, ei siis paljon, mutta kiristyy.

Työttömistä peräti noin 175 000:lla ei ole ollut palkkatuloja vuoden aikana lainkaan tai riittävästi kompensoimaan ansiotulovähennyksen rajuamista palkka- ja yrittäjätuloihin. Heidän verotuksensa kiristyy, siis nyt puhun 175 000 työttömästä, keskimäärin 160 markkaa vuodessa.

Sekä työttömyysturvaan että vähimmäisetuuksiin on tulossa joitain rakenteellisia muita muutoksia.

Kolmas ryhmä, siis äsken olivat sairauspäivärahan saajat ja työttömyyspäivärahan saajat, on äitiys- ja vanhempainrahan saajat tai kotihoidon tuen varassa elävät, joiden verotus myös kiristyy keskimäärin 150 markkaa vuodessa. Tällaisia tapauksia on noin 65 000.

Näin ollen sellaisia sosiaalisia tulonsiirtoja saaneita, joiden verotus ensi vuonna kiristyy, on siis noin 250 000 verovelvollista. (Ed. Elo: Ed. Pekkarinen puhui puolesta miljoonasta. Mihin se perustuu?) — Eläkeläiset tulevat tämän lisäksi vielä, mutta heille ei tule tätä ansiotulon vähennyksen poistuman vaikutusta. Yli 700 000 kaiken kaikkiaan on tämä ryhmä, joka ei saa verohelpotuksia, kun otamme sekä sosiaaliset tulonsiirrot että eläkkeet kokonaisuutena huomioon.

Tämä on kyllä periaatteessa räikeä epäkohta. Niin kuin sanoin, jos me haluamme verotusta kehittää kannustinvähennyksen suuntaan, pitäisi sosiaaliturvan keinoin huolehtia siitä, että kenenkään ansiotasoa ei tällä tavalla heikennetä aikana, jolloin suurituloiset saavat tuhansien markkojen, parhaimmassa tapauksessa kymmenientuhansien markkojen, tuloverohelpotukset.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! En malta olla puuttumatta ed. Pekkarisen viimeiseen puheenvuoroon. Hän sanoi, että on kohtuutonta, että kun ensinnäkin maksaa palkastaan veroa, niin sitten joutuisi maksamaan pankkitalletuksista vielä suuren veron. Nimittäin pankkitalletuksia on suuria ja pieniä. Kyllä minä luulen, että tavallisilla palkansaajilla tahtovat olla pienempoleisia ne pankkitalletukset, mikä tarkoittaa, että silloin voidaan määrätty määrä siitä, niin kuin tällä hetkelläkin, vapauttaa, jottei siitä mene veroa.

Ed. Pekkarisen puheenvuorossa kuitenkin kuvastui huoli suurista pankkitalletuksista, joutuu maksamaan mahdollisesti kovempaa veroa, koska siitähän voidaan vapauttaa alapäästä. Oikeastaan monessa linjauksessa näkyy kuitenkin semmoinen isojen ja rikkaiden ajatus keskustankin riveissä, niin kuin todennäköisesti siellä onkin vaurasta porukkaa, ei oikeasti huoli pienemmistä ja köyhemmistä kuitenkaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsitteä keskeytetään.

3) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 105/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1996 vp
Lakialoite 5, 6, 8, 12, 58, 63/1995 vp, 10, 12, 24, 36, 40, 42, 44, 47, 60/1996 vp
Toivomusaloite 34, 43, 45, 49, 50, 56/1995 vp, 17, 19, 22, 25, 36, 39, 41, 43/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

4) Hallituksen esitys laiksi varallisuusverolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 107/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 13, 26 ja 27 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 193/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 22/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 22. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jäl-

keen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 19 luvun 6 § ja luvun otsikko, 24 luvun 5 a ja 8 § ja luvun otsikko sekä 25 luvun 1 ja 2 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 194/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 23/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 23. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Pyydän aluksi ymmärtämystä sille, että vielä tulin käyttämään lyhyen puheenvuoron tästä asiasta. Täällähän on monta tuntia keskusteltu veroista, jotka ovat tärkeitä ja kaikkia kiinnostavia asioita, ja varmaankaan ei ole sopimatonta, että kirkon työntekijöitä koskevasta eläkelaista vielä ihan lyhyesti tässä yhteydessä puhun.

Ajattelin tätä eduskunnan työskentelyä käsitellä hieman enemmän oikeusasiamiehen kertomuksen yhteydessä, mutta kun se kuulemma poistetaan listalta, niin totean tästä työskentelystä sen, että olisi varmaan paikallaan miettiä tämän talon työskentelyn mielekkyyttä, kun katsoo tilannetta tänäkin iltana. Muutama viikko sitten eräs eduskunnan virkamies sanoi minulle, että hän ei arvosta sellaisia edustajia, jotka istuvat salissa, eikä niitäkään, jotka käyttävät salissa puheenvuoroja, koska puhumalla täällä eivät mitkään asiat muutu. Ajattelen itse kuitenkin niin, että esimerkiksi äskeisessä verokeskustelussa, johon asiaan perehtyneet kansanedustajat äsken osallistuivat, varmaan on sellainen mieli ja motiivi, että täällä käyty keskustelu voi tulevaisuudessa johtaa esimerkiksi

niihin muutoksiin, joihin ed. Elo puheenvuoroissaan viittasi.

Kyllä tällä keskustelulla tietysti jonkinlainen mielekkyys on, mutta kansanedustajat eivät arvosta työpaikkaansa eivätkä työnsä. Kansalaiset odottavat meiltä paljon enemmän. Me saamme varmasti jokainen palautetta tästä. Sen takia toivoisin, että eduskunnan puhemiesneuvosto tai joku muu sopiva elin miettisi tätä työskentelyä.

Kun sanotaan, että näillä puheilla ei ole mitään merkitystä, niin kerron ihan lyhyen esimerkin siitä, millaista merkitystä niillä voisi olla. Löysin itseni erästä Helsingin yliopiston pro gradu -tutkielmasta muutama viikko sitten. Se käsittelee kirkkolain kokonaisuudistuksen käsittelyä täällä eduskunnassa, ja kun siitä käytettiin hyvin harvoja puheenvuoroja, niin ainakin omat puheenvuoroni olivat saaneet hyvin huomattavan sijan siinä tutkimuksessa.

Arvoisat edustajatoverit, toivottavasti tekin löydätte itsenne tällaisista yliopistollisista tutkimuksista. Silloin löytyy jotakin lisämieltä sille, että täällä illan hetkinä ahkeroidaan, ollaan työpaikalla ja käytetään puheenvuoroja asioista, joihin valiokuntatyöskentelyssä on saatu perehtyä ja jouduttu perehtymään.

Arvoisa puhemies! Asia, jota nyt käsitellään, on hallituksen esitys, joka muuttaa kirkon eläkejärjestelmän muutoksenhakua siten, että korkeimmasta hallinto-oikeudesta muutoksenhaku siirtyy vakuutusoikeuteen; nykyisin on siis valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tässä on se ongelma, johon jo ensimmäisessä käsittelyssä viittasin, että tämä kirkon eläkevalitusmenettely jää yksivaiheiseksi poiketen kaikista muista eläkejärjestelmistä. Niin valtion, kunnan kuin yksityisen sektorin eläkkeet ovat valitusmenettelytään kaksivaiheisia, mutta tässä jäädään yksivaiheiseen eläkevalitusmenettelyyn.

Asiantuntijakuulemisessa kirkon eläkejärjestelmän tätä menettelyä verrattiin Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen yksivaiheisiin muutoksenhakujärjestelmiin. Valiokunta on siihen nyt tyytynyt, vaikka kirkon työntekijäjärjestöt sitä hyvin voimakkaasti valiokunnassa ovat käyneet vastustamassa, mistä syystä itsekin sitä tavallaan vastustan, mutta olen kuitenkin valiokunnan jäsenenä tyytynyt siihen, että tästä kirjoi- tettiin ponsi, joka on valiokunnan mietinnön kolmannella sivulla ja jossa hallitusta veloitetaan ryhtymään toimenpiteisiin niin, että kirkon eläkejärjestelmänkin valitusmenettely muuttuisi kaksivaiheiseksi. Nämä ponnetkin ovat luku sinänsä. Pudasjärven turvevoimalakin kerran pää-

tettiin rakentaa ponnella eikä sitä ole vielä rakennettu, ja siitä ponnin hyväksymisestä taitaa olla jo reilut kymmenen vuotta aikaa.

Eilen täällä syntyi tästä pieni keskustelu, jossa ihmeteltiin sitä, että kirkon eläkkeistä ei säädetä kirkkolaissa, vaan tällaisessa eläkelaislaissa. En ole ehtinyt tähän asiaan paljon perehtyä, mutta arvelen, että näin on ollut ikimuistoisia aikoja. Muistelen, että kun olin aivan vasta taloon tullut kansanedustaja, täällä käsiteltiin kirkon palkkalakia ja siinä yhteydessä virka-asuntopakkoa ja sitä kamalaa verotusta, mikä silloin liittyi pappiloihin. Sekin oli tavallinen laki eikä kirkkolaki. Niin nämäkin järjestelmät säädetään tavallisella eläkelailailla.

Kun puolustusvoimain komentaja Gustav Hägglund avasi maanantaina valtakunnallisen maanpuolustuskurssin, hän oli lehtitietojen mukaan avauspuheessaan valitellut oman hallinnonalansa säästöleikkauksia ja todennut, ettei puolustuslaitoskaan elä pelkällä pyhällä hengellä. Minusta tämä ei ole kovin onnistunut sanonta, mutta kun eilen kysyttiin syytä siihen, että kirkon eläkkeistä säädetään maallisessa laissa, niin, arvoisa puhemies, ajattelin, että tähän se nyt varmaan sopii. Eivät kirkon työntekijäkään tietysti elä muuten kuin sillä tavalla, että työn tekemisestä saadaan palkkaa, ja kun aikoinaan työhistoria on takana, niin päästään eläkkeelle. Ellei eläkepäätöksiin, jotka ovat usein työkyvyttömyyseläkepäätöksiä, voida olla tyytyväisiä, kansalaisen, kirkon työntekijän, oikeusturva toteutuu tällä muutoksenhakujärjestelmällä, joka nyt siis jää näin vajavaiseksi, yksiportaiseksi.

Lopuksi vain toivon sitä, että tuo ponsi, jonka eduskunta varmaankin yksimielisesti hyväksyy, voisi johtaa toivottuun tulokseen ja kirkon työntekijöitä näissä asioissa kohdeltaisiin aivan samalla tavalla kuin kaikkia muitakin kansalaisia.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Alaranta on tässä kirkkoasiassa kyllä asian tuntija, enkä lähde siihen vastaan väittelemään. Sen sijaan tuossa alkupuheenvuorossa hän oli huolissaan edustajien läsnäoloista täällä. Tämä on tosiaan aika harvalukuista tämä sakki, mikä täällä istuu. Olisivatko he iltaunisia, elikkä he ovat tottuneet menemään aikaisin nukkumaan, tai sitten, olisiko toinen juttu, että täällä sisäpuolella ei ole niin lystiä, täällä puhutaan vakavista asioista, tuolla seinien ulkopuolella on jotain mukavampaa? Täällähän voitaisiin muuttaa työskentelytapoja siihen suuntaan, että aloitetaan seitsemältä niin kuin tehtaissa. Minä olen

ainakin tottunut siihen, että menen joka aamu hyvin aikaisin. Silloinhan voitaisiin tehokkaasti työskennellä ja lähteä aikaisin iltasella nukkumaan, jos täällä päivällä istuisi vähän enemmän jengiä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Totean, että täällä taivastellaan aina silloin tällöin tätä istumista. Mielestäni täällä on ihan riittävästi tällaiseen keskusteluun porukkaa. Jos täällä olisi 150 henkeä, me jouluaattonakin istuisimme täällä. Eihän siitä tulisi mitään, jos täällä jokainen haluaisi esittää sanan. Tämä debatti kestäisi tuntikaupalla. On mahdottomuus, että täällä on enempää. Jotka haluavat täällä olla, ovat, ja sillä siisti. Minun mielestäni on turha nähdä toisten kansanedustajien näkemyksistä kovin paljon vaivaa. Minä en ole ainakaan itse koskaan nähnyt, vaikka tavallisen sitkeästi täällä kyllä istuskelen, mutta toisista en näe vaivaa. Toisin sanoen jokainen vastatkoon itsestään. Mielestäni täällä on nytkin hyvä keskusteluporukka. Jos täällä olisi ollut enemmän, se olisi pilannut tämän kokonaisuuden.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 7 ja 7 a—7 e §, voimaantulosäänös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 141/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Muutama seikkaan kiinnitän huomiota. Esityksellä luodaan sellainen kalastuksenhoitomaksurekisteri, jolla on tarkoitus kerätä vähän

enemmän maksuja, koska tällä hetkellä vähän alle puoli miljoonaa ihmistä maksaa kalastuksenhoitomaksun, joka on 80 markkaa. Kuitenkin kalastavia henkilöitä lienee 1,5—2 miljoonaa.

Sen sijaan perusteluosassa, kun puhutaan erityisistä vaikutuksista, puhutaan siitä, että arviolta miljoonan maksaa tämä järjestelmä ja tarkoitus on lähettää niille ihmisille, jotka lunastavat kalastuksenhoitomaksun, kotiin lappu, jolla he voivat maksaa kalastuksenhoitomaksun jatkossa. Kaikille niille henkilöille lähetetään, joilla on rekisterissä nimi. Jos kuvitellaan, että jatkossa olisi miljoona ihmistä, joiden nimi on rekisterissä, ja heille lähetetään lappu, jo yksinomaan postituskulut tulevat maksamaan — onko se joulukorttien hinta, 2 markkaa, vai mitä se on ja 2,80 normaali hinta — vähintään 2—2,8 miljoonaa markkaa, jolloin tässä on epätarkkuutta. Sinällään, vaikka tämä epätarkkuus on olemassakin, tällähän on tarkoitus kerätä kuitenkin tämänkin arvion mukaan 8 miljoonaa markkaa lisää. Todennäköisesti se on paljon enemmän kuin 8 miljoonaa markkaa, mitä tällä saadaan kasaan, koska tällä otetaan kuitenkin enemmän ihmisiä maksun piiriin ja helpotetaan sitä maksukäytäntöä, joka tällä hetkellä on olemassa.

Kannatan oikein lämpimästi, että tämä menee läpi näin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 91 a—91 c §, voimaantulosäänös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi puutavaranmittauslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 140/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3, 5, 10, 11, 13, 16, 24, 25, 31, 32 ja 36 §, 37 a—37 c § ja 37 a §:n edellä oleva alaotsikko, 37 d § ja sen edellä oleva alaotsikko, 37 e § ja sen edellä oleva alaotsikko, 37 f § ja sen edellä oleva alaotsikko, 37 g ja 37 h § ja 37 g §:n edellä oleva alaotsikko ja 4 a luvun otsikko, 38 a ja 41 § ja 5 luvun otsikko sekä 43, 44, 46 ja 47 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättäneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi korkeakoululaitoksen kehittämiseksi annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 137/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 3 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättäneeksi.

10) Hallituksen esitys laeiksi työsuojeluhallinnosta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 178/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Peltomäki: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen lakimuutoksen tarkoituksena on siirtää työsuojeluhallinto tehtävineen ja tukitoi-

mineen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon-alalle. Työministeriön työsuojeluosasto taas siirretään osastoksi sosiaali- ja terveysministeriöön. Työsuojeluosaston henkilöstö ja muu työsuojelutehtäviä hoitanut henkilöstö siirretään sosiaali- ja terveysministeriöön sekä työsuojelun piirihallinto virkoineen siirretään samalla sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen tehtävien säilyessä ennallaan.

Arvoisa puhemies! Lyhyen ajan kuluessa työsuojeluhallinnon organisaatiota on muutettu useita kertoja. Työsuojeluhallinnon henkilöstö toivoo jo saavansa työrauhan ja jatkuvien organisaatiouudistusten loppuvan. Näin ei kuitenkaan vielä tule käymään, sillä valtion aluehallinnon uudelleenjärjestelyn yhteydessä jälleen tähän palataan.

Valtion aluehallinnon uudelleenjärjestelyssä työsuojeluhallintoa esitetään lääninhallinnon yhteyteen, mikä ei mielestäni ole järkevää, koska työsuojelu ei ole hallinnointia vaan itsenäistä asiakastyötä ihmisten kanssa ja se tapahtuu hyvin lähellä palvelujen tarvisijoita. Minusta siitä ei ole syytä tehdä turhan byrokraattista, mutta tähän palataan tarkemmin myös eduskunnassa, kun asia palaa valiokunnasta Aluehallinto 2000 -hankkeen yhteydessä.

Sen sijaan valiokunnassa tehtiin muutos siltä osin, että ministeriön nimi puuttui hallituksen esityksestä. Valiokunta katsoi, että on erityisiä syitä, joiden perusteella työsuojelusta vastaava ministeriö on yksilöitävä nimeltä kahdessa keskeisessä työsuojelua koskevassa asiassa. Näitä syitä valiokunnassa todettiin olevan työsuojelun puolueettomuus ja riippumattomuuden korostaminen, valvontatoimenpiteiden vaikutus kansalaisten oikeudelliseen asemaan sekä lainsäädännön informatiivisuus.

Todellakin käsittelyssä oleva hallituksen lakiesitys työsuojeluhallinnon siirtämisestä työministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön merkitsee sitä, että työsuojelulainsäädännön valmistelu ja valvonta erotetaan kahteen ministeriöön. Tämä nyt ei ole aivan ainutlaatuista. Työsuojeluvälvönnän tehtäviinhän kuuluu nykyisinkin muilla hallinnonaloilla valmistellun lainsäädännön valvonta. Kuitenkin työsuojeluvälvönnän tehokkuus edellyttää ministeriöiden välistä ja erityisesti sosiaali- ja terveysministeriöön siirrettävän työsuojeluosaston ja työministeriön työympäristöosaston kiinteää yhteistyötä.

Korostinkin valiokunnassa nimenomaan ministeriöiden välistä yhteistyötä työsuojeluvälvönnän johtamisessa ja toteuttamisessa. Organisaat-

tiouudistus ei saa heikentää työsuohdevalvontaa. Uudistuksen vaikutuksia on seurattava tarkoin, ja mahdollisiin epäkohtiin on puututtava välittömästi.

Tähän ponteen yhtyi koko valiokunta, joka näki tämän huolen, mutta, rouva puhemies, pöydille jaettu mietintö siltä osin on teknisesti puutteellinen, kun siinä tätä osaa ei ole nostettu ponneksi. Sen sijaan tämä mietintö on menossa oikeassa muodossa painoon, ilmoitti valiokunnan sihteeri.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Työsuojeluhallinto siirretään sosiaali- ja terveysministeriöön. Tämä muutos on kaikin puolin kannatettava. Tällä muutoksella työsuojelu palaa sinne, minne se kuuluukin: sosiaali- ja terveysministeriöön.

Työelämän niin kansalliset kuin kansainvälisetkin muutokset edellyttävät työsuojelun laaja-alaista toteuttamista. Euroopan unionissa päätetyt lainsäädäntöohjeet yhdenmukaistavat työterveydelle ja -turvallisuudelle sekä hyville työoloille asetettavia vaatimuksia.

Työsuojelu on hyvin olennainen osa sosiaali- ja terveystaloutta. Jokaisen työnantajan tulee laatia turvallisuuden ja terveellisyysedistämiseksi työsuojelun toimintaohjelma, ja näin on oikein. Työpaikoilla tapaturmien torjunnan lisäksi käytännön työ on työterveyshuoltoa, työhygieniää, ergonomiää, henkisen hyvinvoinnin edistämistä, työkykyä ylläpitäviä toimia sekä työsuhteen ehtojen vähimmäistason turvaamista. Työsuojelulla on hyvin suuri merkitys ihmisten hyvinvoinnille.

Työperäisten sairauksien yhteiskunnalle aiheuttamat kustannukset ovat noin 20 miljardia markkaa vuodessa. Näitä kustannuksia voitaisiin entisestään pienentää oikea-aikaisella työterveyshuollolla, työkykyä ylläpitävän toiminnan tehostamisella ja entistä paremmalla työsuojelulla. Myös varhainen eläkkeelle siirtyminen on yhteiskunnalle hyvin kallista, ja tähänkin asiaan parantavasti vaikuttaa hyvä työterveyshuolto ja työsuojelu. On siis kovasti perusteltua keskittää työntekijöiden terveydenhuoltoon ja turvallisuuteen liittyvät hallinnolliset työsuojelutoimet sosiaali- ja terveysministeriöön.

Työasiainvaliokunta ei varsinaisessa mietinnössään puuttunut esityksen siihen osaan, jossa todetaan työsuojelun piirihallinnon siirtäminen sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen. Tämä muutos on tietysti johdonmukainen nyt tehtävän ministeriötason muutoksen kanssa. Käytännössä kuitenkin on huolehdittava siitä, että paikalli-

nen työsuojelutoiminta ei loittone liian etäälle työpaikoista.

Meillä on työsuojelulla merkittäviä tulevaisuuden haasteita, joista puutun tässä yhteydessä yhteen. Henkisen työsuojelun lisääminen on välttämätöntä monesta syystä, ensinnäkin sen tähden, että työilmapiirit ovat voimakkaasti kiristyneet.

Työpainet ovat kasvaneet sen tähden, että kovin monilla työpaikoilla ei ole viime aikoina otettu sijaisia. Jos joku työntekijä on jättänyt työpaikan, uusia työntekijöitä ei ole juurikaan palkattu. Ylitöitä tehdään paljon ja osin myös palkatta. Monet työntekijät pelkäävät työpaikkansa menettämistä.

Työpaikoilla tapahtuu myös kiusaamista, saman tyyppistä kuin koulukiusaaminen. Eihän ihminen siitä miksikään muutu, että hän kasvaa aikuiseksi ja menee työpaikalle. Jos koulussa on kiusaamista harrastanut, yleensä se siirtyy työpaikalle.

Hyvin tyypillistä on myös se, että työpaikoilla ahdistavan ilmapiirin tähden valitaan syntipukki, jonka kautta sitten oma pahaolo kanavoitetaan. Maija Paavilainen eräässä osuvassa piirroksessaan totesikin, että työpaikalla valitaan ajokana, ja kun ajokana on saatu hengiltä, valitaan uusi.

Tarkoitin tällä sanoa sitä, että tiivistämällä yhteistyötä entisestään työterveyshuollon kanssa tullaan säästämään rahaa ja aikaa ja parannetaan työntekijöiden hyvinvointia. Työterveyshuolto on tällä hetkellä lähellä työpaikkoja ja niin kuuluu työsuojelunkin olla myös jatkossa.

Yhteen asiaan vielä haluan puuttua. Työmatkat ovat työsuojelun piiriin kuuluvia asioita, samoin kuin työterveyshuolto. Olen ymmärtänyt, että tämän talon työntekijöiden työturvallisuuteen vaikuttaa aika paljon se, mihin aikaan istunnot päättyvät. Arvelen, että tämän illan pitkät puheet omalta osaltaan ovat vaikuttaneet siihen, että ainakin tänä iltana tämän talon työntekijöillä on vähän turvallisempi kotimatka kuin muutoin.

Ed. Karpio merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Työsuojeluhallinto siirretään sosiaali- ja terveysministeriöön, jonne se minunkin mielestäni kuuluu, niin kuin äskeisenkin puhujan mielestä. Haluaisin myös korostaa hallinnonalojen sauma-

tonta yhteistyötä. Valiokuntakäsittelyssä on jälleen kerran tullut ilmeiseksi, että hallinnonalojen yhteistyö ei toimi saumattomasti, ja se on erittäin välttämätöntä näissäkin asioissa.

Kiinnitän myös huomiota siihen, että hallitus voisi näitä esityksiä tehdessään hieman intelligentimmin niitä perustella. Nimittäin tuossa esityksessä puhuttaessa taloudellisista vaikutuksista todetaan, että esitystä perustellaan synergiaeduilla ja rationalisointihyödyillä ja näistä saatavilla säästöillä. Tämä on täsmälleen sama perustelu, jolla asiaa perusteltiin edellisen kerran siirrettäessä nämä toiminnot päinvastoin eli sosiaali- ja terveysministeriöstä pois. Jos tämä on totta, niin hallituksen kannattaisi mieluummin kuin muutaman vuoden välein toteuttaa tämä siirto joka vuosi — tällöin säästettäisiin huomattavasti enemmän — taikka muutoin keksiä erilaiset perustelut.

Yleensäkin näitä hallinnollisia uudistuksia tehtäessä pitäisi minusta huomattavasti huolellisemmin miettiä niiden perusteita eikä vain tehdä muutoksia muutoksen vuoksi taikka hallinnollisen eleganssin nimissä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä oikeastaan puutun paljon samaan asiaan kuin ed. Kokkonen juuri äsken. Minä olen oikeastaan kauhistuneena seurannut erityisesti 90-luvulla sitä, että meillä on kaikki rakenteet niin viranomaistoiminnossa, hallinnossa, kuin muussakin järjestään rikottu. Nyt hakataan viimeisiä kappaleiksi, läänijärjestelmää. Viimeisenä on se, mistä olen monta kertaa sanonut, että poliisi ensin liikelaitostetaan ja sitten kilpailutetaan eri jätkäryhmien perusteella, kuka hoitelee halvemmalla Suomessa järjestyksenpidon. Siis tällä tavalla kaikki on lyöty rikki ja hajalle.

Tässä nyt on ehkä perustellustakin asiasta kysymys mutta minä olen miettinyt sitä, toimiko ennen tätä kehitystä 80-luvulla kaikki niin huonosti. Minun mielestäni kaikki toimi mahdollittoman hyvin eikä näiden muutosten jälkeen, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa, kun näitä asioita vekslataan edestakaisin, mikään asia ei ole muuttunut. Kaikki on muuttunut huonommaksi ja varmasti eräänä päivänä, kun historia kirjoitetaan taas kymmenen vuoden kuluttua tästä muutosten aallosta 90-luvulla, hallinnosta ja byrokraatiasta, niin huomataan, kuinka hyllyä se kaikki on ollut, täysin vain hajota ja hallitse -systeemiä. Mitään tarkoituksenmukaista hyötykäsitettä siinä ei ollut ja varmasti monissa asioissa tullaan palaamaan taas takaisin van-

hoihin järjestelmiin, niin kuin kai tässäkin on osittain nyt jollakin tavalla tapahtumassa. Siis aivan hullua touhua tämä koko hajota ja hallitse -systeemi tässä 90-luvulla ja osin 80-luvun loppupuolella. Kaikki on hajotettu ja laitettu uudelleen ja kaikki huonompaan malliin kuin aikaisemmin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 1 ja 4 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

2. lakiehdotuksen 1, 13, 15 a—15 e, 18 ja 22 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 6, 43 a ja 50 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 8, 11, 19 ja 48 a §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 3 ja 4 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 19 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 20 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 30 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 28 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike sekä

12. lakiehdotuksen 21 §, voimaantulosäätös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 11) asia.

12) Hallituksen esitys Pohjoismaiden Investointipankin ympäristöinvestointilainojen valtiontakauksista

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys 216/1996 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 39/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Lakialoite laiksi Suomen Pankista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 61/1996 vp (Mikko Elo /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Elo: Rouva puhemies! Lakialoitteeni perimmäisenä tarkoituksena on, että eduskunta eli Suomen parlamentti päättäisi inflaatiotavoitteesta. Inflaation merkityksestä taloudelliselle kehitykselle on viime vuosina keskusteltu paljon. Yleinen suuntaus lähes kaikkialla maailmassa on ollut se, että inflaatio on alentunut. Varsin yleinen tavoite eri kansantalouksissa on 2—3 prosentin inflaatio. Eräät kansantaloustieteilijät puhuvat jo vakavasti inflaation kuolemasta eli että inflaatio olisi lähestymässä nollaa, kuten esimerkiksi Suomessa on viime aikoina tapahtunut.

Monet kansantaloustieteilijät ovat kuitenkin huomauttaneet myös siitä, ettei esimerkiksi 2 prosentin inflaatio voi sopia kaikille maille kaikissa suhdannevaiheissa. Onkin vaikea kuvitella, että oikea inflaatiovauhti olisi esimerkiksi Suomessa aina 2 prosenttia, olipa taloudellinen kehitys minkälainen tahansa, tai että sama 2 prosentin inflaatiotavoite sopisi niin Brasilialle, Argentiinalle, Saksalle, Suomelle, Venäjälle kuin mille muulle maalle tahansa.

Kuitenkin Suomen Pankin inflaatiotavoite on tällä hetkellä juuri mainittu 2 prosenttia ja on ollut jo lähes neljän vuoden ajan, vaikka käytännössä maamme inflaatio on jo usean vuoden ajan pysynyt alle tavoitteen ja on viime aikoina ollut 0,3—0,4 prosenttia. Inflaatiomme on, niin kuin tiedämme, tällä hetkellä Euroopan unionin mais-ta alhaisin.

Tuskin on koskaan mahdollista täydellisellä varmuudella sanoa, mikä on kunkin maan oikea

inflaatiovauhti, jotta talouskasvu olisi mahdollisimman suuri. Lähtökohtani koko tälle ajattelulle on se, että inflaatiovauhti pitää sopeuttaa yhteen mahdollisimman suuren talouskasvun ja mahdollisimman hyvän työllisyytilanteen kanssa.

On kuitenkin syytä muistaa, ettei alhainen inflaatio sinänsä takaa nopeaa kasvua ja korkeaa työllisyyttä. Tärkeintä taloudelliselle kehitykselle on reaalkorko. Alhaisesta inflaatiosta huolimatta maamme reaalkorko on kuitenkin viime vuosina ollut itsenäisyyden aikamme korkeimpia.

On myös hyvin mielenkiintoista verrata, miten eri EU-maissa inflaatioprosentit ja toisaalta reaalkorko suhtautuvat. Viime viikolla Euroopan unioni julkaisi tilaston, joka paljastaa omalla tavallaan sen, ettei esimerkiksi alhainen inflaatio suinkaan takaa kaikkein alhaisinta reaalkorkoa. Tässä inflaatiotilastossa, joka on EU:n tekemä, Suomen inflaatioksi on määritelty 0,9 prosenttia viimeisen vuoden aikana. Se on siis EU:n tilasto, ja sitä voidaan tietysti sitten tarkastella EU:n tilastona. Suomessa viimeaikaiset luvut ovat osoittaneet jopa sen, että inflaatio on ollut alle nollan eli olemme olleet deflaatiotilanteessa. Kuitenkin Suomen reaalkorko, kun siis pitkät korot, jotka ovat eräs konvergenssikriteeri, olivat keskimäärin 7,4 prosenttia viimeksi kuluneen vuoden aikana, oli keskimäärin 6,5 prosenttia.

Kun sitten katsotaan esimerkiksi sellaista maata kuin Italia, jossa inflaatio on ollut aika korkea ihan viime vuosiin asti, niin keskimääräinen inflaatio Italiassa oli viime vuonna 4,7 prosenttia, pitkät korot 10,3 prosenttia ja reaalkorko 5,6 prosenttia eli 0,9 prosenttia alhaisempi kuin Suomessa. Nämä ovat hyvin mielenkiintoisia tilastoja.

Eli ei pidä väittää, että esimerkiksi jokin 3—4 prosentin inflaatio automaattisesti merkitsisi meille jotakin tuhoisaa tilannetta tai reaalkorkojen nousua, ja korostan nimenomaan reaalkorkojen nousua. Kyllä nämä tilastot osoittavat selvästi, että näin ei ole asianlaita.

Ehkä vielä eräs mielenkiintoinen maa on Kreikka, jossa inflaatio on Euroopan unionin kaikkein nopein tällä hetkellä, 8,4 prosenttia viime vuoden aikana. Reaalkorko oli 6,7 prosenttia eli 0,2 prosenttia enemmän kuin Suomessa.

Kun tähän reaalkorkoajatteluun lisätään myös se, mitä tapahtuu reaali-pääomalle, niin silloin havaitsemme, että esimerkiksi 5 prosentin inflaatiolla 100 miljardin markan velka vähenee 5 prosenttia reaalisesti. Nollainflaatiolla, joka

meillä Suomessa on, reaalitynä esimerkiksi valtiontaloudessa säilyy saman suuruisena. Esimerkiksi valtiovarainministeriön virkamiehet koko ajan varoittavat siitä, että jos teemme jotakin, mikä lisää vähänkin inflaatiota, korot nousevat. Näin tietysti saattaa olla asianlaita, että korot ja inflaatio nousevat, mutta kysymys on siitä, mikä on reaalikorko ja mitä tapahtuu reaaliselle valtion lainan määrälle. Esimerkiksi jos meillä on 400 miljardia lainaa tällä hetkellä ja kun käytännössä on nollainflaatio, niin se on ensi vuonnakin 400 miljardia reaalisesti. Jos meillä on esimerkiksi 4 prosentin inflaatio, lainan reaalin markkamäärä vähenisi 16 miljardilla markalla. Eli tämä on hyvin monimutkaista.

Meillä esimerkiksi ministeritkin jatkuvasti puhuvat alhaisen inflaation autuudesta sinänsä. Rouva puhemies! Minä en kiistä sitä, etteikö alhainen inflaatio saata olla ihan hyvä tavoite, mutta kysymys on myös koko ajan siitä, mikä on reaalikorko ja mitä tapahtuu esimerkiksi reaalinamäärälle.

Rouva puhemies! Erityisesti amerikkalaistekijät ovat tulleet siihen tulokseen, että nykyinen inflaation laskentatapa on myös epäluotettava. Todellisuudessa inflaatio on aina 1—2 prosenttia alhaisempi kuin nykyiset laskentatavat osoittavat.

Suomessa keskuspankki on asettanut inflaatiotavoitteen, tulkitsee sitä ja arvioi myös tavoitteen toteutumisen. Suomen Pankin vastuulla on vain rahapolitiikka ja tähän liittyen inflaatiotavoitteen asettaminen. Suomen Pankilla ei kuitenkaan ole vastuuta muusta taloudellisesta kehityksestä eikä täten myöskään työllisyydestä. On mahdotonta kuvitella, että inflaatio ja työllisyys olisivat toisistaan riippumattomia tekijöitä. Yleinen käsitys on, että Suomen Pankki on viime vuosina liioitellut inflaatiovaaraa ja pitänyt korot "varmuuden vuoksi" riittävän korkealla, jotta inflaatio pysyisi alle 2 prosentin tavoitteessa. Suomen Pankin tavoitteenasettelussa työttömyydellä näyttää olevan hyvin alhainen paino.

Julkisuudessa on todettu, että inflaation yllättävä vaimeneminen Suomessa on aiheuttanut virhearvioita. Näin toteaa muun muassa professori Jukka Pekkarinen Helsingin Sanomien artikkelissa 23.9.1996. Suomen Pankki kiristi, kuten tiedämme, rahapolitiikkaa vuoden 1994 alkupuolelta lähtien viime vuoden lopulle asti inflaation hillitsemiseksi. Sitä monet kansantaloustieteilijät ovat pitäneet ylilyöntinä, ja on todettu rahapolitiikan myötävaikuttaneen osaltaan

siihen, että kokonaistuotanto polki vuoden verran paikoillaan.

Inflaatiotavoitteen asettaminen ja arviointi pitäisikin harkita pikaisesti uudelleen. Suomessa tulisi tässä asiassa ottaa oppia Uudesta-Seelannista, kuten professori Jukka Pekkarinen myöskin tässä Helsingin Sanomien artikkelissa ehdottaa. Uudessa-Seelannissa parlamentti asettaa inflaatiotavoitteen ja arvioi keskuspankin toimintaa sen perusteella, kuinka hyvin se on onnistunut pysymään tavoitteessaan. Poliittiset päättäjät eivät sen sijaan puutu siihen, millaista rahapolitiikkaa keskuspankki toimeksiantonsa toteutukseen harjoittaa.

Euroopan raha- ja talousunionin Emun syntymässä Euroopan keskuspankki määrittelee inflaatiotavoitteen. Maastrichtin sopimus kieltää keskuspankkeja ottamasta rahapolitiittisia neuvoja ulkopuolisilta. Suomessa valmisteilla oleva keskuspankkilaki on kirjoitettu tietääkseni vastaamaan Emun vaatimuksia. Lakiehdotus etäännyttää näin rahapolitiikan entisestään poliittisesta päätöksenteosta. Emun syntymistä pidetään tällä hetkellä todennäköisenä, mutta kukaan ei voi varmuudella tietää, syntyykö Emu kaavailussa aikataulussa. Joka tapauksessa Suomen viranomaisten pitäisi pyrkiä Talous- ja rahaliittoa koskeissa neuvotteluissa siihen, että Euroopan keskuspankin inflaatiotavoitteeseen liittyvä mandaatti selvennetään. Tässä yhteydessä olisi huolehdittava myös siitä, että työttömyyden alentaminen saa riittävän painon Euroopan tulevan keskuspankin politiikassa.

Tässä yhteydessä, rouva puhemies, on mielenkiintoista myös tarkastella sitä, mitkä elimet eri maissa inflaatiotavoitteita asettavat. Aika yleinen tapa on se, mikä on Suomessakin, että keskuspankki ja sen johtokunta asettaa inflaatiotavoitteen eli se tehdään lähinnä virkamiespohjalta. Englannissa maan hallitus asettaa inflaatiotavoitteen. Ruotsissa on parlamentaarista vaikutusta sikäli, että Ruotsin pankkivaltuusto, joka koostuu lähinnä kansanedustajista, asettaa inflaatiotavoitteen. Meillä Suomen keskuspankki asettaa inflaatiotavoitteen, ilman että esimerkiksi pankkivaltuustolla on siihen mitään sanomista.

Rouva puhemies! Lopuksi on vielä syytä korostaa hallituksen ja eduskunnan kokonaisvastuuta maan talous- ja työllisyyskehityksestä. On mahdotonta kuvitella, että suotuisa talouskehitys olisi irrallaan rahapolitiikasta ja erityisesti inflaatiotavoitteesta. Työllisyyden kannalta mahdollisimman nopea talouskasvu on välttä-

mätön, ja talouskasvun vauhdittamiseksi reaalkorot on saatava mahdollisimman alhaiselle tasolle. Se, että Suomen eduskunta asettaisi inflaatiotavoitteen, osoittaisi mielestäni eduskunnan halun ottaa vastuuta koko talous- ja työllisyyskehityksestä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Se oli pitkä ja hieno puheenvuoro, enkä ihan kaikkea kuunnellutkaan. Ensinnä on todettava, että olen kaikki ne vuodet, jotka olen eduskunnassa ollut, ollut inflaation kannattaja, en toki inflaatiokierteen, vaan sellaisen taloudellisen toiminnan, jonka seurauksena inflaatio pyörisi 3—4 prosentissa. On itsestään selvä asia, että jos maassa suhdanteet ovat deflaation puolella, ei kukaan ota rahaa pankista, osta jotakin siinä toivossa, että hänen rahansa arvo säilyisi, kun saattaa olla, että se prosentin laskee joka vuosi. Tällainen deflaatio on silloin hiekkaa yhteiskunnan rattaissa, ja devalvaatio on taas rasva yhteiskunnan rattaissa.

Mutta nyt, rouva puhemies, että tulisi vähän jotain vastaankin sanottua, niin minä hiukan epäilen: Tuskinpa eduskunta pystyy tällaista inflaatiotavoitetta asettamaan, eikä inflaatiota noin vain polkaista liikkeelle eikä myöskään pysäytetä sillä tavalla, kuin auto pysäytetään tiellä. Inflaatio nimittäin saattaa vaikuttaa talouden rattaiden pyörimään vilkastumiseen, mutta minä ajattelen asiaa niinkinpäin, että tietyn asteinen inflaatio on seurausta terveestä taloudellisesta kehityksestä. Jos kysyn Australiasta käsin, kuinka Suomessa menee ja haluan tietää sen, niin kysyn, paljonko on inflaatio. Jos sanotaan, että se on 4 prosenttia, minä sanon, että hienosti menee, se on seurausta terveestä, hyvästä talouskehityksestä. Mutta näkisin, että inflaatiotavoitteen asettamisessa eduskunnassa kyllä nyt, ed. Elo, ollaan vähän pusikossa, mutta koetetaan vääntää tämä auto taas takaisin tielle. Tässä olette mennyt liian pitkälle.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn hyvin pitkälti niihin perusteluihin, mitä ed. Elo aloitteessaan toi esille, ja siihen kritiikkiin Suomen Pankkia kohtaan, että se liian voimakkaasti on reagoinut inflatiopeikkoon ja tällä tavalla esimerkiksi koron laskussa hidastellut. Yhdyn myös siihen käsitykseen, että käytännössä tällainen nollainflaatio ei ole varmaan talouden dynamiikan kannalta paras mahdollinen tilanne.

Mutta itse substanssi tässä, se että eduskunta

vuosittain tässä salissa tavalla tai toisella kävisi huutokauppaa siitä, mikä asetetaan inflaatiotavoitteeksi, voi olla kyllä käytännössä ongelmallinen tilanne. Täytyy muistaa, että inflaation torjunta on kyllä nitattu hallitusohjelmassa, johon hallituspuolueen edustajana aika paljon joutuu perustamaan.

Siellä on neljä peruspilaria: ”Hallitus rakentaa alhaiselle reaalkorolle edellytykset luovan, kasvua tukevan ja työttömyyttä tehokkaasti vähentävän talouspolitiikkansa neljän peruspilarin vaaraan --.” Toisena näistä mainitaan inflaation torjuminen hallituksen, Suomen Pankin ja työmarkkinajärjestöjen yhteisin ponnisteluin. Vaikka meillä periaatteessa tässä salissa olisikin se inflaatiotavoitteen asettamisoikeus lainsäädännön kautta, niin käytännössä kuitenkin on hyvin ratkaisevaa, millä tavalla hallitus suhtautuu inflaation vastaiseen toimintaan ja inflaatioon kansantalouden yhtenä tekijänä.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Uotilalle haluaisin kyllä todeta sen, etten minä suinkaan tässä lakialoitteessa sanonut, että meidän pitäisi pyrkiä korkeaan inflaatioon. Minä olen puhunut alhaisen reaalkoron puolesta ja todennut vain sen, ed. Uotila, ja perustellen selvästi luvuilla, ettei suinkaan alhainen inflaatio sinänsä takaa alhaista reaalkorkoa.

Keskustelussa näyttää kokonaan jäävän sivuun se, että myös pääoma, esimerkiksi lainapääoma, nollainflaatioissa säilyy samanlaisena. Valtionvelka on ensi vuonnakin 400 miljardia reaalisesti. 4 prosentin inflaatiolla olisi 16 miljardia pienempi se reaalinlaina esimerkiksi valtiolla. Tämä on jäänyt myös ekonomistien keskusteluissa hyvin pitkälle keskustelematta koko homma.

Mitä tulee inflaation torjuntaan, kyllä minä olen samaa mieltä, että sitä pitää olla. Mutta tämä nykyinen linja, joka menee deflaation puolelle, on sellainen, jota minun mielestäni eduskunnan ei pidä enää hyväksyä. Ruotsissa esimerkiksi, kun pankkivaltuusto asettaa tavoitteen, se on ± 1 . Eli kun inflaatiotavoite on 2, se ei saa tulla alle 1 prosentin. Nythän meillä on Suomessa koko ajan alhaisempi inflaatio.

Minä olen vakuuttunut siitä, että tästä alhaisen inflaation autuudesta vielä tullaan pääsemään eroon. Esimerkiksi John Kenneth Galbraith puhuessaan pari viikkoa sitten esimerkiksi Ruotsissa sanoi, että uskoo, että tämä harha tullaan vielä ohittamaan. Hän on kuitenkin eräs

merkittävimpiä ekonomisteja, mitä maailmassa on ollut.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Ed. Elon äskeisen puheenvuoron jatkeeksi tämän lakialoitteen toisena allekirjoittajana ilmoitan, että olen sen allekirjoittanut lähinnä kolmen keskustelun toivossa.

Ensinnäkin, tietenkin tavoite on aikaansaada keskustelu aloitteessa esitetyn inflaation sääntelykeinon toimivuudesta, järjestyksestä ja tarpeellisuudesta.

Toiseksi, on tarpeen keskustelu inflaatiosta yleensä, onko inflaatio välttämätön voiteluaine kasvuhakuisen markkinatalouden rattaissa vai oikeudenmukaisuuden vaarantava ja todellisuutta vääristävä huume. Onko se siltä osin, kun sillä on tulonsiirtovaikutusta, tuomittavampi kuin joku muu käytössä oleva menetelmä, käyttöön hyväksytty menetelmä? Mikä on oikean mittainen inflaatio? Ajankohtainen kysymys on, onko meillä inflaation pelossa ylireagoitu ja vaarannettu talouden elpyminen kriisissä olevien kotimarkkinoiden osalta ja näin aiheutettu turhaan työttömyyttä. (Ed. Elo: Vastaus on "kyllä"!)

Kolmanneksi, oma toiveeni on, että aloite herättää keskustelua harjoitetun talous- ja yhteiskuntapolitiikan kokonaisuudesta.

Ed. Uotilalle sanoisin, että jos hallituksen neljä pilaria eivät tuota sitä rakennelmaa, mitä me olemme toivoneet, on syytä arvioida myös näitä pilareita.

Onko se markkinatalouden sovellutusmalli, joka meillä on päätöksentekoa ohjannut jo useamman hallituksen ajan, korostan useamman hallituksen ajan, viisas ja kestävä? Matkitaanko siinä sellaisia malleja, jotka jo alkuperämaissaan ovat sivuun siirtymässä? Yritetäänkö tänne soveltaa sellaista, mikä oppikirjojen mukaan toimii väkierikissa ja lyhyiden etäisyyksien oloissa? Kuitenkin me asutamme viiden miljoonan ihmisen voimin pinta-alaltaan eurooppalaisittain vähintään keskisuurta valtiota. Näyttää siltä, että meillä ollaan uusliberalismissa vielä puhdasoppisempia kuin muualla.

Kuvaavampi nimitys tosin tälle uusliberalismille olisi taasliberalismi, joka työntää yhteiskuntaa takaisin kohti teollistumisen alkuaikojen suuria luokkaeroja. Niistä on oireita. Tuloksiin on vaikea sosialidemokraatin ainakaan sitoutua sen paremmin sosiaalipolitiikan, aluepolitiikan kuin työllisyyden hoidonkaan osalta. Moni kielteinen kehityssuunta ei ainoastaan uhkaa, vaan on selvästi toteutumassa.

Yhteiskunnan vallannut lyhytnäköinen tehokkuuskäsitys on muuten syytä kyseenalaistaa, niin kauan kuin se luo ja syventää sitä äärimmäistä tehottomuutta, mitä työttömyys meillä kansantalouden puitteissa edustaa. Tässä viittaa minusta ed. Aittoniemen ansiokkaaseen puheenvuoroon hallinnon osalta. Hallinnossa on paljon näennäistohinaa, joka ei välttämättä ajan saatossa edusta viisautta.

Mielenkiintoista, vaikka ei kaikkein olennaisinta, olisi tietää sekin, kuka linjavalinnasta oikein on aikanaan päättänyt ja kenen valtuuksilla. Kabinettien hämärä on minun veikkaukseni päätöksen syntypaikasta. Ainakaan se ei ole avoimen kansalaiskeskustelun tulosta, ei kansalaisten tietoinen eikä tahtova valinta. Tässä tulee ihan houkuttelematta mieleen hyväuskoisuutta ja puuhakasta huijausta kuvaava H. C. Andersenin satu keisarin uusista vaatteista. Suomalaista yhteiskuntaa riisutaan kuin sadun keisaria uuden vaatetuksen lupauksin. Häveliäisyssyistäkin olisi syytä tarkistaa uusien vaatteiden peittävyys, ennen kuin on liian myöhäistä. Onkohan keisarille todellakaan tulossa uusia vaatteita? Vaalituloksen, ennen kaikkea äänestyspassiivisuuden, perusteella on helppo päätellä, että epäilijöitä on runsaasti muitakin kuin minä.

Ed. Elo: Rouva puhemies! Haluan vielä tässä oikeastaan vastata ed. Uotilan äskeiseen puheenvuoroon, missä hän sanoi, että täällä huutokaupanomaisesti sitten päätettäisiin inflaatiotavoitteesta. Totta kai kaikki ne asiat, jotka tänne eduskuntaan tulevat, valmistellaan tavalla tai toisella. Sen jälkeen me täällä päätämme, niin kuin kaikki muutkin asiat. Vaikka täällä, ed. Uotila, ollaan eri mieltä monista asioista, niin kuin verotuksesta ja muusta, ja kyllä huutokaupataan jokainen omia näkemyksiämme, tosiaan on, että järjestyneesti täällä kuitenkin päätökset tehdään. Enkä usko, että tässäkin tapauksessa inflaatiotavoitteesta mitään erityistä huutokauppaa syntyisi. Kyllä me varmasti, kun hyvät perustelut saamme, pystymme myöskin tavoitteen asettamaan.

Minun mielestäni nykyinen tilanne ei ole Suomessa hyvä. Minä väitän, että Suomen Pankin viimeisen 3—4 vuoden korkopolitiikalla on omalta osaltaan lisätty työttömyyttä ja aiheutettu kysynnän heikkenemistä. Minun mielestäni meillä on kokonaisvastuu tässä eduskunnassa.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Haluan vielä todeta, kun olen tätä asiaa mietiskellyt,

että kyllä inflaatio on helppo pitää nollassa, siis kurissa, kun pidetään yhteiskunnan talous niin tiukoissa käsissä ja tiukasti jäissä, että minkään hinta ei nouse, palkat eivät nouse, kaikki pysyvät vain semmoisessa balsamoidussa tilassa ja inflaatio pysyy nollassa. Mutta jos yhteiskunnan talouden annetaan talouden lakien mukaan lähteä ryöpsähtämään hiukan laukallekin, niin silloin lähtee myöskin inflaatio liikkeelle ja samalla ruokkii tätä talouden tervettä kehitystä.

Onko inflaatio taloudellisen kehityksen käynnistäjä vai terveen taloudellisen kehityksen seuraus, on vaikea sanoa. (Ed. Elo: Ehkä molempia!) — Se on aivan oikein, ed. Elo, se on niitä molempia. Kun talous lähtee liikkeelle, se aiheuttaa inflaatiota. Inflaatio taas ruokkii, jos se on kohtuullisessa määrin käsissä, tervettä kehitystä. Kumpikin ruokkii tavallaan toistaan silloin, kun talous on lähtenyt liikkeelle. Mutta jos talous pidetään jäissä vain sen takia, ettei vain inflaatio pääsisi nousemaan, kyllä silloin köyhyys balsamoidaan yhteiskuntaan.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Ihan nopeasti korjaan, ettei pöytäkirjoihin jää väärää käsitystä. Ed. Elo, puheenvuoroni alkuosassa selvästi yhdyin täysin siihen käsitykseen, millä tavalla liian alhaisella inflaatiotavoitteella ja siihen takertumalla on aiheutettu vahinkoa, ihan niin kuin totesitte.

Problematisoin lähinnä sitä, miten instituutiton muuttaminen onnistui käytännössä, inflaatiotavoitteen asettajan. Jos asia valmistelun kautta tähän saliin tulisi, tiedetään tämä valmistelevalle koneiston vahvuus tässä asiassa. Kyllä varmaan VM:n ja Suomen Pankin kautta kuitenkin ne arviot ja asiantuntijalausunnat tulisivat. Sitten pähkäiläisiin, pitääkö esitetty paikkansa ja asetetaan tämä tavoite vai joku toinen. Mielenkiintoinen kysymys olisi, että jos tällä porukalla nyt päätettäisiin, mikä olisi kenenkin mielestä juuri oikea prosentti esimerkiksi ensi vuodelle.

Ed. Elo: Rouva puhemies! Ed. Uotilan puheenvuorosta toteen vielä vain sen, että minun mielestäni Suomessa on hehtaariympyrällä hoidettu inflaatiota viime vuosien aikana. Kuten olen monta kertaa sanonut, korkoja on pidetty varmuuden vuoksi korkealla. Ed. Aittoniemi on ihan oikeassa siinä, että muutkin tekijät vaikuttavat tähän alhaiseen inflaatioon. Ruotsalaisessa mallissa on pankkivaltuuston asettama tavoite, josta voi sitten poiketa ± 1 prosentin, mutta ei 2:ta prosenttia, niin kuin meillä tapahtuu nyt jatku-

vasti, yli 2 prosenttia elo — syyskuussa poiketaan tavoitteesta. Minusta Suomen Pankki on siinäkin epäonnistunut. Se on ihan selvästi nähtävissä. Ihmettelen, ettei tästä julkisempaa keskustelua käydä. Silloin tällöin vähän Ilta-Sanomat Antti-Pekka Pietilän toimesta puuttuu siihen, mutta se on melkein ainoa. Ilmeisesti ei ole teoreettiseen ajatteluun kiinnostusta riittävästi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

14) Lakialoite laiksi tuloverolain 23 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 64/1996 vp (Matti Saarinen /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Saarinen: Arvoisa rouva puhemies! Tällä 37 kansanedustajan allekirjoittamalla aloitteella tähdätään siihen, että yleishyödylliset yhdistykset ja yhteisöt olisivat tilapäisistä talkootyötuloista ja muista niihin verrattavista toiminnoista vapaat tuloverosta sillä tavalla, että tuota työtä ei katsottaisi elinkeinotuloksi.

Tämän asian ympärillä on aikaisemminkin tehty aloitteita. Tämän syksyn kuluessa ed. Salo keräsi aihetta sivuten yli 170 nimeä aloitteeseen, jolla tähdättiin siihen, että veronalaisesta talkootyöstä ei tulisi suorittaa ennakkoeroa. Huomatuaan, että sinne tuli jonkinlainen huti hän sitten aivan viime tipassa ennen valtiovarainvaliokunnan verojaoston asianmukaista käsittelyä, aivan kuten täällä alkuillasta jo ed. Uotila eräessä vastauspuheenvuorossaan totesi, kiikutti kahden kansanedustajan allekirjoittaman aloitteen, joka tähtää samaan, mihin tämä meidän 37 allekirjoittajan aloitekin.

Miksi tällainen aloite on tehty? Asia pitää viritellä tositaroituksella. Viimeisin yritys oli eräänlainen eksyneen huuto erämaasta, hädisään tehty. Tämä aloite on tehty tositaroituksella. Käytännön tilanteet ovat myös epäselviä, ja verottajan tulkinta on kaiken kaikkiaan ja koko ajan kiristynyt. Pahimmillaan on tosin sitten joku voinut jopa konstailla myös talkootyön ve-

rottomuudella ja aiheuttanut sillä toiminnallaan luonnollisesti vahinkoa vilpittömässä mielessä tehdyille talkootyölle. Aloitehan ei koske pelkästään urheiluseuroja, vaan kaikkia yleishyödyllisiä yhdistyksiä nuorisotoiminnasta eläkejärjestöihin, mihin tahansa yleishyödylliseen järjestötoimintaan.

Miksi asia on juuri nyt tärkeä? Siksi muun muassa, että tehtyjen selvitysten mukaan esimerkiksi paikallistason urheiluseuratoiminnassa tilanne on muuttunut oleellisesti aikaisemmista vuosista. Kun aikaisemmin seuroilta kysyttiin, mitkä ovat toiminnan suurimmat ongelmat ja esteet, vastaukseksi suomalaisesta seurakentästä tuli, että suurimmat ongelmat liittyvät toimitiloihin ja ohjaajapulaan. Viimeisimpien tutkimusten mukaan ykkösongelma yleishyödyllisten järjestöjen toiminnassa, kun on kysymys urheilujärjestöistä, on rahapula. Tämä on vakava viesti siltä sektorilta.

Yhteiskuntamme oireilee muutenkin. Suurytöttömyys, syrjäytyminen, huumeongelmat lieveilmiöineen sekä suvaitsemattomuus ovat kaikki asioita, joiden ennaltaehkäisyssä juuri vapaa-muotoinen kansalaistoiminta talkoineen on osoittanut ja voi tulevaisuudessa osoittaa vaikuttavuutensa, jos vain me niin haluamme. Tuolle työlle on kuitenkin taattava ja luotava toimintaedellytykset. Korostan sitä, että tilanne alkaa olla vakava ja ongelma seurauksineen pahenee vuodelta, jos me emme ryhdy ajoissa asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Miten verottaja näkee tämän asian? Työstä saatavan hyödyn on jakauduttava laajemmalle piirille kuin työn suorittaneille. Tämä on verottajan kannalta kutakuinkin suora lainaus. Ongelmaksi verottaja näkee sen, että pienet yhdistykset tehdessään talkootyötä joutuvat sen hyödyn jakamaan kaikille jäsenilleen. Miten pieniä yhdistyksiä tässä yhteydessä käsitellään? Tämä näkemys pitää osittain paikkansakin, mutta palaan ongelmaan vielä vähän tuonnempana. Verottajan mielestä verovapauden nimenomainen kirjoittaminen lakiin saattaisi johtaa siihen, että verovapaus ymmärrettäisiin todellista talkootyötä laajemmaksi. Voidaan kysyä, kuka ymmärtäisi. Verottaja pelkää arvaamattomia seuraamuksia. Verottajan taholta on lausuttu myös epäily, että talkootyöstä voisi erällä aloilla aiheutua uhkaa tasapuoliselle kilpailulle. Vastaan lyhyesti näihin verottajan näkemyksiin.

Kokemukseni ja käsitykseni mukaan verottajan pelot ovat pääosin turhia ja arviot jopa virheellisiä.

Ensinnäkin yleishyödyllisten yhdistysten on lain mukaan laadittava muun muassa tilinpäätökset, toimintakertomukset, toimintasuunnitelmat yms. asiakirjat. Yhdistyksellä on oltava hyväksyttävät säännöt. Noista julkisista asiakirjoista verottaja pystyy lapsellisen helposti selvittämään, ovatko talkootyön verottomuudelle asetetut ehdot täyttyneet. Pienetkään yhdistykset eivät olisi täten ongelmallisia, kun katsotaan, millä tavalla yhdistys on toiminut. Korostan: Se on erittäin nopeasti ja helposti selvitettävissä. Pääsääntöisesti suurimmassa osassa Suomen kuntia — meillä on niin pienet kunnat nimittäin, että sosiaalinen kontrolli toimii — verottajalle asiat aukeavat jo pelkästään paikallislehtiä lukiella. Niitä selaamalla saa varsin hyvän käsityksen paikallisten yleishyödyllisten yhdistysten toiminnan määrästä ja laadustakin.

Mitä tulee kilpailuun, epätasapuolista kilpailua eli markkinahäiriöitä ei talkootyö ole aiheuttanut tähänkään saakka. Ei yleishyödyllisiä yhdistyksiä siitä ole syytetty. Bisnespohjaiset, järjestöiksi naamioituneet yritykset, siis tosiasialliset yritykset, jäävät kiinni hyvin nopeasti, koska ne eivät kykene todistamaan esimerkiksi säännöillään, toimintakertomuksellaan tai tilitiedoillaan yleishyödyllisyyttään. Kaiken kaikkiaan talkootyö on useimmiten hantti- tai muuta selalaista hommaa, jota muuten ei tehtäisi lainkaan varsinaisena työnä eli jonka voisi helposti jättää täysin tekemättäkin. Tässä mielessä verottajan intressi on kyseessä olevassa asiassa täysin olematonta luokkaa.

Vaikka valtion verokertymän kannalta asia onkin näin pieni, yleishyödyllisten yhdistysten kannalta asialla on todella suuri merkitys. Hälytyskellot nimittäin soivat. Vapaan kansalaistoiminnan talkootyöhön on hiipumassa. Näenkin asian arvaamattomat seuraukset juuri päinvastoin kuin verottaja. Jos lakia ei korjata aloitteeni mukaisesti, tuolloin seuraukset saattavat olla todella arvaamattomia.

Koin asian niin tärkeäksi, että polvileikkauksesta toipuvana, sairaslomalla olevana laahauduin puhumaan tästä tärkeästä asiasta.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Haluan muutamalla sanalla ilmaista tukeni ed. Saa-risen aloitteelle. Kuten aiemmin täällä todettiin, tänään käsitelimme päiväjärjestyksen 3) kohtaa ja valtiovarainvaliokunnan mietintöä n:o 37. Siinä mietinnössä todella saatiin aikaan lisäys ja lausuma, jonka mukaan: "Valiokunta kiinnittää huomiota ns. talkootyön verotukseen liittyviin

ongelmiin ja katsoo, että asiaa tulisi selvittää joko lainsäädännöllisin toimenpitein tai verohallinnon yhtenäistämisohjeilla.” Ed. Saarisen aloite tähtää nimenomaan verolainsäädännöllisiin keinoihin. Tämä on erittäin tarpeellista.

Tänä päivänä puhutaan kansalaistoiminnasta, puhutaan vapaaehtoistyön merkityksestä, ja vaikka puhutaan pelkästään urheiluseuratoiminnasta, se työpanos on miljardien luokkaa, mitä vapaaehtoisesti eri tahoilla maassa eri seuroissa kansalaiset tekevät. Tiedetään taloudellinen tilanne, kun sponsorit ovat vähentyneet, kuntien mahdollisuudet tukea toimintaa vähentyneet jne. Yhä enemmän urheiluseuroissa joudutaan varainhankintaa tekemään talkootyöllä. On vaara ja on käytännössä tapauksia, että on kohtuuttomasti jouduttu veroseuraamuksiin. Se pitää pystyä estämään, ja tällä tavalla saadaan todellista lisäarvoa vapaaehtoistoiminnan kautta tähän yhteiskuntaan, kun lakialoite käsitellään järkevällä tavalla, viivyttämättä, mutta kuitenkin perusteellisesti, koska nämä rajauskysymykset, mihin ed. Saarinenkin viittasi, on tietenkin pystyttävä tässä yhteydessä myös läpikäymään, niin että laista tulee selkeä ja jokainen yhdistys varmasti pystyy myös hyvin itse tilanteen arvioimaan tai verottomuuden, joka tässä asiassa säädetään.

Ed. J. K u k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ed. Saarisen erinomainen aloite toivon mukaan johtaa nopeasti tulokseen ja siinä mielessä myös auttaa sekä ihmisten jokapäiväistä elämää että myös näiden yhteisöjen toimintaa. Kun hän keräsi nimiä aloitteeseensa, sanoin, että jos tähän vielä olisi urheilu- ja nuorisoseurojen lisäksi liitetty vaikkapa raittiusseurat ja kristilliset järjestöt, en epäile yhtään, ettei tähän olisi saatu vaikkapa toistasataa allekirjoittajaa hyvinkin pian.

Otan esille kaksi asiaa, jotka minusta ovat hyvin merkittäviä ja tulevat toivon mukaan tämän lakialoitteen mukaan selviämään.

Toinen on se, että tässä asiassa todella on sellaisia tulkintaerimielisyyksiä, jotka ovat vakavia. Sitä paitsi ne ovat erilaisia eri puolilla maata maamme oikeuskäytännöistä ja sen aluejaosta ja vaikka mistä ihmeellisyyksistä johtuen.

Toinen seikka on sitten se, että verotuksellisista syistä ihmiset eivät paikka paikoin ja näiden kokemusten vuoksi halua osallistua talkootyöhön sillä tavalla, kuin he muuten voisivat. Tässä suhteessa selkiintyminen on todella tarpeellista. Ajatellaan vaikkapa niitä monella ta-

valla syrjäytyneitä lähimmäisiä, jotka taistelevat olemassaolonsa oikeutuksesta ja elämän perusteista tässä yhteiskunnassa. Heidän kannaltaan tämän asian eteenpäinvieminen on myös ihan elämässä selviytymisen kannalta tärkeää.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viitaten ed. J. Kukkosen puheenvuoroon totean, että lakialoitteen 23 § alkaa ilmaisulla ”Yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona ei pidetä”. Ed. J. Kukkosen mainitsemat järjestömuodot, jotka liittyvät raittiuteen ja kristillisyyteen, sisältävät kyllä tällaisen yleishyödyllisen yhteisön käsitteeseen. Myönnän sen, että jos olisi halunnut täydellisen esityksen, olisi kannattanut vielä formuloida tähän johdantoon se laaja-alaisesti, sen avoimesti tunnustan, mutta yleiskäsitteen ”yleishyödylliset yhteisöt” sisään mahtuvat kaikki mahdolliset järjestötyypit. Siinä mielessä tässä on intressi erittäin laajalti läpi yhteiskunnan. Totean, että kyllä ne arvot täällä sisällä ovat, vaikka niitä ei tähän ole ihan selkokielellä kirjoitettu.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Otin oikein paperin ja silmälasit mukaan ja katselen tätä lakialoitetta 64. Totean heti kärkeen sen, että tämä on mahdoton toteuttaa, ed. Saarinen. Se johtuu siitä, että te ja kanssaveljenne ja -sisarenne tässä olette syyllistyneet pahaan yliöntiin. Tämä asia on liian laaja.

Täällä jo tässä keskustelussa joku esitti, että tätä voisi vieläkin laajentaa joka puolelle. Mutta juuri tämän tyyppinen pykälä, jossa puhutaan, että ”yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona ei pidetä” ja sitten on monenlaiset systeemit arpa-jaisista nakin myyntiin saakka tällaista toimintaa, on mahdottoman epäselvä. Nyt tullaan juuri, ed. Saarinen, siihen kohtaan, mitä tässä tarkoitan. Tämä antaa keinottelijoille juuri ne mahdollisuudet, joita te itse tavallaan tässä pelkäsitte. Tähän keinottelijain hyväksikäyttöön talkootyön mahdollisuus on verottajan ja lainsäätäjän suunnasta aina, ainakin tietyin välein, kaatunut sen takia juuri, että jos tehdään mahdottoman yleisluontoinen pykälä ja otetaan tähän kaikki mahdollinen, se mahdollistaa myös keinottelijain mukaantulon, joita tulee kuin karpäsiä auringossa tähän mukaan. Hetken kuluttua verottaja lähtee siitä, ettei tällaista toimintaa voida toteuttaa, koska tilanne on sellainen, että sitä käytetään liian paljon keinottelijain toimesta hyväksi. Tämä olisi pitänyt kohdistua pelkästään esimerkiksi urheiluseuroihin ja tiettyyn talkootyöhön,

jonka tarkoituksena on kerätä rahaa tällaisille urheiluseuroille.

Minä otan Ikaalisista esimerkin. Siellä on Ikaalisten Nouseva Voima. Minä olen sen hallituksessa, vaikka en ole koskaan käynyt kokouksessa, mutta olen kuitenkin. Se on Suomen parhaita suunnistusseuroja, kakkostila taas SM-viesteissä, että heilahti, ja Tio Milassa ja Jukolan Viestissä aina kärkipäässä. Se on pieni kyläseurasta muodostunut seura, joka elää käytännössä Ikaalisten köyhän kaupungin antamaa pientä avustusta lukuun ottamatta pelkästään niillä varoilla, mitä se kerää toiminnastaan ja talkootyöstään. Nämä kaverit sieltä käyvät, joissa on kova ja hyvä innostus, Jalasjärvellä ja Merikarvian Merikievarissa myymässä lippuja ja makkaroita, järjestysmiehinä ja tavattoman pienillä palkoilla. Viisi kuusi miestä lähtee Merikarvialle, saavat 1 000 markkaa siitä illasta, tulevat takaisin, ja kaikki tuotto menee Nousevan Voiman hyväksi.

Tämä on puhtaasti sellaista toimintaa, jota tällä lakialoitteella pitäisi tarkoittaa. Jos pysytään tällaisissa ahtaissa raameissa, siis urheiluseuran toiminnassa ja siihen liittyvässä, rahan keräämiseksi tarkoitettussa talkootyössä, lain-sääätäjä voi tämän hyväksyä, myös verottaja. Mutta jos tähän kerätään kaiken maailman asiat, ed. Saarinen — minä en muista, oliko ed. Salon aloitteessa samat asiat, minä olen sen kyllä allekirjoittanut, mutta silloin huonosti sitä kyllä katsoin — niin tämä juuri mahdollistaa keinottelun. Teillä on, ed. Saarinen, erinomaisen hyvä tarkoitus tässä urheilumiehenä. Mitäs muuta olisikaan. Mutta olette pilannut tämän sillä, että te otatte kaiken mahdollisen mukaan. Olisi pitänyt olla lyhyt kapea kaava, vain urheiluseurojen hyväksi tarkoitettu selkeä talkootyö, siitä ei makseta veroa. Silloin se olisi ollut kunnossa.

Yksi mahdollisuus on tietysti sellainen, rouva puhemies, että tehdään laki, jossa enakkoon haetaan verottajalta päätös ja verottajan on päätös annettava nopeasti ja selkeästi, onko tämä ja tämä talkootyö veronalaista vai verotuksen ulkopuolella olevaa. Päätöksen hakisi urheiluseura silloin. Verottaja antaisi siitä enakkopäätöksen, ja jos pysytään niissä raameissa, mitä verottaja on ehdoksi antanut, silloin asia on täysin selvä. Minun mielestäni, ed. Saarinen, tarkoitus on hyvä, mutta tämä on kavennettava kapeammalle sektorille ja selkeäksi taikka sitten lähdeittävä siitä, että toiminnan verottomuus on alistettava verottajan enakkopäätöksen alaiseksi. Silloin ollaan varmalla pohjalla.

Mutta välttämätöntä on juuri se, että näiden

urheiluseurojen tulee saada, jos kerran jotkut jäsenet aktiivisesti tekevät työtä jossakin iltapaikalla tai Merikievarissa tai jossakin Jalasjärvellä urheilukilpailussa järjestysmiehenä ja muuten, totta kai tällainen työ hyväkseen. Se on todella välttämätöntä tänä päivänä, koska sponso-reita ei ole. Sponsorirahat tahtovat mennä tiettyihin urheilulajeihin. Ne eivät mene esimerkiksi johonkin suunnistukseen niinkään, vaan enemmän sellaiseen yleisölajiin kuin ehkä joku jääkiekko tai jalkapalloilu tai sellainen.

Tätä asiaa täytyy, rouva puhemies, kehittää, ja alku on tässä hyvä. Mutta niin kuin sanottu — ehkä nyt käsittelin tätä vähän liiankin kovasanaisesti — näkisin, että tämä sanamuoto on liian laaja ja antaa keinottelijoille kaikki mahdollisuudet. Näin ollen me emme voi tätä varmaankaan hyväksyä eikä hallitukseen ehkä hyväksy, kun se meitä kovasti paimentaa, tämän tyyppistä lakia. Täytyy lähteä kapeammalla ja selkeämmällä sektorilla.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ed. Aittoniemi nyt turhan tylästi tätä lakiehdotusta käsitteli. Totta kai tämä vaatii ensinnäkin perusteellisen käsittelyn ja varmasti verohallinnon ohjeistuksia, joilla esimerkiksi talkootyön määritelmää tarkennetaan. Nyt jo tiedetään verottajan kantoja. Talkootyö ei saa olla jatkuvaa, toistuvaa. Se ei saa esimerkiksi kilpailla muuttoliikkeen toiminnan kanssa. Silloinhan se vääristää kilpailua. Jotkut tekevät muuttokeikkaa säännöllisesti vuodesta toiseen ja asettuvat kilpailemaan varsinaisen muuttoliikkeen kanssa. Sama koskee joitakin muita, esimerkiksi ovimiespalveluja tai tällä tavalla. On ollut keskustelua myös ilmaisjakelulehtien ja mainosten jakelusta. Sekin on tulkittava niin, että se ei saa olla toimintaa, jossa samat ihmiset toistuvasti kilpailevat esimerkiksi jonkun jakelufirman kanssa. Sen pitää olla satunnaista. Tekijöiden pitää vaihtua. Sillä pitää olla selkeä talkootyön luonne, ja se on määritettävä tässä yhteydessä erillaisella ohjeistuksella ja tarkennuksilla. Ei tietenkään kaikkea voida lakipykälän sisä-le saada, mitä tämä tuekseen tarvitsee.

Ed. J. K u k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole aiemmin tiennytkään, että ed. Aittoniemi on noin kova urheilumies. Nimittäin hän jätti tässä tarkoituksella syrjään sellaisia elämänalueita, jotka tämän lain piiriin kuuluvat ja jotka ovat minun käsittääkseni erityisen arvokkaita nimenomaan talkootyönä hoi-

dettuina. Ketkä kaikki jäisivät tässä yhteiskunnassa ja maailmassa ilman apua, jos ed. Aittoniemen periaatetta noudatettaisiin? Minä olen tehnyt työtäni itäisessä Suomessa niillä raukoilla rajoilla, missä olemme seurakunnissa ja yhdistyksissä keränneet vuodessa noin 20 miljoonaa markkaa vapaaehtoistyön kautta kaukaisen lähimmäisen hyväksi sillä työalalla, missä minä toimin, mutta myös seurakuntien ja yhdistysten piirissä lähimmäisten hyväksi tässä lähellä. Siihen voidaan panna monta miljoonaa markkaa lisää. Olen erittäin pahoillani, jos tuollaisen tiukan tulkintalinjan takia suomalainen yhteiskunta rupeaisi rankaisemaan ihmisiä siitä, jos ja kun he näkevät hyväksi toimia lähimmäistensä puolesta.

Ed. Saarinen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi, joka monesti on suhtautunut näihin urheiluasioihin ja yleishyödyllisten yhdistysten asioihin hyvin myötämielisesti, kirjoitti minut vielä vähän puhumaan tästä. Oikeastaan lähtisin pikkuisen liikkeelle siitä sektorista, jonka parhaiten tunnen, eli liikuntapolitiikasta.

Jotakin kertoo sen talkootyön merkityksestä se, että valtion budjetin kautta ohjautuu liikuntakulttuurille 420 miljoonaa markkaa. Se on kaikki Veikkauksen tuotosta. Siellä ei ole valtion varsinaisia verorahoja markkaakaan. Kunnat sijoittavat liikuntatoimeensa noin 2 miljardia eli noin viisi kertaa enemmän kuin valtio. Kotitaloudet sijoittavat noin 2 500 markkaa per kotitalous. Jyväskylän yliopisto on selvittänyt, että vuosittain talkootyön arvo työtunteina 30 markan tuntihinnalla on luokkaa 4 miljardia. Tämän kaltaista laaja-alaista kansalaistoimintaa ei kannattaisi valtiovallan fiskaalisessa ahneudessaan lähteä estelemään ja vaikeuttamaan.

Lakialoitteessa on uutta aikaisempaan verrattuna vain maininta tilapäisistä työtalkoista ja muista niihin verrattavista toiminnoista. Kaikki muu on ennallaan. Käytännön ongelmat ovat kulminoituneet vain tähän — ei muuhun tohtukseen, joka pykälässä on ollut iät ja ajat — johtuen kiristyneestä tulkinnasta. Saattaa olla, että taustalla on muutama väärinkäytös, jossa järjestömuotoa on käytetty yritysmuotona ja aiheutettu sen kaltaista verotuksen kiristymistä, joka on kohdistunut paitsi näihin syllisiin myös tuhansiin syyttömiin. Sen epäkohdan korjaamiseen tällä tähdätään, että määrittelyssä puhutaan ”tilapäisistä työtalkoista”. Siinä on sanottu jo hyvin paljon. Tässä on kyllä muitakin määreitä. Kyllä verottaja pystyy erittäin helposti selvittä-

mään, onko kysymyksessä perinteinen talkootyö vai ei.

Viittaan myös toiseen hyvin merkittävään asiaan. Voidaan sanoa, että yleishyödyllinen yhteisö voi hakea vapautusta sille määrätystä tuloverosta. Näin helppoa se ei ole. Tuloverosta voidaan vapauttaa, vaikka se katsottaisiin elinkeinotuloksi, mutta arvolisäverostapa ei voida, jolloin kun mennään sutta pakoon, tulee karhu vastaan. Tässäkin mielessä olisi valtavan tärkeää, että voitaisiin lakiin kirjoittaa ihan pieni täsmennys, joka liittyy tuhansien ja tuhansien ihmisten työhön; joidenkin arvioiden mukaan Suomessa on talkootöissä mukana 500 000 ihmistä vuosittain lyhytaikaisesti siellä täällä.

Toinen ongelma liittyy vapaaehtoisen kansalaistoiminnan ja järjestömuotoisen toiminnan tietyllä tavalla asioiden hoito-ongelmatiikkaan. Varmaan meistä kaikki tietävät, että yleensä yleishyödylliset yhdistykset ovat yhden ja kahden toimihenkilön yhdistyksiä. Kaikki energia menee yleensä toimintaan ja varainhankintaan. Miten voidaan edellyttää, että ne ihmiset osaisivat hallita tätä byrokratiaa, mikä liittyy esimerkiksi ennakkopäätösten hakemiseen, veronhuojennusten hakemiseen, kaikkeen tällaiseen? Ne ovat hyvin vieraita asioita. Hyvin nopeasti tällainen pieni yhdistys tarvitsee konsulttia, joka muuten rahastaa aika suolaaisesti. Yhdistys ei pysty hoitamaan tämän kaltaisia asioita omin avuin.

Sitten on viitattu siihen, aivan niin kuin ed. Aittoniemi sanoi ja epäili, että tämä johtaisi valtaisiin väärinkäytöksiin. Tämän kontrollin on äärimmäisen helppo. Niin kuin mainitsin, Suomen kunnat ovat niin pieniä yleisesti ottaen, että paikallinen verottaja näkee ihan paikallislehdestä, mitkä järjestöt toimivat ja millä tavalla; sen näkee otsalla. Mutta jos haluaa vähän tarkempaa tietoa, voi katsoa paikallislehdestä vaikka tulospörssin, siellä on tulokset, ketkä ovat järjestäneet kilpailuja. Sitten, jos ei vielä se näyttö riitä, pyytää esimerkiksi tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Niissä kerrotaan heti, että on osallistuttu näihin ja näihin tapahtumiin, järjestetty tällaista koulutusta, pelattu näissä sarjoissa jnp. Yleensä näiden yleishyödyllisten järjestöjen toimintakertomukset ovat hyvin tarkkoja, koska niille on kunnia-asia kuvata toimintansa toimintakertomukseen. Se tekee verottajan työn erittäin helpoksi.

Mutta hämäräfirmoilla ei tätä mahdollisuutta ole. Ne jäävät heti kiinni, koska ne eivät pysty sitä toimintaa osoittamaan millään tavalla. Niiden ainoa konsti on rekisteröityä järjestöksi,

mutta heti ensimmäisen päivän kirjanpidon jälkeen näkyy, että ne bluffaavat ja ne eivät ole rehellisellä asialla.

Ed. Salolla on ansiokas nimienkeruualoite. Minun aloitteellani ei tähdätä siihen, että tässä olisi massiivinen määrä nimiä. Kiitos kuitenkin kaikille, jotka ovat voineet allekirjoittaa. Tässä ei ole tähdätty mihinkään suureen allekirjoittajien joukkoon. Ed. Salon hyvää tarkoittava aloite lähti, kertaan sen vielä, siitä, että hän hyväksyi ajatuksen, että yleishyödyllinen yhteisö on toiminnastaan tuloverovelvollinen. Mutta hän teki aloitteen, ettei siitä verovelvollisuudesta tarvitsisi enakkoon maksaa veroa, ja siihen yhtyi yli 170 kansanedustajaa. Käytännössä hyväksyttiin kyllä se, että verolle vain, mutta ei enakkoverolle.

Kun ed. Salolle tämän kerroin, hän, niin kuin täällä todettiin, kipin kapin teki ed. Kemppaisen kanssa tällaisen mahalaskun, hätälaskun, kahden miehen aloitteen, ja kiikutti sen ed. Uotilan ym. verojaostoon ja yritti pelastaa, mitä pelastettavissa oli. Mutta se naula ei nyt vetänyt, se oli niin hätäisesti tehtykin.

Tämä on tositarkoituksella tehty, ja minusta tuntuu, että jos jatkan puhumista, aloitteen kohdalo huononee, niin että taidan lopettaa tällä erää.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Saarisen loppupuheenvuoro oli niin tyhjentävän mykistävä, että luovun puheenvuorostani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio